

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ■ STEV. 41 ■ 1. OKTOBRA ■ LETO XVII. ■ CENA 20 DINARJEV

PROLETARCI VSEH DEZEL, ZDRUZITE SE!

PLENARNA SEJA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV

Skrb občin in podjetij za življenjsko raven

V petek, 26. septembra, je bilo v Ljubljani II. plenarno zasedanje republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Slovenijo, ki ga je vodil predsednik Stane Kavčič. Člani republiškega sveta so na osnovi poročila tovariša Leopolda Kreseta razpravljali o nekaterih politično - gospodarskih problemih v občinah. Predvsem je bilo govora o tistih stvareh, ki se bolj ali manj neposredno tičejo življenjske ravni proizvajalcev. Ob zaključku je v razpravo posegel tudi predsednik Stane Kavčič. Republiški svet je odobril predlog predsedstva, da se število članov predsedstva poveča od 22 na 23. Za novega člana predsedstva je bil soglasno izvoljen Ludvik Kebe iz Novega mesta.

Iz poročila tovariša Leopolda Kreseta

Potem ko je ocenil naglo industrializacijo in s tem v zvezi naglo spreminjanje socialne strukture prebivalstva v Jugoslaviji in še posebej v Sloveniji v preteklih letih, je tovariš Kreseta dejal, da smo lahko edino tako v razmeroma kratkem času odpravili podedovano zaostalost na glavnih gospodarskih področjih. Gradnja temeljne industrije pa je seveda povzročila tudi določena nasprotja v gospodarskem življenju, ki bi, ako bi s pospešeno gradnjo industrije nadaljevali, prizadejala osnovne odnose, potrebne za normalno gospodarsko reprodukcijo. Ustvarjeni so vsi pogoji, da ta nasprotja v gospodarstvu s preusmerjenjem investicijske politiko in mobilizacijo družbenih sil uspešno razrešujemo v korist družbenega standarda. Pri tem pa se moramo zavedati, da je dvig družbenega standarda odvisen predvsem od ljudi, ki jim je poverjeno upravljanje z družbenimi sredstvi. Nekateri činitelji se le predolgo zadržujejo pri stari investicijski politiki in vidijo rešitev še vedno le v gradnji velikih objektov. Zanimarajo pa vlaganje sredstev v družbeni standard, kamor štejemo tudi obrt, trgovino, komunale službe itd.

Sodelovanje in dogovarjanje z organi delavskega upravljanja je potrebno tako takrat, ko gre za probleme podjetij, kakor tu

Leopold Kreseta

di takrat, ko gre za probleme občin ali stanovanjskih skupnosti. Slabo dela tisti gospodarstvenik občinskega ljudskega odbora, ki najde pot v podjetje samo tedaj, ko gre za dohodek občine, in je pripravljen odobriti podjetju kakršnokoli povzemanje za dohodek občine, in je pripravljen odobriti podjetju kakršnokoli povzemanje cene samo zato da bi se povečal občinski dohodek. Taki ljudje ne ocenjujejo, kakšne bodo posledice, kako bo to vplivalo na družbeni standard ljudi v njihovem kraju. Toliko manj upoštevajo celoto.

Ustvariti moramo tako demokratično vsakodnevno sodelovanje in medsebojno dogovarjanje, da bo slehernemu delavcu omogočen vpogled v vso gospodarsko in komunalno politiko ljudskega odbora. Gre torej za razvijanje demokratičnih oblik pri reševanju komunalnih problemov in skrb za delovne ljudi. Če bodo delovni kolektivi videli, da bodo sredstva, ki jih zahtevajo od njih, uporabljena za izboljšanje njihovih življenjskih pogojev, občinskim ljudskim odborom ne bo težko priti do teh sredstev. Kolektivi jih bodo za take namene radi v celoti prispevali.

Zbor proizvajalcev naj budno spremlja dogajanje v občini

Sploh gre za načelo sodelovanja s podjetji. Tak nenačelna primer bi bil, če bi reševanje problema z ožega stališča občinskih proračunov so bili predpisi ljudskih odborov o uvedbi 10-odstotnega dodatnega občinskega prispevka. Večina občinskih ljudskih odborov je mislila samo na pridobivanje novih sredstev. Marsikje morajo vsa podjetja enako odvajati prispevek, ne glede na to, ali ustvarjajo dobiček ali ne. Dopolnilni prispevek se je uvažal marsikje celo mimo zborov volivcev, brez kakršnihkoli razgovorov s proizvajalci v tovarni, kar je povzročilo upravičeno negotovost. Le nekatere občine so se dogovarjale s posameznimi podjetji.

Sodelovanje ljudskih odborov s gospodarskimi podjetji mora slediti na demokratičnih principih sodelovanja in dogovarjanja. Toda ne samo s tistimi, ki ustvarjajo dobiček, marveč tudi s tistimi, ki za občino niso pridobitna, a za preskrbo prebivalstva niso nič manj važna.

nost, da ločeno glasujejo, čeprav so tudi razprave pripravljene na skupnih sestankih obeh zborov. Zdej ko gre za to, da usmerimo dejavnost občinskih ljudskih odborov v reševanje problemov vsakodnevnega življenja delavcev, mora biti prav zbor proizvajalcev najbolj buden in sposoben spremljevalec vsega dogajanja v občini. Biti mora samostojen ter mora znati pravilno presojati in zavzemati stališča. Vmešati se mora povsod, kjer je potrebno, toda vsakokrat, ko je še čas za to in ne takrat, ko je že prepozno.

Tovariš Leopold Kreseta je za tem govoril o vlogi zborov volivcev po tovarnah. Zbori volivcev v podjetjih bi morali biti veliko pogostejši, zaradi tega proizvajalci po kolektivnih marškiraj niso obveščeni. Zaradi neobveščenosti pa pride do neustemeljene in neupravičene kritike.

Prvo: stanovanje

Če hočemo izmed problemov v zvezi s skrbjo za ljudi na področju komunale izluščiti najvažnejšega, se moramo tako s stališča delavcev kakor s stališča sindikatov odločiti za stanovanjsko vprašanje. Pomanjkanje stanovanj, zlasti v delavskih središčih, je kljub pospešeni graditvi še vedno občutno. S koncentracijo proizvodnih sredstev in z naglim spreminjanjem strukture prebivalstva se je število zaposlenih v Sloveniji več kot podvojilo. Sprito tega se stanovanjski problem stalno zaostri in ga bomo morali reševati kar najbolj odločno. Za naše delavce je to prav gotovo osrednji komunalni problem, čeprav pri tem ne smemo zanemarjati vseh drugih vprašanj, ki dopolnjujejo stanovanjski standard. To sicer ne pomeni, da nismo že doslej vlagali znatnih sredstev za gradnjo stanovanj, toda tempo izgradnje moramo še zelo pospešiti, če hočemo v prihodnjih letih kolikor toliko zadovoljivo rešiti stanovanjsko vprašanje.

Zakaj gradimo tako počasi?

Krivi da, gradimo premalo stanovanj, pa ni samo v pomanjkanju denarnih sredstev, marveč tudi v zaostalosti in v primitivnosti gradnje, v pomanjkanju gradbenega materiala, v zaostajanju gradbene industrije itd. V svetu, kjer je razvita gradbena industrija in imajo mehanizirano gradbeništvo, traja gradnja od načrta do vselitve povprečno osem mesecev, do enega leta. Pri nas pa traja taka gradnja najmanj

eno do treh let. Poleg tega pa so pri nas investicijski stroški za posamezno stanovanje tudi trikrat večji.

Tovariš Kreseta je nato govoril o ukrepih, ki naj bi vplivali na hitrejše reševanje stanovanjske stiske in na boljše gradnjo stanovanj. Hitrejša gradnja bo mogoča samo, če bomo temeljito spremenili naše zaostale organizacijske in druge metode v gradbeništvu. Tako bi morali med drugim usposobiti našo industrijo za serijsko izdelavo gradbenih in stanovanjskih elementov. O tem je bilo že mnogo zapisano in izgovorjeno na vseh mogočih združenjih, zbornicah itd., toda narejeno ni bilo do sedaj skoraj nič. Tudi letos so glede tega ne bo dosti spremenilo.

Vedno znova: tipizacija gradbenih elementov

Nerazumljivo je, da naša industrijska podjetja izdelujejo serijsko nekatere gradbene ozioroma stanovanjske elemente za izvoz, za domači trg pa ne. Nikogar ni, ki bi ta podjetja reorganiziral in preusmeril njihovo dejavnost tudi na domače potrebe. Nekateri strokovnjaki pravijo, da moramo čakati na normative v zvezi z gradnjo, toda če lahko danes delamo načrte za vsako stavbo posebej in naročimo opremo posamično pri obrtnikih, se vprašujemo, zakaj ne bi mogli izdelati nekaj vrst oken, vrat, stopnic, ostrešij, kuhinjskih itd., kar bi ustrezalo našim potrebam in navadam in kar vse bi naša industrija lahko izdelovala serijsko. Kazalo bi ustanoviti poseben organ, ki bi se ukvarjal s tipizacijo gradbenih elementov. Prilaganje pa nam celo takšnega gradbenega materiala, da pomanjkanja tako rekoč ni mogoče opravičiti. Na vseh področjih naše republike imamo dovolj ila za opeko, kljub temu pa moramo prepešljati iz Vojvodine v Slovenijo vsako leto okoli 30 milijonov opek. Z relativno majhnimi investicijskimi sredstvi za rekonstrukcijo starih opekarn in za gradnjo nekaj novih bi lahko prilaganje ključ pokrili ter znatno znižali ceno opeke, ki jo sedaj podražuje prevoz.

Krivi da, gradimo premalo stanovanj, pa ni samo v pomanjkanju denarnih sredstev, marveč tudi v zaostalosti in v primitivnosti gradnje, v pomanjkanju gradbenega materiala, v zaostajanju gradbene industrije itd. V svetu, kjer je razvita gradbena industrija in imajo mehanizirano gradbeništvo, traja gradnja od načrta do vselitve povprečno osem mesecev, do enega leta. Pri nas pa traja taka gradnja najmanj

eno do treh let. Poleg tega pa so pri nas investicijski stroški za posamezno stanovanje tudi trikrat večji.

In storilnosti v gradbeništvu?

Stroške za gradnjo posameznega stanovanja bomo znižali predvsem s povečanjem storilnosti. To lahko dosežemo z boljso mehanizacijo, z boljso organizacijo dela in, ne nazadnje, z boljšim sistemom nagrajevanja. Sicer tudi kak veljavni gospodarski zakonik

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije med drugim plenarnim zasedanjem, ki je bilo minuli petek v Ljubljani

NA ROB OSNUTKOV tarifnih sporazumov

V zadnjih nekaj dneh so posamezni centralni odbori strokovnih sindikatov razposlali sindikalnim podružnicam osnutke tarifnih sporazumov. O teh osnutkih so se razvile v delovnih kolektivih živahne razprave, ki imajo predvsem dvojno obsežnost. V posameznih primerih razmotirajo predvsem o predloženih višinah tarifnih postavk in o medsebojnih razmerjih med tarifnimi postavkami za delavce na posameznih delovnih mestih. V nekaterih primerih pa so šli v razpravah globlje: posvetili so se presoji samega koncepta predloženih tarifnih sporazumov. S tega vidika so o tarifnih sporazumih razpravljali tudi nekatera sindikalna vodstva.

Vsekakor so bile v ospredju razprave o sami zasnovi tarifnih sporazumov. To je tudi najpomembnejše, kaj naj bi vsebovali in kaj je njegov namen. Potem, ko bodo razčiščene te zadeve, je šele mogoče uspešno presoditi vse drugo. In prav to, kako so zasnovani tarifni sporazumi, se pravi, kaj hočemo z njimi doseči, bodi predmet našega razmišljanja.

Kako je sploh prišlo do ideje, naj bi sindikati in gospodarska združenja sklepali tarifne sporazume? Letos, ko smo prešli na nov sistem delitve dohodka gospodarskih organizacij in ko so delovni kolektivi dobili pravico, da samostojno razpolagajo s svojimi čistimi dohodki, je vzniknila pobuda za to, da bi bilo morda koristno, če bi gospodarska združenja in sindikati z določenimi političnimi dogovori usmerjali, politiko nagrajevanja v posameznih strokah. Po tej zamisli naj bi sindikati in gospodarska združenja delovnim kolektivom pomagali predvsem v dveh smereh: pri vrednotenju posameznikovega dela v kvalifikacijskih skupinah

in pri ugotavljanju vrednostnih razponov med zaslužki delavcev v posameznih kvalifikacijskih skupinah.

To vsekakor ni enostavno opravilo. Uspešno ga je mogoče opraviti le, če skrbno in vsestransko politično presodimo obstoječe stanje. Poleg tega pa je zaslužek delavcev mogoče vsklajevati, če to delo temeljito zastavimo že v občini in ga potem razvijamo v vse obsežnejših skupnostih.

Kakšni pa so predloženi osnutki tarifnih sporazumov? Res da so med njimi razlike, vendar pa se ne razlikujejo v konceptih, v bistvu, po svojih osnovnih načelih. Zato jih je mogoče meriti z enotnimi merili.

V kratkem: osnutki tarifnih sporazumov vsebujejo predloge za tarifne postavke, ki naj bi prihodnje leto veljale za nagrajevanje delavcev v podjetjih posameznih panog. V večini primerov so tarifne postavke izražene v razponih, to je, naznačena je spodnja in zgornja meja, med katerima bi se smela gibati tarifna postavka. Tarifne postavke so zapisane v denarnih zneskih, ne v sorazmerjih. Posamezne tarifne postavke so predvidene za delo na določenih delovnih mestih oziroma skupinah delovnih mest. Glede tega zadnjega določila je med predloženimi tarifnimi sporazumi nekaj razlik. V posameznih primerih zajemajo tarifni sporazumi vsa delovna mesta, ki se lahko pojavijo v panogi. V drugih predlogih so se omejili zgolj na določitev tarifnih postavk za tipična delovna mesta. Nekaj predlogov tarifnih sporazumov pa predpisujejo samo tarifne postavke za nekaj vzorčnih delovnih mest.

Kaj pravzaprav pomenijo ta temeljna določila? Pomenijo predvsem, da iz centra administrativno predpisujejo enotne plače za delavce v posameznih

gospodarskih panogah in veja. V osnutkih so sicer predvidene tarifne postavke v razponih, vendar pa ni predvidenih nobenih ekonomskih meril. Predlogi se sploh omejujejo samo na denarne zneske in na to, da označujejo delovna mesta, ne vsebujejo pa določil, kaj je treba napraviti za ta ali on zaslužek. To je, ne vsebujejo normativno dela.

Razprave o predlogih tarifnih sporazumov so doslej pokazale, da delovnim kolektivom predloženi tarifni sporazumi ne izpolnjujejo tistih nalog, zaradi katerih se je porodila pobuda zanje. Nasprotno pa prinašajo s seboj resne družbenoekonomske posledice, zaradi katerih so v takih oblikah družbenopolitično in ekonomsko nesprejemljivi.

Katero so bistvene družbenopolitične in ekonomske slabosti.

Glavna utemeljitev, s katero predlagatelji sedanjih tarifnih sporazumov opravičujejo tak koncept tarifnega sporazuma, je, da so zelo občutne razlike med zaslužki delavcev enakih oziroma sorodnih kvalifikacijskih skupin delavcev, ki delajo na enakih oziroma sorodnih delovnih mestih. Po trditvah predlagateljev tarifnih sporazumov je mogoče te razlike tako odpraviti, da enostavno predpisemo razpone, v katerih se lahko gibljejo tarifne postavke delavcev, ki delajo na določenih delovnih mestih.

Nikakor ne gre oporekati, da obstajajo občutne razlike med tarifnimi postavkami delavcev enakih in sorodnih kvalifikacijskih skupin. Te razlike so. Vendar nam ne zadošča gola ugotovitev. Treba je iti globlje in spoznati vzroke razlik med tarifnimi postavkami delavcev enakih in sorodnih kvalifikacijskih skupin. Prav tako ne gre oporekati trditvi, da je mogoče s predpisanimi tarifnimi postavkami enostavno odpraviti razlike med tarifnimi postavkami delavcev enakih kvalifikacijskih skupin. Toda če ne ugotovimo vzrokov, zaradi katerih nastajajo razlike v tarifnih postavkah za delavce enakih kvalifikacijskih skupin, bomo tudi težka ugotovili, kakšne daljnosežne posledice prinaša urejanje tarifnih postavk z administrativnim predpisom.

Kako je sploh prišlo do omejenih razlik v tarifnih postavkah in v zaslužkih delavcev enakih in sorodnih kvalifikacijskih skupin? Za to sta dva vzroka. Za letošnje leto smo uzakonili kot minimalni osebni dohodek, ki je istočasno družbeni instrument za delitev dohodka podjetij med kolektivi in skupnostjo, določen odstotek od obstoječih tarifnih postavk. V preteklosti pa so se tarifne postavke oblikovale pod najrazličnejšimi vplivi in je zato prišlo do ekonomskih razlik. Čim višje so bile tarifne postavke v nekem kolektivu, tem ugodnejši je bil položaj pri delitvi dohodka gospodarske organizacije, če ga je seveda ustvarila. Zato so tiste gospodarske organizacije, ki so imele v preteklosti sorazmerno višje tarifne postavke, tudi sedaj lahko določile višje tarifne postavke in zaslužke kot druge. Pokazalo pa se je še nekaj. S sedanjimi gospodarskimi instrumenti zajamemo dohodek predvsem iz naslova osebnih dohodkov. anemarni je za tisti del dohodka, ki prihaja iz

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje na 5. strani)

Obratnim delavskim svetom osnovo za gospodarjenje!

S seje komisije za delavsko in družbeno upravljanje Republiškega sindikalnega sveta

za obstoj obratnih delavskih svetov.

MNOGA PODJETJA UVAJAJO OBRATNE DELAVSKE SVETE

Pri podjetju »Gradis« obstajajo obratni delavski sveti že več let. So samostojni voljeni organi upravljanja in jih osrednji delavski svet ne more razpustiti, razen v primeru ko gre za ukinitve obrata. Njihovo delovno območje, pa tudi njihova pooblastila so določena v pravih podjetja. Te pravice so zelo obširne; nanašajo se na vsa določila, ki jih imajo samostojni delavski sveti, vendar obratni sveti odločajo le o ustreznem delu posamezne enote. V zadnjem času so se sicer pojavila nekatera nesoglasja glede razdelitve pooblastil posameznih svetov, osrednjega in obratnih, vendar lahko ugotovimo, da so obratni sveti tudi v tem podjetju dobro obnesli.

Podobne obratne delavske

svete so ustanovili tudi na kmetijskem posestvu v Kočevju. To posestvo ima različne dejavnosti: gozdarsko, lesno predelovalno, mlekarstvo itd. Zavoljo dobre organizacije podjetja so posamezni obrati povsem samostojni in obratni delavski sveti, ki te obrate upravlja, delajo zelo dobro.

V »Litostroju« pa imajo le posvetovalne obratne svete. Le-ti sproti obveščajo kolektive obratov o delu in sklepih osrednjega delavskega sveta, na sestankih obrata se posvetujejo in sprejemajo predloge za osrednji delavski svet ter zbirajo in pripravljajo gradivo za tiste predloge, ki jih v obratu samem ne morejo rešiti in mora o njih še odločiti osrednji delavski svet. Obratni delavski sveti v Litostroju so se doslej ukvarjali pretežno s stanovanjskimi problemi, tarifnimi vprašanji, zaščito pri delu itd. Njihovi sklepi niso bili obvezni za osrednji delavski svet; le-ta jih je lahko raz-

veljavil. Iz tega bi bilo torej moč razbrati, da v tem kolektivu nimajo pravih obratnih delavskih svetov, temveč le dobro organizirano delo članov osrednjega delavskega sveta in da jim je s tem uspelo, da v posameznih obratih pravočasno razpravljajo o vseh tistih vprašanjih, ki bo o njih razpravljal še osrednji delavski svet.

ZAKAJ UKINJATI OBRATNE DELAVSKE SVETE?

V nekaterih delovnih kolektivih pa so se pojavile težnje, naj bi delavske svete ukinili (na primer na Jesenicah), ker zavirajo, kot pravijo nekateri, hitro reševanje problemov in enotno gospodarsko politiko podjetja. V jeseniški železarni imajo voljene obratne delavske svete. Vsega imajo 9 grupnih in 2 obratna delavska sveta. Njihova pooblastila so

Sindikat in zbor proizvajalcev naj spremljata vsa gospodarska in družbena dogajanja v občini

(Nadaljevanje s strani 1)

darski predpis otežuje uresničevanje teh ciljev. Prav letošnji gospodarski instrumenti omejujejo gradbenim podjetjem nakup mehanizacije, ker jim za to ne preostane sredstev. Toda marsikaj je le izgovor. Gradbeno podjetje ima danes monopol in raje sprejema velika dela, velike gradnje, ki so enostavnejše in ne zahtevajo zapletene organizacije. Pri takih gradnjah lahko zavlačujejo roke in se opravčujejo s številnimi izgovori.

Zatem je tovariš Kresc govoril o osemenjenosti delovnih, ki ga ne kaže uveljavljati v gradbeništvu, sicer se bodo delavci zaposlovali drugje. Delavci moramo dati samo pravico do osemenjenosti delavnic, ne moremo pa pri prisiliti, da ne bi delal več, če sam želi, ker bi rad več zaslužil.

Ni manj ni važna preskrba delavcev v gradbeništvu. Premnogokrat stanujejo v slabih provizorijskih in imajo neurejeno prehrano. Okrajni ljudski odbor v Ljubljani je pokazal za to večje razumevanje in je dočel ustrezen znesek od stanovanjskega sklada prav za gradnjo stanovanj za gradbene delavce. To bo prispevalo k ustavitvi gradbenih delavcev v ljubljanskih gradbenih podjetjih.

Monopolistične težnje tudi v gradbeništvu

Za izboljšanje gradbene operativne pa bi morala večja podjetja ustanovljati stranske obrate. Tako bi se razvila v samostojne gradbene kombinacije in bi lahko sama izvajala vsa dela. Gradbeni in druga morda neka gospodarska podjetja le nerada ustanovljajo take stranske obrate, deloma zaradi oporunizma, ker s tem prevzamejo večjo odgovornost. Nekatera podjetja pa pravijo, čemu bi ustanovljali nove obrate, saj vsak tak obrat zahteva osamosvojitve, kakor hitro se usposobi. Boje se torej tistega, kar je v bistvu najbolj pozitivno. Zelfa po osamosvojitvi kaže na pogum in sposobnost delovnega kolektiva, ki hoče sam gospodariti. Če obrat odpade od matičnega podjetja, se da to urediti s pogodbo, lahko še ob njegovi ustanovitvi. Kooperacija med tako nastalimi podjetji bi mimo tega omogočila še to, da bi nekdanji stranski obrati s prostimi kapacitetami opravljali še druga dela. Vse to bi se dalo urediti v okviru enega podjetja, če velika podjetja ne bi uveljavljala svojih monopolističnih teženj.

Tudi drugod, ne samo v gradbeništvu, opažamo take monopolistične težnje. Če gre kakemu podjetju slabo, se takoj najde veliko podjetje, ki ga je pripravljeno prevzeti kot svoj obrat, ni pa mu pripravljeno z medsebojnim dogovarjanjem, z ustvarjanjem medsebojnih gospodarskih odnosov, s kooperacijo pomagati, da bi se dvignil.

Tovariš Kresc je govoril o tem, da bi bilo prav, če bi iz stanovanjskega sklada izločili sredstva za gradnjo podjetij, v katerih bi izdelovali gradbeni material, pa čeprav bi šlo to trenutno na račun števila stanovanj. Toda če bi ravno tako, bi kasneje lahko gradili hitreje in ceneje. Nekateri forumi vztrajajo pri gradnji stanovanj, pa čeprav vemo, da stanje 3 milijone dinarjev. Omočiti bi morali, da bi lahko iz stanovanjskih skladov izpopolnili mehanizacijo gradbenih podjetij, izboljšali obrtna podjetja itd. Sedaj pa skušamo pomečitev stanovanjske gradnje reševati z osiromašenjem stanovanjskega prostora. Tovariš Kresc je govoril o normativih za gradnjo in med drugim dejal, da nekateri pravijo, da bi tisti, ki nima stanovanja, zadovoljen z vsakršnim. To je sicer res, vendar le do neke mere. Danes bo človek, ki bo dobil stanovanje, sicer za to dovoljen, kmalu potem pa, ko se bo vsežil, bo postal nezadovoljen, ker se bodo njegove potrebe in potrebe njegove družine povečale. Njega pa ne moremo kratkati človeku želje po kopalnici, večji družini itd. Ne moremo zagovarjati razkošnih gradenj, kakršne so si privoščili nekateri investitorji, gre pa za minimalen stanovanjski prostor, kakršnega potrebuje kulturna družina, naš delavec, zato da se lahko odpočije, da si uredi družinsko življenje itd.

Zakaj za vsako stavbo nov načrt?

K pomenitvi stanovanj lahko mnogo prispeva smotno projektiranje. Sodoben načrt mora temeljiti na standardizaciji in tipizaciji gradbenih elementov. Na iskanju ustreznih norm v kvadraturi, na izboljšanju projektantske in revizijske službe in, kar je posebej važno, na izdelavi urbanističnih načrtov. Teh načrtov pa večina naših občin še danes nima. To onemogoča stihijsko izgradnjo, ki jo

izkorišča vsak arhitekt za to, da si izmišlja vedno kaj novega. Ker nimamo urbanističnih načrtov in ker ne vemo, kaj bomo na področju občine gradili v bližnjih desetih letih, se zgođi, da zaradi sprememb, ki vplivajo na sredstva, in iz bojazni, da ne bi ta sredstva zapadla, gradimo nesmotno, razkošno ali pa take objekte, ki trenutno niso najvažnejši. Toda tega niso krivi samo arhitekti, krivi so tudi investitorji, ki ne pazijo na to, da bi bila sredstva uporabljena dovolj smotno. V Sloveniji je bilo po vojni zgrajenih že mnogo blokov. Ogledimo si te bloke, preden začnemo zidati, in primerne načrte ponovno uporabimo. Tudi tako bi precej prihranili. Toda ne, namesto tega delamo za vsak blok nov načrt in vsakdo hoče zgraditi nekaj novega. To je možno samo zato, ker se tisti, ki ustvarjajo ta sredstva premalo vmešavajo v ta vprašanja.

Podjetje bo v resnici lastnik stanovanja

Končno je tov. Leopold Kresc govoril o finansiranju in kreditiranju stanovanjske gradnje. Čeprav stanovanjski sklad ni so majhni, ne morejo zadovoljiti vseh ogromnih potreb. Priletni bi treba tudi vsa razpoložljiva sredstva podjetij, pa tudi sredstva posameznikov, ki naj bi gradili v okviru stanovanjskih zadrug. Novi zakon o upravljanju stanovanj bo rešil tudi pravne odnose na tem področju. Med drugim je važno zlasti to, da bo podjetje, ki bo gradilo stanovanje, z njim tudi resnično razpolagalo. Imamo primere, da v stanovanjih, ki so jih gradile velike tovarne in gospodarske organizacije ter ustanove s svojimi sredstvi, stanuje le še malo ljudi, ki so zaposleni v teh podjetjih. Mnogi so namreč podjetja zapustili kmalu potem, ko so dobili stanovanje, zato ker so jim v drugem podjetju nudili več ugodnosti, na primer boljše plačo. Stanovanje pa so si v skladu s sedanji predpisi seveda obdržali. Take špekulacije bo novi zakon onemogočil, saj tudi zato podjetja niso kazala preveč zanimanja, da bi vlagala svoja sredstva v gradnjo lastnih stanovanj. Tisti, ki bo zapustil tovarno, ki mu je dodelila stanovanje, se bo moral pač umakniti in se zadovoljiti samo s sobo, dokler mu podjetje, kjer bo zaposlen, ne bo dodelilo novega stanovanja. To bo verjetno tudi omejilo fluktuacijo.

Člani republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije med plenarnim zasedanjem

novanj. Tisti, ki bo zapustil tovarno, ki mu je dodelila stanovanje, se bo moral pač umakniti in se zadovoljiti samo s sobo, dokler mu podjetje, kjer bo zaposlen, ne bo dodelilo novega stanovanja. To bo verjetno tudi omejilo fluktuacijo.

Uvajanje ekonomskih najemnin

Stanovanjska najemnina trenutno niti ne pokriva stroškov za vzdrževanje. Občinski ljudski odbori sicer v skladu z uredbo o upravljanju stanovanj lahko zvišajo najemnine, vendar se te teoretične možnosti ne moremo poslužiti kar naenkrat in preiti na ekonomske najemnine, ker mora vzporedno s tem rasti tudi realna plača, ki je odvisna ne samo od nominalne plače, ampak tudi od vrste komunalnih služb. Nizke, neekonomske najemnine vplivajo na neracionalno izkoriščanje stanovanj, stanovanja so slabo vzdrževana itd. Nekateri ljudski odbori so v zadnjem času z odlokom predpisali diferencialno najemnino za stanovanjske prostore, ki niso dovolj zasedeni. Vprašanje je, ali je tak ukrep, ki živo zadeva v življenjske probleme ljudi, res najboljši za reševanje stanovanjskih problemov. Tovariš Kresc je omenil Celje, kjer so 10 odstotno povišali najemnine, če zaseda večje stanovanje manj ljudi, kot so določili. Torej plačajo dvakrat višjo stanarino za vse stanovanje, in ne le za tisti del, ki je premalo zaseden.

Po mnenju tovariša Kresceta to ni uspešna pot za reševanje stanovanjskega vprašanja in pomeni popuščanje pred nepred-

pialno politiko. S tem so sicer pridobili nekaj 100 sob za podnajemnike, vendar pa so po drugi strani vzbudili pri več kot 100 družinah nezadovoljstvo. Ubrali so slabo pot, namesto da bi se borili za druge elemente, s pomočjo katerih bi lahko hitreje gradili stanovanja in tako tudi poskrbeli za podnajemnike. Tako poseganje v intimnost družinskega življenja nima posebne perspektive. Res ima morda kdo trenutno nekaj več prostora, kot ga sedaj potrebuje, toda že jutri se mu bo morala roditi otrok, pojutrišnjem bo imel bolnika in bi potreboval večje stanovanje. Če ima kdo malo več ugodnosti v stanovanju, to se ni razkošje, ni izkoriščanje. Izgubljati bi se morali takih posegov, ker se z njimi približujemo ureditvi, ki smo jo poznali neposredno po vojni. S takim vračanjem na stano bomo veliko pridobili, ker je že znano, da z administrativnimi ukrepi, s preseljevanjem in z utesnjevanjem ne bomo prišli do večje stanovanjske površine, kot jo imamo, pa naj ljudje še tako stiskamo. Problem moramo rešiti predvsem z gradnjo vedno več stanovanj, ne pa, da zaradi utesnjevanja ustvarjamo nerazpoloženje pri velikem delu prebivalstva.

S tem pa seveda ni rečeno, da

UROŠ RUPREHT, PREDSEDNIK OSS LJUBLJANA:

Ne razkošna, vsekakor pa primerna stanovanja

V razpravi se je najprej oglašil predsednik okrajnega sindikalnega sveta iz Ljubljane in med drugim govoril o vlogi stanovanjskih skupnosti, ki so zlasti pomembne za naša industrijska središča. Dejal je, da si moramo biti predvsem na jasnem, da stanovanjska skupnost ne bo uspevala, če jo bomo ustvarili »od zgoraj« in s predpisovanjem. Stanovanjska skupnost mora biti predvsem na jasnem, da stanovanjska skupnost ne bo uspevala, če jo bomo ustvarili »od zgoraj« in s predpisovanjem. Stanovanjska skupnost

ne bi smel iskati poti, kako bi tudi na tem področju sprostili delovanje ekonomskih zakonov ter prešli postopoma na ekonomsko najemnino. To je edini način dobrega gospodarjenja in moramo to načelo uveljavljati na vseh področjih. Ljudski odbori pa zaenkrat ne morejo uvesti ekonomskih najemnin, ker bi to povzročilo velika nesorazmerja, če ne bi istočasno prehajali tudi na delovanje ekonomskih zakonov pri nagrajevanju. Osnovno je to, da iščemo kar najbolj pravilno pot pri reševanju tega vprašanja.

Potrošnik naj plača le vzdrževanje komunalnih naprav

Tovariš Kresc je zatem govoril o vlogi stanovanjskih skupnosti, ki so, kot je dejal, lahko izredno uspešni družbeni organi, predvsem takrat, ko gre za reševanje drobnih vsakdanjih potreb državljanov. V Sloveniji obstaja formalno že nekaj nad 100 stanovanjskih skupnosti. Deloma so nastala na iniciativno državljanov samih deloma pa so bile postavljene nekoliko od zgoraj z imenovanjem iniciativnih odborov. Slednji delajo bolj slabo in čakajo na denarna sredstva, ki naj jih da občinski ljudski odbor. V Savski koloni-

ji, na primer, vodi stanovanjska skupnost vse gradnje in razpolaga z milijoni. Ob tem pa se taka stanovanjska skupnost ne ukvarja z vprašanjem, kako mobilizirati lastna sredstva državljanov ter njihove fizične in umske sposobnosti. To ni razširjena družina, pač pa razširjen aparat, podaljšana roka občine v slabem smislu.

Končno je govoril tovariš Kresc o problemih obrti, ki ne more državljanom nuditi dovolj uslug. V perspektivnem načrtu je predvideno, da bi morali dati za razvoj obrti letno okoli 2 milijardi dinarjev. Lani smo dali polovico tega.

Tudi ni slabo, če prehaja obrt v industrijo, toda ob tem bi morali skrbeti za istočasno rast novih delavnic, industrijska podjetja, zlasti tista, ki delajo blago za široko potrošnjo, pa bi morala odpirati svoje servisne delavnice.

Glede cen komunalnih uslug je ob zaključku dejel referent, da moramo zastopati stališče kongresa delavskih svetov, in sicer, da morajo biti cene za komunalne usluge take, da bo potrošnik plačal dejanske stroške in vzdrževanje. Ne moramo pa se strinjati s tem, da bi bile cene za komunalne usluge tolikšne, da bi krile tudi razširjeno reprodukcijo.

da morajo sindikat nastopiti tudi proti pojavom skrajnega primitivizma, za katerega človek skoraj ne najde imena. Tako so razdelili stanovanja v štiri skupine. Po skromnih izračunih kaže, da bi moral imeti tisti, ki bi se želel vseliti v stanovanje najnižjih kategorij, tri sto do štiri sto tisoč dinarjev, da bi stanovanje opremil vsaj z najnujnejšim, kar potrebuje — z vodovodnimi pipami, školjkami in podobnim. Prot takim pojavom »štednje« se moramo enako prizadevati boriti, kakor proti pojavom najrazličnejšega luksu-

V razpravi je sodeloval **BRANKO BABIČ, predsednik komisije za družbeno upravljanje pri republiškem svetu sindikatov**. Govoril je o obrti ter ugotovil, da na tem področju zadnje čase celo nazadujemo v primerjavi s stanjem pred vojno. Sicer je danes v obrti zaposleno mnogo več delovne sile, skoraj dvakrat toliko, toda obrtnih podjetij je znatno manj (okoli 6000) kot pred vojno. Že ta podatek kaže, da imamo predvsem več velikih obrtnih podjetij in je razumljivo, da je v njih tudi proizvodnost večja. To je sicer zelo ugodno, povzroča pa tudi določene težave. Velika obrtna podjetja niso pripravljena nuditi drobne usluge in tako stekla uspeš, da ti kdo popravi malenkostne okvare. Zato bi morali ustanoviti tudi več manjših podjetij, ki bodo opravljala manjše usluge, kakršne potrebujemo vsak dan. Zato bi morali tudi z določeno gospodarsko politiko spodbujati razvoj take obrti.

Zatem je govoril še o stanovanjskih skupnostih ter ugotovil, da se podjetja pa tudi sindikati premalo zanimajo za te organe, zlasti takrat, ko bi bilo treba razmišljati o sredstvih. Podjetja menijo nekako takole: češ, če je stanovanjska skupnost stvar občin, naj da občina sama sredstva, ki so potrebna za ustanavljanje raznih servisov, ker pa občine nimajo nekih posebnih sredstev mimo tistih, ki jih ustvarjajo tovarne in kolektivi, te stvari brez sodelovanja vseh ne bodo urejene. Zlasti sedaj, ko ustanovljamo stanovanjske skupnosti, je važna podpora podjetij. Formiranje stanovanjskih skupnosti in skrb za rast tega družbenega organa mora postati zato ena važnih dejavnosti sindikatov.

BOGO PEČAN: SEKRETAR GOSPODARSKEGA ODBORA RSS:

Za izvoz serijsko - za domačo porabo posamično

O prepotrebne poseganje v organizacijo gradbene operativne in v industrijo gradbenega materiala je govoril tovariš Bogo Pečan. Med drugim je dejal, da letno vlagamo v Sloveniji za gradnjo stanovanj že okoli 7 milijard dinarjev. Toda sredstva se uporabljajo premalo smotno, pa tudi nadzor nad uporabo je zelo slab. V Sloveniji nimamo organa, ki bi usmerjal gospodarjenje s temi sredstvi in stanovanjsko gradnjo v celoti. Zato si lahko vsako podjetje izmišlja kaj novega, vsak dela po svoje. Če hočemo doseči na tem področju hitrejši napredek, bomo morali to dejavnost veliko bolj usmeriti. Sicer je res, da so zavodi za stanovanjsko izgradnjo prinesli določene izboljšave, toda tudi to je premalo.

Zatem je govoril o tipizaciji gradbenih del pri stanovanjski

novanjske izgradnje, marveč tudi gradbeno dejavnost na vsi. Perspektive za razvoj gradbene industrije so bile letos zelo ugodne. Toda kritizirati moramo naše obrate, zlasti opelkarne, ki se na natečaj za kredite niso odzvale. V Sloveniji so od 50 opelkarn sodelovale na natečaju več kot 30 opelkarn. Okrajni in občinski sindikalni sveti bi morali o teh stvareh razpravljati, zlasti zato, ker bodo vsak čas ponovno razpisane investicijska posojila za industrijo gradbenega materiala v višini 6 milijard dinarjev. Občine in okrajni naj bi podprli to industrijo in poskrbeli, da bodo pravočasno pripravili elaborati, saj se bodo investicije vsekakor bogato obrestovale. Sedaj se občinski ljudski odbori mnogo hitreje navdušijo za tekstilno ali za kovinsko industrijo, čeprav so opelkarne tiste, ki lahko vplivajo na pocenitev in hitrejši napredek stanovanjske gradnje, saj pri tej gradnji uporabljamo še vedno okoli 70 odstotkov opelčnih izdelkov.

Tovariš Pečan je govoril še o problemu strokovnih kadrov. Med drugim je omenil, da je Tehniška srednja šola vzgojila 80 strokovnjakov za gradbeni material. Toda v delo se jih je pozneje vključilo samo 5, vsi drugi pa so se zaposlili drugje. Ne le zaradi tega, pač pa tudi zaradi pomanjkanja drugih kadrov, zlasti zidarjev, v industrijskih centrih storilnost pada. Zidarjev ni, ob tem pa nova gradbeno podjetja pravijo, da ne morejo uvažati dela po učinku. Dogodilo se je, da je podjetju, potem ko je uvedlo delo po učinku, že po enem tednu

zmanjkalo gradbenega materiala, nato pa je 4 dni čakalo na nov material. Verjetno ne bi mogli bolj nazorno kot s tem podatkom opozoriti na to, kako važna je pospešena gradnja in obnova industrije gradbenega materiala. Končno je govoril tovariš Pečan še o kooperaciji v gradbeni industriji.

O istih vprašanjih je govoril tudi tovariš **RUDI GANZITI, član tajništva RSS**. Ko je govoril o najemanju kreditov v gradbeni industriji, je dejal, da so roki za odplačila teh kreditov prekratki. Zastarele opelkarne je treba temeljito obnovljati, in to stane včasih tudi do 80 milijonov v dinarjev. Ta kredit je težko vrniti v šestih letih, zato se opelkarne ne udeležujejo natečajev. Te stvari bi morali odgovorni organi proučiti, sindikati pa bi morali dati pobudo za to.

Okna in vrata so v primerjavi z letom 1933 80 krat dražja, je dejal tovariš Ganziti, ko je govoril o pomenu tipizacije. S tipizacijo bi zelo veliko prihranili, da ne govorimo o pravočasnih dobavah, ki sedaj zadržujejo gradnjo. Zanimivo je, da neko podjetje z Bleda izvažalo tipizirana okna celo v Anglijo. To dokazuje, da se industrija zanima za serijsko izdelavo opreme. Toda vsi čakajo, da bo izšel zakon o tipizaciji, namesto da bi začeli stvari reševati v praksi. Da bi dosegli izboljšanje na tem področju, ni potreben velik aparat, številna administracija. Dovolj bi bilo že sodelovanje vseh prizadetih podjetij z gradbeno operativno. To bi se dalo doseči z občinskimi konferencami: zavodov za gradnjo stanovanj ali pa na konferencah komunalnih ustanov v mestih.

OLGA VRABIČ, SEKRETARKA CENTRALNEGA SVETA ZSJ:

V občinah premalo ocenjujejo življenjske pogoje

Tovarišica **OLGA VRABIČ** je govorila o nekaterih nalogah v zvezi z dviganjem življenjske ravni zaposlenih. Ugotovila je, da se življenjska raven ne zvišuje tako naglo, kot smo predvideli s perspektivnim načrtom. Realna plača se je po podatkih zveznega statističnega zavoda v prvem polletju povečala za 2 % čeprav predvideva gospodarski načrt povečanje 7 do 8 %. Anketa, ki jo je izvedel Centralni svet, pa nakazuje, da v nekaterih industrijskih ter rudarskih središčih realna plača letos sploh ni višja kot lani. V tem so kolikor toliko uspela le večja mesta v Jugoslaviji. Ti podatki, ki jih sicer ni moč jemati kot povsem objektivne, nas vendarle opozarjajo na neposredne naloge. Dejstvo je, da so najbolj porasli stroški za usluge in za življenjske potrebščine, predvsem za kmetijske pridelke. Torej gre za organizacijo uslužnostne obrti in za izboljšanje preskrbe industrijskih središč z živili. Pri vsem tem ne moremo trditi, da občine niso nič naredile. Vsekakor za znamenjoma napredkom na najrazličnejših področjih, ki izboljšujejo življenje. Točno pa je, da v občini nihče ne ocenjuje, kako se povečujejo realni prejemki delavcev. Zato nimajo potrebne strokovne osebe. Edini, ki se s tem ukvarja, je zvezni zavod za statistiko. Toda anketa, zbrana na osnovi ankietiranja 400 družin, ne more biti osnova za delo v vseh občinah in v vseh industrijskih središčih. Ker posamezne občine nimajo pregleda, kako je z realnimi prejemki, sprejemajo odloke, ki vplivajo na zniževanje, namesto na višanje življenjske ravni. Občine sprejemajo ukrepe, ki podražujejo usluge, blago itd. Letos, n. pr. so mnoge občine preprečevale prodajo kmetijskih pridelkov zadrugam, zato da bi zaščitile svoja podjetja. Prebivalstvo v takih občinah je plačevalo pridelke dražje, čeprav bi zadrug nudile blago po nižjih cenah. Ponekod so spodili proizvajalce s tržnice z odklikom sanitarnega inspektorata, češ da stojnice niso higienične. Tega niso ugotovili vse do tedaj, dokler ni prišel cenejši ponudnik. Komune sprejemajo odloke, ki znižujejo cene komunalnih uslug. V Celju, n. pr., pripravljajo odlok, s katerim bi se podražila voda od 10 na 27 din za kuhični meter. Kaže, da ljudski odbori premalo razmišljajo o tem, kaj bi pomenilo za 4-člansko družino, če bi se izdatki za vodo povečali za 600 do 700 din na mesec. To bi bil namreč stalen

in ne enkratni izdatek. Tudi odloki o dopolnilnih prispevkih na osebne dohodek vplivajo neposredno na kupno moč delavcev in uslužbencev. Vse to nas opozarja, da bi bilo treba tudi na občini urediti službo, ki bi spremljala te stvari. Ljudski odbori bi bili tako pravočasno opozorjeni tudi na posledice, ki jih prinese sprejemanje določenega predpisa.

Komune se, kot rečeno, premalo ukvarjajo s problemom življenjske ravni. Sedaj sprejemajo odloke o tem, kakšna naj bi bila struktura stanovanj, ki jih bomo gradili. Določajo, koliko samskih stanovanj in koliko družinskih bodo gradile. Ti podatki niso zbrani na osnovi socialnih ocen, zato gradimo premalo samskih stanovanj. Po zveznih podatkih živi v središčih 34% samscev. To je predvsem kvalificirana mladina, ki je prišla iz sol in stanuje v nemogočih stanovanjih. Prav gotovo bi morali skrbeti tudi za te ljudi. Podobno je z družbeno prehrano. Saj je anketa v Beogradu pokazala, da bi se nanjo vezalo, če bi bila dobro organizirana, 64% vseh prebivalcev. Pomanjkanje dobrih ocen se kaže tudi v perspektivnih gospodarskih načrtih. Tisti del občinskih perspektivnih načrtov, ki naj bi nakazali razvoj življenjske ravni in naloge v tej zvezi, so najslabše obdelani in zelo posplošeni.

Problemov življenjske ravni seveda ne bo reševal ljudski odbor sam. Pri tem mora sodelovati vsa mehanizem družbenega upravljanja, vsa podjetja z delavskimi sveti, stanovanjska skupnost itd. Trenutno so še zelo nejasna stališča glede odnosov med gospodarskimi organizacijami ter občino in stanovanjsko skupnostjo. Nekatera podjetja kar sama ustanovljajo menze, servise, otroške ustanove. Drugod zopet se podjetja za to sploh ne zanimajo, češ mi ne damo ničesar, ker je občina dolžna skrbeti za to. Sindikati ne vidijo, da nudi stanovanjska skupnost osnovo, v okviru katere bi lahko urejevali mnoga vprašanja življenjske ravni. O teh stvareh se je treba dobro pogovoriti. Prav gotovo drža, da bodo morala mnoga podjetja sama razvijati določene družbene službe. Vprašanje je samo, katere. Higijensko-tehnično zaščito mora imeti vsako podjetje. Nekatera podjetja bodo morala imeti lastne obratne ambulante, spet druge svoje menze. Vprašanje pa je, če je vselej koristno, da je v občini 10 slabih menz, namesto da bi sredstva združili in organizirali

eno, toda tisto dobro. Nekatere občine so že začele s takimi skupnimi akcijami. V Zrenjaninu so pred kratkim odprli moderno kuhinjo, ki lahko pripravi dnevno 7.000 obrokov. Sredstva so prispevala vsa podjetja. Podobno so rešili tudi vprašanje otroških ustanov. Vsaka gospodarska organizacija je prispevala določen znesek glede na število zaposlenih. S tako zbranimi skupnimi sredstvi so uredili 17 otroških ustanov na različnih koncih mesta.

Na koncu je tovarišica Olga Vrabčič dejala, da bi se morali sindikati sistematično ukvarjati in analizirati vprašanja v zvezi z življenjskimi pogoji. Tega bi se morali lotiti že občinski sindikalni sveti. Koristni bi bili seminarji za funkcioniranje teh svetov, da bi lahko z večjim znanjem reševali te naloge. S sedanjimi kadri jim namreč ne bomo kos. Gre predvsem za strokovni aparat, ki bi bil sposoben pripravljati take ocene za sindikalne svete. Trenutno je v večji Jugoslaviji na sindikalnih forumih vsega skupaj 520 usluž-

bencev, vsehvi, tehnično in pomnožno osebje. Verjetno je to premalo.

Tovariš **FRANC PIPAN**, predsednik republiškega odbora obrtnikov in komunalnih delavcev, je najprej govoril o razvoju obrtni v občini in o vzgoji obrtnih kadrov. Zatem pa je razpravljaj o pripravljanju načrtov za nove gradnje. Odobritev načrtov je zelo zapletena in je včasih treba čakati nanjo tudi leto in več. Povsem nerazumljivo pa je, zakaj je treba čakati za enake zgradbe ponovno odobriti. Tako je n. pr. občina dobila odobritev za določen stanovanjski blok v decembru preteklega leta, ko je začela graditi drugega, ki je povsem enak — razlika je samo v tem, da je v prvem trafostaja, v drugem pa lokal — je revizija te malenkostne spremembe trajala 9 mesecev in je stala 27.000 dinarjev brez izdatkov za nagrajevanje ljudi, ki so delali to oceno itd. itd. Če gradimo tipizirane zgradbe, bi morali odpraviti tak način odobravanja.

IVO JANŽEKOVIC, PREDSEDNIK OSS MARIBOR:

Občine ne zmorejo vsega

V razpravi je bilo nekajkrat poudarjeno, da se občine oziroma zbori proizvajalcev brigad predvsem za industrijo, je dejal tovariš Janžeković. Menim, da je treba stvar oceniti tudi drugače. Nekatere občine so se v letošnjem letu po mnenju tovariša Janžekovića celo preveč usmerile v komunalno dejavnost in premalo ocenjujejo probleme industrije in obrti. Zlasti je slabši odnos do manjših industrijskih obratov, od katerih občinski ljudski odbori ne morejo pričakovati velikih sredstev. Probleme življenjske ravni pa je treba tesno povezati s proizvodnostjo in nič ne pomaga ustvarjati načrte glede tega, dokler ne rešimo osnovnih vprašanj, ki se tičejo gospodarskega posameznika podjetja. Ko je govoril o proračunskem prispevku, je dejal, da bi bilo treba stvari urediti tudi drugače, ne le v občinah, čeprav ni moč zanikati, da ne vodi občine pri predpisovanju le-tega želja po pridobivanju sredstev. Toda tega so krivi tudi višji organi, ki so že v naprej vključili ta sredstva v občinske proračune. Okraj je sredstva, ki so zbrana z dodatnimi proračunskimi prispevki, že v naprej vračunal v občinski proračun. Vsekakor bi bilo treba oblikovanje proračunov, zlasti pa vprašanje fakultativnih dohodkov, urediti drugače, da bi se izognili kritiki, ki včasih tudi nimajo osnove.

Potem je tovariš Janžeković ugotovil, da se je gradbeni material podražil, zlasti opeka, tako da z večjimi sredstvi v bistvu ne bomo zgradili mnogo več. Pri vsem tem so gradbene oprekarne v mariborskem okraju izpolnile v prvem polletju le 28,8% letnega načrta. Ponovno je omenil, da je treba urediti za industrijo gradbenega materiala, odplačilne roke za najete kredite.

O uvedbi proračunskega prispevka je govoril tudi **MITJA ŠVARB**, član republiškega sveta. Dejstvo je — je dejal, da je bil dodatni proračunski prispevek v določenem povprečju uveden že z republiškim letnim načrtom. Občine so ga hoče-noče morale predpisovati in tako ta instrument ni dal občinam nobenih možnosti, da bi z zbranimi sredstvi reševale probleme družinskega standarda. Tako zbrana vsota je bila potrebna za pokritje administrativnih izdatkov. Tudi zvezni odlok, ki določa, da sme biti razmerje za nekatere usluge (vodarstva, kanalizacija itd.) med gospodinjstvom in industrijo le 1:3 vpliva na standard. Prej je bilo namreč to razmerje večje. V Ljubljani, n. pr., je industrija plačevala za vodo 8 krat več kot gospodinjstva. Občine morajo v zakonitem roku ustvariti sorazmerja, predpisana z odlokom, in zato ne gre kriviti samo njih, če bodo podražile vplivale na življenjsko raven. Na posledice bi morali računati že takrat, ko je bil omenjen odlok sprejet, kajti povsem jasno je, da industrija zaradi manjših obveznosti oziroma zaradi cenejših uslug svojega blaga ne bo pocenila. Izdatki za usluge so namreč v celotnem dohodku zelo majhni.

Zadnje čase mnogo govorimo o tem, da naj občina skrbí za obrt, trgovino, servise itd. Toda zavedati se moramo, da le-ta nima na razpolago toliko sredstev, zlasti ne letos, ko je poraba omejena, da bi lahko rešila vse te probleme. Ni pa posebnega zanimanja za to, da bi se združevala podjetja, predvsem tista, ki so se jim skladaj letos znatno povečali. Večina vidi le sebe in svoje potrebe, čeprav bi lahko tudi izven podjetja in z združevanjem sred-

stev reševati življenjsko važna vprašanja svojih delavcev. Tako n. pr. je že konferenca mest predlagala, naj bi industrija združevala sredstva in odpirala skupne trgovine v večjih središčih. Posebnih odmevov ni, čeprav imajo nekatera podjetja znatne zaloge in bo prodaja vedno težja tudi zato, ker trgovina ne zmora vsega prometa. Podjetja bi lahko z združevanjem sredstev na tem področju veliko pomagala občinam pri urejanju trgovine, sebi pa bi pomagala k boljši prodaji blaga v prihodnje.

Tovariš **JOSIP JOŠT**, predsednik OSS Celje, je govoril o načrtih glede združevanja gradbenih podjetij, zato da bi ta boljše reševala svoje naloge. V Celju nameravajo združiti štiri gradbena podjetja v dve. Eno naj bi se ukvarjalo izključno s stanovanjsko gradnjo, drugo pa z industrijsko. Tovariš Jošt je dejal, da bi tako združena podjetja lahko nabavljala mehanizacijo in z razpoložljivimi kadri boljše organizirala delo. Glede odlokov o povišanju najemnin pa je dejal, da se mu zdi, da so bila ta vprašanja rešena na hitro, brez širše razprave in temeljitih gospodarskih analiz. Zato je menil, da je kritika, izrečena na ta račun, povsem upravičena. V celjskem okraju zaradi tega stvar znova ocenjuje.

Tovariš **JOŽE LOVRENCIČ**, član republiškega sveta in predsednik sindikata GRADISA, meni, da rešujejo zbori proizvajalcev probleme občin preveč s stališča podjetij in premalo s stališča prebivalstva. Odborniki se pred sejmami ne posvetujejo niti s kolektivni niti z delavskimi sveti. Zato včasih glasujejo tudi o stvareh, ki jih ne poznajo dovolj. Sploh pa odborniki zborov proizvajalcev premalokrat pridejo med proizvajalce, da bi se z njimi pogovarjali o nalogah, o delu in problemih občine. Ko je govoril o zaščiti delavcev, je menil, da te zaščite niso organizirane tako, da bi boljše delo itd. prineslo tudi prihranke na sredstvih, s katerimi bi lahko pokrili izdatke za vse te stvari.

Tovariš **GO MOLJ**, član republiškega sveta, je govoril o obrtni dejavnosti ter ugotovil, da v Mariboru le-ta sploh ne zmora vseh naročil, saj se je povpraševanje povečalo za 4 do 5 krat, obrtna zmogljivost pa je enaka ali celo manjša. Zaslужki teh obrti so tako veliki, da je nekaterim prav vseeno, če morajo plačati tudi po milijona dinarjev kazni, ker niso izpolnili obveznosti do dogovorjenih rokov.

Tovariš **FRANC PLAZAR**, sekretar komisije za družbeno upravljanje RSS, je govoril o cenah komunalnih uslug v Ljubljani. Po njegovem mnenju razpravljajo o cenah lokalnega prometa v Ljubljani zadnji trenutek, čeprav je že dalj časa znano, da ima podjetje 70 milijonov primanjkljaja. V Zagrebu ima n. pr. tramvaj kljub nizki voznini 70 milijonov dobička, pri nas pa 70 milijonov izgube. Ko bo šel tramvaj iz prometa, pa se bo ta izguba povečala na več kot sto milijonov dinarjev.

Razpravo je zaključil predsednik republiškega sveta tovariš **STANE KAVČIČ**. Govoril je o nekaterih težnjah, ki preprečujejo, da bi imela podjetja in komune boljši odnos do vprašanj življenjske ravni.

Trentar Jože Komac si je visoko gori v planini, kjer se poteti pase drobnica in kjer delajo srajci, optal na pleča dva obilna hleba ostrga ovčjega sira in ju zanesel na trg — v dolino

Nerešena vprašanja v preskrbi z zdravili

V prometu z zdravili, v proizvodnji, predpisovanju in potrošnji zdravil so nerednosti. Skupščina ljubljanskega okrajnega zavoda za socialno zavarovanje je o njih razpravljala in priporočila Svetu za zdravstvo, naj jih posebej prouči

«Mysoline, prosim. Imate mysoline...?»

Bolnik je vprašujoče rrl v farmaceutiko in ponujal recept skoz okence.

«Ni... Počakajte malo!»

Vedela je, da ga nima, da je to zdravilo že pošlo. Toda presveč je bil še spomin na nedavni dogodek v lekarni. Bolnika je napadla božjast, ko je zvedel, da tega zdravila nimajo. Zato ni hotela več naravnost odgovoriti. «Da, imeli smo ga, pa je pošlo. Poskusite v drugi lekarni.»

«Če ni, puš ni.» Skomignil je z rameni in odšel drugam. Mysoline je moderno zdravilo, ki zanesljivo preprečuje epileptične napade. Bolnik mora vzeti dnevno eno do tri tablete, odvisno od bolezni. V zavrtku je sto tablet in stanejo 1500 dinarjev.

«Nimamo,» je kaj pogosten odgovor v lekarnah. Dne 25. septembra so v lekarni na Miklošičevi cesti v Ljubljani naročili 15 vrst zdravil pri «Kemofarmaciji», dobili so pa le tri. V knjigi naročil je presenetljivo veliko ničel. Ni...

Zakaj?

REGISTRIRANA IN NEREGISTRIRANA ZDRAVILA

Uporabo zdravil odobrava zvezna komisija za zdravila. Ta jih pregleduje in jih daje posameznim klinikam v preizkušnjo. Potem izdajo dovoljenje za registracijo, kar objavljajo v časopisu »Narodno zdravilje«. Razen tega pa so izdali lani v aprilu tudi knjigo »Gotovi lekovi«, v kateri naj bi bila objavljena vsa doslej registrirana zdravila. Toda v tej knjigi je 17 uvoženih preparatov in 13 domačih, ki doslej še niso bili registrirani, obenem pa je izostalo 180 zdravil domače proizvodnje...

Tudi v časopisu »Narodno zdravilje« objavljajo večkrat ne-registrirana zdravila, ki jih pri nas ni moč dobiti. Kako naj potem zdravnik ve, katero zdravilo je registrirano in katero ni, katero je ob taki zmedbi moč dobiti pri nas in katerega ne. Glede tega so v posebni zadregi zdravniški ljubljanskih kliničnih bolnišnic. Zdravniki preskušajo nova zdravila, ugotove, da so celo uspešna in jih predpišejo v dobri veri, da so že registrirana. Bolnik pa potem teka od lekarne do lekarne in mora navsezadnje znova k zdravniku, da mu napiše drugi recept, ker pač ni dobil prvotno predpisanega zdravila.

PREMALO DEVIZ

Četudi je zdravilo registrirano in odobreno, ga dostikrat ni moč dobiti, kot na primer že omenjene mysoline. Vzrok — premalo deviz.

Za vso državo je odobreno za okoli 800 milijonov dinarjev deviz. Ze ta vsota je premajhna. Vsota deviz za nakup blaga za široko potrošnjo se je povečala od prejšnjih treh milijard na deset milijard dinarjev, delež deviz za zdravila — se je potemtakem zmanjšal od 26,6 na 18 odstotkov.

Drugi vzrok pa je v ključu, po katerem dele devize po republikah. Devize razdele na republiko po številu prebivalstva, tako dobi naša republika 12,5% deviz. Vse pa kaže, da tako načelo o

delitvi deviz ne ustreza. Pri nas je dosti bolj razvita mreža zdravstvenih ustanov kot v drugih republikah, obenem pa so tudi ljudje zdravstveno bolj prosvetljeni in je torej tudi veliko večje povpraševanje po zdravilih.

In posledice? Kroničnega alkoholika, na primer, ne morejo do kraja pozdraviti, ker ne dobe zdravil in je vrženo proč tudi vse tisto, kar je doslej dobil itd. Same nevednosti, tekanje k ponovnim pregledom, zamujanje časa in kup slabe volje.

Zato bi kazalo povečati vsoto deviz na račun uvažanja tekstilnega in drugega blaga za široko potrošnjo.

Razen tega naj bi imela podjetja, ki uvažajo zdravila, možnost, da bi lahko ene vrste deviz zamenjali za druge, tudi »čvrste« devize. Podjetje »Sanolabor«, na primer, je sklenilo pogodbo z nekim italijanskim podjetjem za nakup rentgenskih filmov. Ker v Narodni banki niso imeli takih deviz, so jim odobrili francoske franke. Pogodba z italijanskim podjetjem je propadla. Skleniti so morali novo z njim doslej nepoznamim francoskim podjetjem. Čas je tekel, v kliničnih bolnišnicah pa so ostali brez rentgenskih filmov.

KORIST PODJETJA KORIST SKUPNOSTI

V proizvodnji zdravil deluje nekako dvojce silnic: v podjetjih si prizadevajo, da bi proizvajali le tisto, kar je za njih »interesantno«, kar se jim izplača, družba pa želi, da bi doma proizvajali vsa tista zdravila, ki jih lahko proizvajamo in ki jih nujno potrebujemo.

V težnji po rentabilnem poslovanju je na primer tovarna »Pliva« opustila proizvodnjo skoraj 30 preparatov, med njimi tudi metylthiouracil, zdravila proti bazedovki. V tovarni »Rise« so razkavili proizvodnjo kirurških rokavov od pogodbenih 30.000 na 1500 in proizvajajo raje rentabilnejše žoge, lutke in podobno. Iz istih razlogov so v »Leku« in »Plivi« odklonili proizvodnjo cronetala (zdravilo proti kroničnemu alkoholizmu). Potlej se seveda primeri, da proizvajajo več tovarn enako »interesantno« zdravilo, vendar z različnimi imeni in embalažo. Tako je danes na trgu 17 vrst tablet proti bolečinam in glavobolu in ker so to proizvodi različnih tovarn, so tudi cene različne. Kontrolna služba socialnega zavarovanja prihaja potem v spore z lekarnami zavoljo predpisa, da morajo od enakovrednih zdravil prodajati najcenejše.

Podjetja pravijo: »Stvar je bila že razčisti, ko smo postali podjetje — torej poslujuemo in proizvajamo po ekonomskem načunu in potemtakem ne moremo biti socialna ustanova«. Sicer pa v tovarnah tudi danes izdelujejo »neinteresantne« artikole, dasi ne s prevelikim navdušenjem. Pri-zadevajo pa si, kot na primer v »Leku«, da prihranijo družbi z novo proizvodnjo čimveč deviz. V kratkem bodo začeli proizvajati nekaj preparatov in bodo tako prihranili družbi sto tisoč dolarjev na leto.

Okrajni ljudski odbor Kranj zahteva

da se število zaposlenih vskladi s predvidenim planom

Predvsem dva činitelja, to je zaostajanje produktivnosti dela za planskimi predvidevanji in premajhen napredek v zagotavljanju družbenega standarda industrijskim sre-

Še vedno visoke cene

Največ težav imajo Velenčani s tržnico. Prav sedaj na sektorskih konferencah razpravljajo o preskrbi rudarjev z zelenjavo sadjem, mlekom itd. Znano je, da so na Velenjskem trgu cene precej visoke, saj prodajajo mleko po 38 din, jajca po 20 dinarjev, jabolka po 30 dinarjev, čeprav je sadja letos dovolj. Sindikata precej razpravljajo, kako bi draginjo odpravili. Nekateri sodijo, da so potrošniki tega sami krivi. Velenje je hitro zraslo, trgovska odkupna mreža pa ni bila dobro urejena. Ker trga ni bilo, so prebivalci nakupovali sadje pri okoliških kmetih, ki pa so cene navijali. Tako delajo še sedaj. Zaradi vsega tega naj bi trgovska podjetja pa tudi kmetijske zadruge tako organizirali trgovino s kmetijskimi pridelki, da bi te potrošniki kupovali po zmernih cenah.

diščem dajeta razpravam o politiki zaposlovanja še posebno aktualno vsebino. Petletni plan gospodarskega razvoja kranjskega okraja predvideva, da se bo produktivnost dela od leta 1957 do 1961 povečevala letno povprečno za 7%, v razdobju teh petih let pa naj bi zaposlili skupno 4300 oseb. Polletni uspeh pa je ravno nasproten: medtem ko je bil letni plan zaposlitve že v polletju presežen za 3,3%, pa je produktivnost za okoli 4,5% pod planom, dasiravno se je v primeri z lanskeletno povečala za 2,5%. Težnja po zaposlovanju nove delovne sile je tako velika, da bi ne glede na istočasno fluktuacijo — že v prvem polletju izpolnili petletni plan zaposlitve, če bi zadostili zahtevam po delovni sili: samo 68 gospodarskih organizacij (56 industrijskih, 8 gradbeniških, 2 prometni in 2 gozdarski), je pri posredovalnicah za delo zahtevalo nič manj kot 4237 oseb!

Ko odgovorni organi gospodarskih organizacij vprašujejo po vzrokih tega pojava, ne dobijo pravih odgovorov. Nekateri činitelji govore v prid trditvi, da so v podjetjih premalo pregledali možnosti za povečanje produktivnosti in so zaradi tega za izpolnitev plana izbrali lažjo pot, to je povečanje delovne sile. V istem razdobju se je v industriji zmanjšalo število ur, opravljenih po učinku, za 1,7% hkrati pa so se izostanki povečali, tako da so v posameznih podjetjih znalsali v krajših obdobjih celo nad 20%. Zlasti so se povečali bolniški izostanki. Zastopniki iz nekaterih podjetij navajajo primere, ko delavec, ki mu podjetje ne odobri dopusta, ne-nadoma »zboli«. Očitno je, da gre do ti pojavi prav na račun delavcev s podelžja, ki uporabljajo takšen »bolniški« dopust za delo, bodisi na posestvu ali pa pri sosedu. Na to opozarja zlasti dejstvo, da na razloka število izostankov v prvih 7 dneh. Zaradi naraščanja izostankov je torej razumljivo, da si v podjetjih ustvarjajo rezervo, a imajo kljub temu težave pri izpolnjevanju planskih nalog.

Zaradi tega je Okrajni ljudski odbor Kranj z raznimi ukrepi zelo odločno posegel v politiko zaposlovanja. Ljudskim odborom oziroma gospodarskim organizacijam naroča, naj vskladijo število zaposlenih z družbenim planom. Sklep sicer ne govori, da naj odpuste zaposlene, kolikor jih je več, kot predvideva družbeni plan. Glavni smisel tega ukrepa je v tem, da delavce, ki zapustijo podjetja, napotijo v panoge, kjer jih manjka, in sicer v gradbeništvu, kmetijstvu, obrt, gostinstvo in komunalno dejavnost. S tem bodo preprečili izredno veliko fluktuacijo delovne sile: letos se je v podjetjih samo v prvem polletju izmenjalo skoraj 8 tisoč oseb. Okrajni ljudski odbor priporoča podjetjem,

Krivi bodo kaznovani

V 38. številki našega lista z dne 11. sept. 1958 smo objavili članek »Ali je potrebno še kaj več«. Oddelek za gospodarstvo občine Ajdovščina nas je te dni opozoril, da nadzorstva nad trgovino niso zauipali uslužbencu tega oddelka, temveč da so za to odgovorno nalogo nastavili tržnega inšpektorja. V svojem dopisu nas še opozarja, da so morala trgovska podjetja na osnovi ugotovitev tržnega inšpektorja znižati cene živilom, ki so jih prodajala dražje, kot bi jih smela, in da bodo krivce kaznovali.

naj temeljito analizirajo, ali so zaposleni delavci polno zaposleni in naj potrebe po novih delovnih mestih krijejo iz notranjih rezerv. Pri zmanjšanju delovne sile je treba upoštevati zlasti tiste delavce, ki zamenjajo poklicno delo, zaradi opravičnosti na posestvih. Po sklepu ljudskega odbora podjetja ne bi smela dopustiti invalidov, žena in delavcev iz industrijskih središč, ker je družbeni standard v industrijskih središčih v primeri z delavci s podelžja že tako močno prizadet.

Ivan Kristan

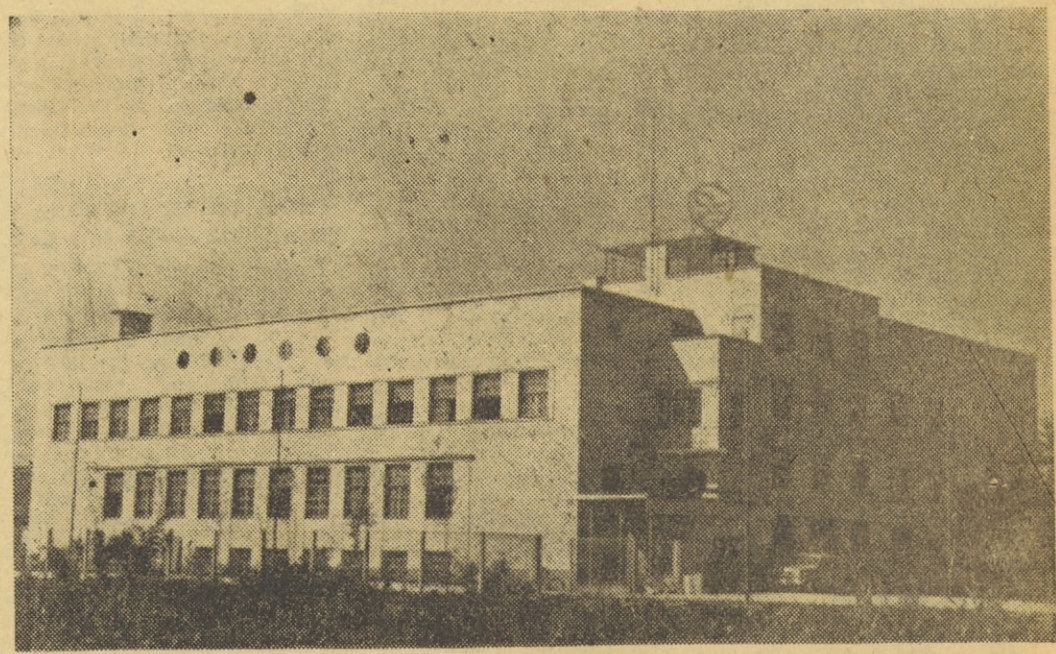
Realno ali nerealno?

Na seji občinskega ljudskega odbora v Zagorju so pred dnevi govorili o izpolnjevanju letnega družbenega načrta in med drugim ugotovili, da je obrtno podjetje »Keramika« na Izalakah do konca junija, torej do I. polletja, že izpolnilo celotni proizvodni načrt in ga celo prekorajilo za 20 odstotkov. To je menda edino slovensko podjetje, ki že sedaj dela za drugo leto.

Ni se mogoče znebiti vtisa, da je delavski svet ob začetku leta, ko je govoril o letnem proizvodnem načrtu, nerealno ocenil svoje proizvodne možnosti in zato sestavil nerealen letni načrt. Vendar je treba v isti sapi poudariti, da je planiral skoraj za 90 odstotkov večji dohodek kot leta 1957.

V obrazložitvi tega podjetja je bilo rečeno, da se imajo za tolikšen uspeh zahvaliti v prvi vrsti nadpovprečni pridnosti in prizadevnosti celotnega kolektiva, ki ustvarja v doela nemogočih razmerah (njihovi obrati so dejansko bolj podobni delvom kot delavnicam) ter dejstvu, da jim je uspelo med letom postaviti še eno peč za izdelavo elektroporcelana. Zanimivo je nadalje to, da je podjetje že letos povečalo norme za 40 odstotkov in zmanjšalo izmedek od osem na dva, najmanj pa na tri odstotke, kar ne uspe niti tovarni, ki ima v izdelovanju keramičnih izdelkov dolgoletne izkušnje, in najmodernejše stroje. Podjetje pa je celo znižalo cene svojim izdelkom in uspelo skleniti pogodbe s Poljsko za dobavo varovalnih patronov oziroma bergmanovih keramičnih pipic, po katerih je vsepovsod veliko povpraševanje.

In ne le to: proizvodni proces so tako zelo izpolnili, da niti tista dva odstotka izmedkov ne gresta v izgubo, ker so enostavno ustanovili majhen obrat za kompletiranje varovalnih patronov, ki jih prodajajo po nekoliko nižji ceni kot kvaliteten izdelek. Nekateri odborniki so zmanjevali z glavo in kar niso mogli verjeti, da je uspelo kolektivu, ki je bil še pred leti pred malone neizbežnim propadom, v tem kratkem času povsem spremeniti razmere v svoji tovarnici. Potem so kajpak na široko razpravljali o tem, ali je kolektiv v začetku leta pravilno postavil svoj letni načrt, ali je izkoristil prednosti, pred katerimi se je znašel. Volja kolektiva za nadaljnji vzpon je več kot trdna. Z ustvarjenimi dohodki nameravajo preurediti delavnice in si tako ustvariti tudi boljše delovne pogoje. In ker so zdaj že ugotovili, za koliko lahko razširijo obrate, ne da bi jim pomagala skupnost, že pridno sestavljajo perspektivni načrt, po katerem bodo ustvarjali letno okrog 500 milijonov brutto dohodka. Vsekakor menimo, da letos januarja morda res niso upoštevali vseh možnosti, ki jim jih daje trg, in ker so mlad kolektiv, si tudi niso upali siliti navzgor. Zdaj, ko so spoznali, kaj lahko dosežejo, bodo vsekakor realne neje načrtovali, kar bo v korist celotni zagorski komun. M. V.

Pogled na tovarno »Lek«, ki je najmočnejši proizvajalec zdravil in farmacevtskih preparatov v naši republici. V »Leku« se že dlje časa ukvarjajo z mislijo, da bi svari začeli proizvajati neke nove vrste živorebrnih preparatov, pripravljajo pa tudi sintezo kalcijevih spojin za nove vrste zdravil, ki smo jih doslej morali uvažati. V tovarni »Lek« bodo s tem prihranili vsako leto za dobrih 100.000 dolarjev dragocenih deviz.

Kaj zgraditi najprej?

Podjetja niso pripravljena prispevati sredstev, če ne bodo vedela, za kaj so namenjena

Občinski sindikalni svet Maribor-Tabor je v zadnjem času večkrat razpravljal o sodelovanju podjetij pri reševanju nekaterih težav občinskega ljudskega odbora, ki jih ima pri gradnji osemletke, vodovoda in cest. Svoj čas je občinski ljudski odbor sklical predstavnike podjetij in se z njimi dogovoril, da bodo del sredstev za dograditev teh objektov prispevali.

le gospodarske organizacije. Toda ostalo je le pri besedah, delavski sveti o tem dogovoru do sedaj še niso razpravljali. Morda zaradi tega, ker se ne vedo, kolikšen naj bi bil ta prispevek, in si niso edini v tem, ali naj s svojimi sredstvi pomagajo zgraditi šolo, menzo ali pa ceste, ki naj bi vodila do vzpenjače. Sindikalni svet je sprito tega priporočil podružni-

cam, naj se čimprej dogovorijo z delavskim svetom, da bi obljubo izpolnili in prispevali del sredstev za gradnjo centralne delavske menze, ki bi jo lahko tako organizirali, da bi dostavljala hrano v podjetja. Na občinskem sindikalnem svetu menijo, naj bi za menzo prišla na vrsto osemletka in vodovod, nikakor pa ne cesta do pohorščke vzpenjače, kajti najbolj peče je v tej občini vprašanje šolstva in družbene prehrane. Cesto do pohorščke vzpenjače pa naj bi zgradili s skladi okrajnega ljudskega odbora oziroma s kakimi drugimi sredstvi.

V juliju je občinski ljudski odbor predlagal trgovskemu podjetju, naj bi oskrbelo potrošnike s sadjem in sicer tako, da bi sporazumno s kmetijskimi zadrugami prevzela komisijsko prodajo jabolk. Razen trgovskega podjetja »Zeleničar« je občinski ljudski odbor povsod naletel na gluha ušesa. Trgovska podjetja tudi ne kažejo zanimanja za ureditev non-stop prodajaln s sadjem in povrtnin, ki bi obratovala od 5. do 22. ure zvečer. Zato bodo to vprašanje skušale rešiti s pomočjo zbora proizvajalcev in okrajne trgovske zbornice.

Karlo Audiš

Prenaglo zaposlovanje v konjski občini

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Slovenskih Konjicah je na minuli seji razpravljalo o zaposlovanju novih delavcev v podjetjih in področju te občine. Po podatkih posredovalnice za delo so v letošnjih prvih osmih mesecih nanovo zaposlili več kot 600 delavcev, medtem ko je 200 delavcev odpovedalo delovno razmerje. Več kot polovica teh ljudi se je zaposlila pri sezonskih delih na gradbiščih in v kmetijah. Tako je bilo število novih zaposlenih delavcev za 40% večje, kot je predvidel občinski družbeni plan, le-ta je namreč določal, da bodo v letošnjem letu v konjski občini zaposlili 5% več delavcev, kot jih je bilo zaposlenih lani.

Sindikalni odborniki so menili, da podjetjem ne kaže na novo zaposlovati ljudi s kmetijskih gospodarstev, ker zaradi tega trpi proizvodnja. Prav tako ne kaže zaposlovati delavcev iz oddaljenih krajev, ker se s tem povečuje stanovanjska stiska, nastajajo pa težave glede prevoza.

Občinski sindikalni svet je ob tej priliki razpravljal tudi o storilnosti in organizaciji dela v podjetju. Prva, čeprav neoporna poročila kažejo, da se storilnost ni dosti povečala, prav tako ni večje število zaposlenih delavcev vplivalo, da bi proizvodnja sorazmerno porasla. Sicer je treba upoštevati, da morajo podjetja skrbeti tudi za kakovost svojih izdelkov, kar zahteva več boljšega dela, vendar kljub temu ne bi smeli zanemarjati tistih vprašanj, ki so tesno povezana s pravično razporeditvijo delavcev znotraj podjetij.

Sindikati bodo podprli organiziranje stanovanjskih skupnosti

Na zadnji seji občinskega sindikalnega sveta v Trbovljah so razpravljali o vlogi sindikatov pri pripravi na ustanavljanje stanovanjskih skupnosti. Ugotovili so, da se je doslej samo odbor Socialistične zveze zavzemal za ureditev stanovanjskih skupnosti, in sklenili, naj bi tudi člani sindikata na svojem področju aktivno posegli v razprave in posredovali ali neposredno kot proizvajalci pomagali, da bi se z ustanovitvijo stanovanjskih skupnosti izboljšal življenjski pogoji v posameznih naseljih.

Na plenumu so se pogovorili tudi o doseganju delu sindikalnih organizacij, prav tako pa tudi o delu občinskega sindikalnega sveta in njegovih komisij. Ugotovili so, da sindikalni svet še vedno premalo pomaga podružnicam oziroma da se podružnice ne zatekajo po pomoč k sindikalnemu svetu pri izpolnjevanju obsežnih nalog, ki jih imajo sindikati v sedanjem obdobju. Ob koncu so sprejeli delovni program sindikalnega sveta.

Poklic zdravstvenega delavca je pač svojevrsten. Vsak dan ima opravka z ljudmi, v njegovih rokah je tisto najdražje, kar imamo — naše zdravje. Naj nam devetdesetdesetkrat pomaga, če se enkrat samkrat zmoti ali mu živci ne vzdržijo, o ogenj v stehi in vsa njegova dobra dela so pozabljena. Napako obesimo na veliki zvon, vest o slabem delu kroži od ust do ust in zaključek: vsa zdravstvena služba je zanič, slabo

ZABAVLJANJE O ZDRAVSTVENI SLUŽBI

Zabavljanje iz navade?

Odgovor na to vprašanje se glasi: DA! Čez zdravstveno službo zabavljamo vsi vprek dostikrat zgolj iz navade. Anketa, ki jo je razpisal zavod za socialno zavarovanje ljubljanskega okraja, s številnimi dokazuje, da so zavarovalci z njo v glavnem zadovoljni. Graja jo torej tam in takrat, kadar je res kaj narobe.

Poklic zdravstvenega delavca je pač svojevrsten. Vsak dan ima opravka z ljudmi, v njegovih rokah je tisto najdražje, kar imamo — naše zdravje. Naj nam devetdesetdesetkrat pomaga, če se enkrat samkrat zmoti ali mu živci ne vzdržijo, o ogenj v stehi in vsa njegova dobra dela so pozabljena. Napako obesimo na veliki zvon, vest o slabem delu kroži od ust do ust in zaključek: vsa zdravstvena služba je zanič, slabo

ravnajo z bolniki in podobno. Sicer so pa tudi zdravstveni delavci ljudje. In ljudje greše.

Toda naj govore sami zavarovalci. Na vprašanje zavoda je odgovorilo 2721 zavarovanec iz enajstih občin ljubljanskega okraja, ki se zdravijo v 25 zdravstvenih domovih.

96 : 4 ZA ZDRAVSTVENO OSEBJE

Eno izmed vprašanj se je glasilo, kako so bili zavarovalci sprejeti v zdravstvenih ambulantah. 95,22 odstotkov zavarovancev meni, da jih je administrativno osebo vljudno sprejelo. Nekaj čez 4 odstotke (4,78) pa jih pravi, da z njimi niso bili prijazni. O zdravstvenih ima še več ljudi ugodno mnenje, saj izjavlja 95,57 odst. anketirancev, da so jih lepo sprejeli in se z njimi toplo pogovarjali. Med tistimi dobriimi štirimi odstotki, ki z zdravniškim sprejemom niso bili zadovoljni, pa je prav gotovo tudi precej takih, ki so sami krivi nevljudnega sprejema. Če na vso silo pritiska na zdravnika, naj mu zapiše kakšno zdravilo, ga pošlje na klimatsko zdravljenje, ga hoče po vsej sili prepričati, da je tako bolan, da je komaj na nogah, v resnici pa mu ni nič, prav gotovo ne more imeti dobrega mnenja o zdravniku, če mu ne ustreže. Noben izmed anketirancev, razumljivo, ni o sebi zapisal nič slabega.

Dokaj slabši pa je odnos do zavarovancev v zobozdravstveni službi. Na vsakih sto zavarovancev se jih nekaj čez sedem pritožuje nad nevljudnim sprejemom. Med njimi pa je tudi dosti manj »poklicnih« zabavilcev, saj v zobozdravstveni ambulanti ne dobijo kakšnega posebnega zdravlila, niti bolnišniškega staleža niti kakršnihkoli drugih ugodnosti.

VSAK TRETJI PRIDE NA VRSTO PREJ KOT V POL URE

Čakanje na pregled v splošnih ambulantah je poglavje zase. Tega, da na pregled v ambulanti ne bi čakali, še dolgo ne bo. Zdravnikov je premalo in tudi ljudje smo vedno bolj zdravstveno prosvetljeni, pa je zato večja potreba po posvetu z zdravnikom. Anketni podatki kažejo, da je prišla tretjina anketirancev na vrsto, še preden je minilo pol ure, petina jih je čakala pol ure do eno uro, 45 odstotkov pa več kot eno uro, preden so prišli k zdravniku.

V novi ljubljanski polikliniki čaka na pregled petina pacientov do 20 minut, desetina do 40 minut, petina od 40 do 60 minut, polovica pa čez eno uro.

Da, čakanje je dolgo, vendar le ne držijo tolikokrat ponavljajo

na trditev, da ne moreš k zdravniku, ne da bi čakal po več ur. Seveda ni v vseh ambulantah enako. V nekaterih je večja gneča kot v drugih in tu tudi ni vsak dan enako. Največje težave so, kakopak, v specialističnih ordinacijah, ker specialistov najbolj manjka. Zato moraš dle čakati tudi v novi polikliniki, kjer so te ordinacije združene. K temu še tale podatek: od bolnikov, ki jih je splošni zdravnik poslal k specialistu, jih je prišlo 93,54% še istega dne na vrsto.

ENA PETINA BOLNIKOV SE ZADRŽI V ORDINACIJI DLJE KOT 20 MINUT

Dostj je očitkov, da pri zdravniku zelo na kratko opravimo, da bolnika niti ne pregleda, ampak mu napiše kakšen prasek, samo da se ga znebijo. Pa še zdaleč ni tako!

Zavarovalci so sami zapisali, da se zdravnik potrudi

ti niso mogli dovolj razviti. Ker na Jesenicah posamezni obrati niso samostojne ekonomske enote z ločenim obračunom (kjer bi lahko ugotovljali, koliko so ustvarili dohodka in bi lahko z raznimi ukrepi vplivali na boljše poslovanje). Ni bilo torej materialne osnove za delovanje obratnih delavskih svetov. Zato se je tudi pojavilo vprašanje, ali naj takšne delavske svete ukinejo.

(Nadaljevanje s 1. strani)

nekoliko širša kot v Litostroju, vendar tudi v Jesenikih železarni obravnavajo zaključke obratnih delavskih svetov na osrednjem svetu le kot pripomočilo in jih izvajajo le v primeru, če se z njimi strinja osrednji delavski svet. Kaže, da se zaradi neorganiziranega dela in ne preveč natančnih določil o pravicah in dolžnostih obratnih delavskih svetov le-

BREZ RAZPRAV O POLLETNEM GOSPODARJENJU

Ko so v Trbovljah ugotovljali, kako so kolektivni razpravljali o polletnem obračunu, so ugotovili, da v nekaterih gospodarskih organizacijah delavski sveti sploh niso razpravljali o tem. Primeri, da delavski svet ni sklical seje, na kateri naj bi obravnavali polletni obračun, ne govorijo v prid uresničevanja zaključkov kongresa delavskih svetov, niti niso v skladu z osnovnimi načeli delavskega upravljanja. Oglejmo si nekaj primerov:

V gostinskem podjetju Turist so sicer sklicali sejo delavskega sveta, ker pa niso bili sklepni, so o polletnem obračunu razpravljali šele tri tedne po zaključnem roku za oddajo obračuna.

Kje boš našel napotilo za svoje družbeno udeleževanje? V »DELAJSKI ENOTNOSTI«!

Tudi teleprinterska mreža je pomemben sestavni del PTT omrežja. Sodobni teleprinterji naglo in dokumentirano posredujejo vsakovrstna sporočila koristnikom iz vse države

Delo in načrti PTT

V naši republiki pride ena pošta na 40 kvadratnih kilometrov oziroma na 3.099 prebivalcev. Tako se v Sloveniji glede gostote telefonskega omrežja v povprečju močno približujemo nekaterim tehnično bolj razviti evropskim državam. Podjetje PTT v Ljubljani si prizadeva, da bi izpolnilo perspektivni načrt razvoja poštnega omrežja, po katerem je predvideno, naj bi prišla ena pošta povprečno na 3.000 prebivalcev. Temu povprečju smo se v Sloveniji že skoraj približali. Pred kratkim so odprli štiri nove pošte, in sicer v Karteljevem, Malečniku, stari vasi ob Soli in Ankananu.

Telegrafski promet je v primeru z letom 1939 narasel za 70%, tako da pride v Sloveniji na 100 prebivalcev 29 telegramov. Prav tako je narasel telefonski promet v skladu z razširjeno mrežo telefonskih naprav, vendar so potrebe po teh uslugah še vedno velike. Število telefonskih naročnikov iz dneva v dan narašča (leta 1939 je bilo v Sloveniji 4.530 naročnikov, danes pa jih že imamo 17 tisoč, tako da pride na 100 prebivalcev en telefonski naročnik). Ti skopi podatki kažejo, da smo na tem položaju dokaj zaostali za drugimi državami in bi morali to vprašanje čim hitreje rešiti. Zato so na

eni izmed zadnjih sej delavskega sveta sklenili, da bodo pripravili program perspektivnega razvoja PTT služb na področju LR Slovenije, in sicer za nadaljnjih pet oziroma 20 let. Ugotovili pa naj bi tudi način in oblike financiranja PTT služb.

Po osvoboditvi so obnovili in modernizirali ter higiensko uredili večino PTT prostorov, razširili so pošto, telegrafsko in telefonsko omrežje s 15 novimi poštnimi uradi. Zgradili pa so okrog 18 poštnih poslopj. Telefonsko krajevno omrežje se je od osvoboditve povečalo za 50%, medkrajevno za 80% itd. Povsem nova pa je mreža visokofrekvenčnih telefonskih vodov ter simultanih in kanalnih telefonskih zvez. Telegrafsko telefonske linije, po katerih prenašajo telefonska in telegrafska sporočila, so večidel še iz zračnih fizičnih vodov, kar ne nudi kvaliteten pogojev za dobro telefonijo, zlasti še, ker so ti vodi izpostavljeni atmosferskim motnjam. Dokaj dolga so tudi telefonske notranje naprave. Saj je dve tretjini ročnih telefonskih central do kraja izrabljenih, ostale centralne na so že na pol dotrajane. Bolje so ohranjene telefonske centralne. Ker so telegrafsko-telefonska sredstva dokaj iztrošena, bi jih morali obnoviti in modernizirati. Po perspektivnem planu razvoja PTT uslug bo poštni promet v naslednjih petih letih narasel za 32%, telegrami za 67%, telefonski promet pa za 39%. Zato bodo rekonstruirali, dogradili in zgradili nekaj novih zgradb za pošto službo. (Mišljeni so poštni objekti v Novem mestu, Črnomlju, Ribnici, Radovljici itd.) S temi zgradbami bodo rešili vprašanje ključnih prometnih objektov in ustvarili najnujnejše pogoje za boljšo kakovost PTT uslug in hkrati rešili problem prepotrebnih prostorov pri avtomatizaciji telegrafske in telefonske službe.

Vlado Jare

Da bi dosegli normalno obratovanje in skrajšali čas prenosa poštnih pošilk, to je, da bi vsako pošilko pošilko predali naslovni pošti na področju LR Slovenije že do osme ure naslednjega dne in bi jo naslovnik prejel že v dopoldanskih urah, bodo nabavili prevozna sredstva ter drugo opremo ter mehanizacijo.

Telegrafsko mrežo bodo začeli postopno avtomatizirati. Že v naslednjih petih letih bodo potrebni naprave. Postavili bodo nove oziroma razširili avtomatske telegrafske centrale v Ljubljani, Mariboru, Celju, Kopru in Novem mestu. Nakupili bodo nove telegrafske naprave in teleprinterje.

V Ljubljani bodo povečali število avtomatskih telefonskih priključkov, uredili bodo novo avtomatsko centralo v Sentvidu in povečali dosedanje centrale v Mariboru, Celju, na Vrhniki itd. Položili bodo medkrajevni kabel na relaciji Ljubljana — Kranj — Jesenice, dalje med Ljubljano, Mariborom in Dravogradom, med Zagorjem, Trbovljami in Hrastnikom, Zidanim mostom itd.

Prav tako bodo postavili 12-kanalne visokofrekvenčne naprave na relaciji Ljubljana — Nova Gorica in Ljubljana — Postojna. S tem bodo dobro povezovali Primorsko z Ljubljano in ustvarili možnosti za uvedbo polavtomatskega prometa v prihodnosti. Za realizacijo polletnega programa bi podjetje potrebovalo okrog pet milijard sredstev, Seveda tega programa ne bo moglo izpolniti z lastnimi sredstvi, kajti stroški stalno naraščajo, dohodki pa le v skladu s porastom prometa, kajti tarife PTT uslug se od leta 1952 dalje niso spremenile. Zavoljo tega bodo morali črpati precejšen del sredstev iz centralnega investicijskega sklada za razširitev PTT mreže.

Dane Dovjak

Obratnim delavskim svetom osnovo za gospodarjenje!

PODRUŽNICE SE PRIPRAVLJAJO NA VOLITVE ZADRUŽNIH SVETOV

Pretekli teden so bile prve sektorske konference predstavnikov sindikalnih organizacij kmetijskih zadrug v zvezi s pripravo na volitve zadrugnih svetov. Sodeč po izjavah delegatov kmetijskih zadrug v Dravogradu, Ptuj in Mariboru so se sindikalne podružnice aktivno vključile v to telo. Poleg tega, da pridno pomagajo upravnim odborom kmetijskih zadrug pri sestavi gradiva za polletne občne zbornice, na katerih morajo sprejeti nova zadrugna pravila, določiti tehnične postopke za volitve zadrugnih svetov, so že v več zadrugah imeli tudi predvolilne sindikalne sestanke, na katerih so razpravljali o kandidatih listah za zadrugne svete, o tarifni politiki, polletnem poslovanju in o odkupu.

Kot so povedali na konferencah, so glede odkupa največje težave v tem, ker ne vedo, ali bodo odkupljeno blago lahko prodali ali ne. Razen tega pa nastaja v zvezi z letošnjimi slabostmi pri odkupu sadja in krompirja vprašanje, kako izboljšati zadrugno sodelovanje — kooperacijo za večjo proizvodnjo, ko pa kmetovalci takoj vprašajo ali prevzame zadruga istočasno tudi obveznost, da bo blago odkupila. S tega vidika torej kaže v prihodnje odkup, predvsem na prodajo blaga od druge naprej bolj organizirati, da bomo lahko zavrnili izgovor, češ zaman je kooperacija, če trg ne odkupi blaga. Precej govora je bilo tudi

o tem, da so pri slabem odkupu predvsem prizadeti manjši kmetje, kajti ti so najbolj zainteresirani, da prodajo čimveč pridelkov zavoljo finančnih potreb, medtem ko bogatejši kmetje niti preveč ne silijo s sadjem, ker imajo gozd, ki jim v vseh teh primerih zagotovi potrebna sredstva. Precej so razpravljali tudi o ureditvi tarifne politike v kmetijskih zadrugah in o stanovanjskih vprašanjih, za kaj se do sedaj niso kdo ve kako brigali, zato pa tudi v zadrugah niso dobili strokovno večših kadrov, ker so bili v primeri s plačami v drugih panogah slabo nagrajevani. Kakor smo omenili, bodo zadrugni delavci v teh krajih dokaj dobro zastopani v zadrugnih svetih in so kolektivno zadovoljni s takim številom zadrugnih delavcev v zadrugnih svetih, saj bodo na primer v Vuzenici izvolili v zadrugni svet, ki bo štel 33 članov, kar 13 članov delovnega kolektiva, v Radljah 7, v Dravogradu 19, v Vuhredu 5 itd., seveda sorazmerno s številom kmetov — zadrugnikov. Glede političnih priprav na volitve v zadrugne svete so povedali, da se tudi med zadrugniki čuti zainteresiranost za te nove organe zadrugnega upravljanja, čeprav se nekateri bojijo, da bi bile z izpolnitvijo teh organov prikrašane demokratske pravice kmetov — zadrugnikov. Pri pojasnjevanju tega bodo — tako kot so se obvezali — pomagale tudi sindikalne podružnice.

F. Martinc

DELAJSKA ENOTNOST

Glasiło sindikatov Slovenije. — Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik: Ivo Tavčar. — Tisk: Časopisnega podjetja »Slovenski poročevalci« v Ljubljani. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Cufarjeva ulica 3, poštni predal 284. — Telefon uredništva 32-533, uprave 30-046, skupni za uredništvo in upravo 32-031. — Račun pri Meslini hranilnici v LJ. 600-11/606-1-3-221. — List izhaja vsak četrtek. — Rokopisov ne vračajo. — Posamezna številka stane 40 dinarjev. — Naročnina v predplačju je mesečna 60 dinarjev, četrtletna 240 dinarjev, polletna 480 dinarjev in celoletna 960 dinarjev.

Nakup zimnice olajšan

Gospodarske organizacije in ustanove bodo lahko najele kredit za nakup ozimnice za svoje delavce in uslužbence. Kredit bo treba vrniti do 15. maja prihodnjega leta — Dobile ga bodo le, če bodo sklenile pogodbo za nakup s kmetijsko za drugo, strokovno zvezo ali grošičnim podjetjem

Pred dnevi je Narodna banka sprejela odloke o odobravanju kreditov za nakup kmetijskih pridelkov, namenjenih za zimsko oskrbo delavcev, oziroma za prodajo na drobno v zimskih mesecih. Banka bo na osnovi teh odlokov odobraval kredite za nakup ozimnice trgovskim podjetjem in obratom ter delavskim uslužbenim restavracijam in menzaj. Kredit bodo lahko dobile tudi kmetijske zadruge in sicer za tiste pridelke, ki jih prodajajo na drobno v svojih poslovalnicah ali kako drugače. Prav tako bodo dobila kredit tudi grošična podjetja, ki oskrbujejo s kmetijskimi pridelki določena področja, vendar samo za tiste pridelke, ki jih prodajajo na drobno v svojih poslovalnicah. Tudi poslovne zveze bodo lahko dobile kre-

Velenje

Te dni so dokončali gradnjo 10-stanovanjske stolpnice pri Velenju. Zgradila jo je občina za državne uslužbence in prosvetne delavce. Sodijo, da so s tem znatno omilili stanovanjsko stisko, vsaj za prosvetne delavce.

Tudi to jesen bodo v rudniku lignita v Velenju priredili tečaj za kopače. Obiskovali ga bodo tisti, ki so uspešno končali šolo za odrasle oziroma so opravili sprejemni izpit. Tečaj se bo pričel 1. oktobra. Na rudniškem komiteju Ljudske mladine so se odločili, da bodo za mlade rudarje priredili krajše seminarje in jih tako pripravili na sprejemni izpit za ta tečaj.

SKUPŠČINSKI POROČEVALEC

Prekomerno zaposlovanje vpliva na osebno potrošnjo

Namesto 9 tisoč okoli 16 tisoč na novo zaposlenih — Industrijska proizvodnja je večja za 7,3%, število zaposlenih pa za 7,8%

Pretekli teden se je prvič po poobitnih sestala Ljudska skupščina LRS. Med drugim je razpravljala o ukinitvi nekaterih občin v celjskem in mariborskem okraju. Ukinitve občin se bodo združile z večjimi občinami, ker je njihov doseženi razvoj pokazal, da so gospodarsko prebiske, da bi uspeli. Z drugimi občinami se bodo združile v mariborskem okraju občine Črna, Lesje, Gorisnica, Podvelka, Poljčana, Središče in Sentilj. V celjskem okraju pa se bodo pridružile drugim okrajem občina Kozje, Rogaska Slatina, Vojnik ter Vransko. Nedavno izvoljeni ljudski poslanec dr. Jože Vilfan je bil na tem zasedanju izvoljen za novega člana republiškega Izvršnega sveta, le-ta pa ga je izbral za svojega podpredsednika. Na skupni seji obeh zborov so po poslancih razpravljali o gospodarstvu Slovenije in prvem polletju. Iz poročila, ki ga je imel član republiškega Izvršnega sveta tovariš Tone Bole, in iz razprave povzemamo nekaj najvažnejših ugotovitev.

Na splošno se je gospodarstvo v prvem polletju razvijalo uspešno, povečala se je proizvodnja, cene industrijskega blaga so dokaj stabilne, porasle so zaloge tako v industriji kot v trgovini itd. Podane so možnosti, da izpolnimo letošnji plan, če bomo resno upoštevali nekatere probleme in jih skušali rešiti, tako da bi izpolnili predvidene načrte tudi na teh področjih. Gre za doslednejše ravnanje po smernicah naše gospodarske politike, zlasti glede zaposlovanja in povečevanja proizvodnosti. Od teh dveh stvari je v dokajni meri odvisen tudi porast življenjske ravni, zato proizvajalcem ne bi smelo biti vseeno, kako teko te stvari.

Letošnji gospodarski načrt Slovenije je predvidel, da se mora industrijska proizvodnja povečati za 7,8 odst. v primerjavi s preteklim letom. Dejansko pa se je povečala v prvih sedmih mesecih za nekaj več kot 7 odst. S tem bi bili konec koncev lahko zadovoljni, saj kaže, da bomo plan do konca leta v tem pogledu izpolnili, toda drugi pokazatelj zmanjšuje vrednost tega povečanja v proizvodnji. Gre predvsem za zaposlovanje novih delavcev in uslužbencev. Letošnji gospodarski načrt je predvidel, da se bo v družbenem sektorju gospodarstva na novo zaposlilo največ 9.000 oseb, od tega v industriji okoli 2 tisoč. V resnici pa je zaposlovanje naraščalo mnogo hitreje. Medtem ko je bilo v lanskih prvih sedmih mesecih zaposlenih povprečno 370 tisoč ljudi, je bilo zaposlenih letos skoraj 393 tisoč delavcev in uslužbencev. Vsega skupaj je bilo letos zaposlenih 7,4 odstotka več ljudi, od tega v gospodarstvu 7,8 odstotka, izven gospodarstva pa 5,8 odstotka. Po družbenem planu smo računali, da se bo število zaposlenih v gospodarstvu povečalo skupaj le za 3 odstotke. Namesto predvidenih 9 tisoč oseb, kaže, da se bo število zaposlenih povečalo za okoli 16 tisoč oseb. V industriji,

dite le za tiste kmetijske proizvode, ki jih prodajajo na drobno v svojih poslovalnicah. V krajih, kjer so zaradi slabe vremena pozimi potrebne določene zaloge kmetijskih pridelkov, bodo zaradi tega dobile trgovine kredit. Poleg vsega tega pa bodo po teh odlokih Narodne banke dobili kredit za nakup večjih količin določenih kmetijskih pridelkov tudi delavci in uslužbenci, da bi se lahko oskrbeli z ozimnico. Ti krediti bodo veljali za nakup krompirja, zelja, fižola in zimskih jabolk.

Pogoj, ki ga morajo izpolnjevati prosilci, če hočejo dobiti kredit za kmetijske pridelke, je, da kupijo le toliko blaga, da ga bodo mogli prodati do aprila prihodnjega leta; cene kmetijskih proizvodov pa bodo morale biti vsaj enake za dogovorjenimi tržnimi cenami.

Namen teh olajšav je zelo jasen. S krediti naj bi predvsem zagotovili potrebno količino kmetijskih pridelkov za zimsko meseco. Letos je ponekod izredno dobra letina sadja, dobro je obrodil tudi krompir in če ne bi bilo teh olajšav, bi ostale kmetijskim proizvajalcem precejšnje zaloge pridelkov. Na osnovi tega kreditiranja pa bodo lahko kmetijski proizvajalci svoje blago prodali. Trg bo lahko dobro založen z različnimi kmetijskimi pridelki tudi v tistih krajih, kjer je bila letina slabša.

V našem listu smo že avgusta pisali o sklepu sindikatov, naj bi se z nakupom kmetijskih pridelkov neposredno pri proizvajalcih ne ukvarjale sindikalne podružnice, temveč naj bi

skrb za to prevzele uprave podjetij ali začasne komisije po podjetjih. Uprave podjetij ali takšne komisije naj bi blago kupovale pri trgovskem podjetju, pri kmetijskih zadrugah ali poslovnih zvezah. Tako bi preprečili nepotrebno navijanje cen, ki smo ga lahko opazili prejšnja leta in ki je imelo vzrok v tem, da so posamezni nakupovalci (sindikalne podružnice) kljub obilni letini blago preplačevali. Odlok Narodne banke, ki odobrava podjetjem kredite za nakup večjih količin določenih kmetijskih proizvodov za svoje osebe, določa prav ta pogoj. Gospodarske organizacije, ustanove itd. bodo namreč dobile kredit samo, če bodo predložile banki zahtevek s podatki o vrsti, količini in ceni kmetijskih proizvodov in pa le na osnovi pogodbe, sklenjene z dobaviteljem, to je s kmetijsko zadrugo, poslovno zvezo kmetijskih zadrug ali grošičnim podjetjem. Delavci in uslužbenci pa bodo lahko prek svojega podjetja kredit vračali do 15. maja 1959. leta in zanj plačevali šest odstotne obresti.

P. D.

NA ROB OSNUTKOV tarifnih sporazumov

(Nadaljevanje s 1. strani)

opredmetenega dela. Zato so podjetja z visoko organsko sestavo veliko na boljšem kot gospodarske organizacije z nizko organsko sestavo. Tem, kjer sredstva za osebne dohodke predstavljajo sorazmerno majhen del polne lastne cene, je obračun družbenih dajatev za delovni kolektiv ugodnejši kot v podjetjih, kjer so osebni dohodki v polni lastni ceni pomemben ali celo večji del.

Iz tega se torej jasno vidi, da so nastale večje razlike tako v tarifnih postavkah kot v dohodkih delavcev enakih kvalifikacijskih skupin predvsem zaradi neugodnosti oziroma nedovoljene ekonomske doganosti inštrumentov, po katerih se deli dohodek gospodarskih organizacij med kolektivom in skupnostjo. Ti instrumenti so sicer v načelu pravilno zasnovani, ekonomsko pa so premalo prilagojeni naši ekonomski situaciji, stvarnim ekonomskim pogojem. Deloma bo ta problem kmalu urejen; z novim letom bodo predpisani novi minimalni osebni dohodki, ki ne bodo odvisni od nekdanjih tarifnih postavk in ki bodo v večji meri upoštevali razlike med strukturami delavcev v posameznih gospodarskih panogah in vejah. Deloma pa bo treba ta problem rešiti z izpolnitvijo sistema delitve dohodka gospodarskih organizacij med delovnimi kolektivi in skupnostjo.

Brž ko bo ta zadeva v načelu ekonomsko bolj izpolnjenjena, bo tudi dohodek gospodarskih organizacij, ki ga delijo in z njim razpolagajo, ekonomsko bolj uravnotežen. Občutne razlike v tarifnih postavkah in v zaslužkih bodo tako same po sebi odpadle. Za enake plače pa nam sploh ne gre. Vsa leta smo si namreč prizadevali, da bi delovnim kolektivom pridobili tak status, da bi mogli sami razporejati razpoložljiva sredstva na osebne zaslužke tako, kot bi bilo po njihovi presoji ekonomsko najbolj spodbudno. Nastane samo vprašanje, kako politično in ekonomsko zrelo presojajo posamezni delovni kolektivi, kolikšni naj bo do zaslužki delavcev na posameznih delovnih mestih? V

Slabo so se pripravili

Na zadnji seji občinskega sindikalnega sveta v Rušah so med drugim razpravljali tudi o polletnih zaključnih računih gospodarskih organizacij. Ugotovili so, da nekateri delavski sveti še niso razpravljali o teh obračunih, niti niso sindikalne organizacije priredile razgovorov o gospodarskem stanju in gospodarjenju v podjetjih. Sindikalnim organizacijam teh podatkov bo občinski sindikalni svet priporočil, naj skličejo posvetovanja, na katerih naj bi naknadno razpravljali o polletnem obračunu. Na območju občinskega sindikalnega sveta se tudi že skrbno pripravljajo na letne občne zbornice, ki bodo, kakor kaže, že sredi oktobra. Na tej seji so govorili tudi o izobraževanju odraslih.

OPOZORILO BRALCEM

Našim bralcem priporočamo, da v terek ob 18.45 uri odpradijske sprejemnike: v radijski aktualnosti bo govoril tovariš Rado Miklič o sprejemanju delavcev in nameščenec na delo v zvezi z zakonom o delovnih razmerjih.

M. S.

Od projekta pa do postavljenega mostu je dolga pot: predrisar Alojz Kramberger, petkratni udarnik, izdeluje detajl projekta

V senci velike konstrukcije

Siva jeklena gmota! Sava drsi pod njo in se zaman peče zaganja ob betonske upornike. Osem sto ton kljubuje najdaljši jugoslovanski reki, 330 metrov dolga in 12 metrov široka jeklena konstrukcija mosta povezuje več sto kilometrov dolgo avtomobilsko cesto. Danes jo oživljajo mravišča brigadirjev: še nekaj dni in zadnji stebel bo montiran. Mostogradnja iz Beograda bo presekala svilen vrvice in most bo oživel v neutrudni reki avtomobilov, ki se bodo na njem srečevali. 29. november, Dan republike, bo vpletel v svojo zgodovino svet novo zmago jugoslovanske mladine.

Kako bi bilo, če bi prav Jankomirski most preprečil dograditev avtomobilske ceste do obljubljenega dne? Temu vprašanju botruje dejstvo, da sta bila prva dva roka zamujena in zategadelj niso prvi meseci gradnje dajali nikakršnega opravičljivega jamstva za doseglo plana. Tu je bila samo obljuba mladincev!

Ko se je Lojze Letonja vrnil s VI. kongresa LMSJ med svoje tovariše v »Metalne« v Mariboru, so mladinci z radostjo sprejeli njegovo sporočilo o veliki delovni akciji. Pozdrav je bil: 60 prijav! Vsi so hoteli v brigade! Stroji v tovarni bi obmolknili, če bi vsi prijavljeni mladi delavci razvili svoje brigadirske prapore nekje vzdolž trase! Delovnemu zanosu je moral slediti drugačen odgovor. »Metalna« je ustanovila brigado, celo dve. Toda ostali sta doma z obljubo, da bosta izdelali največje jekleno mostovno konstrukcijo, ki jo zahteva avtomobilska cesta pri Jankomirju!

Dvakrat sto mladincev se je porazdelilo v popoldanske izmene. Vsak izmed njih je odšel 150 prostovoljnih ur. Skupno z domačimi delovnimi tovariši sta se brigadi lotili izdelave zahtevne konstrukcije. Načrt ing. Tonkovića iz Zagreba je romal od mize do mize v konstrukcijski dvorani: brigadirji so sami izdelovali podrobne plane dela, analizirali in izbirali, določevali material. Projekt ni bil popoln! Solški natlačnost je manjkalo stvarne osnove! Jekleniška železarna pa je že poslala prve materiale za izdelavo konstrukcije! Medtem so zarjaveli na tovarniških dvorišču, a delovni kolektiv je čakal na novo uporabno poslikavo.

Ze iz teh bežnih opazk je mogoče zaključiti, da se moramo pri izdelavi tarifnih sporazumov odločno povrniti k izhodišču. Potrebno je, da se omejimo predvsem na tiste dogovore, ki nam zagotove politično pravilno politiko nagajevanja v delovnih kolektivih. Takšna politika pa je odvisna predvsem od pravilno zasnovanih razmerij med zaslužki delavcev. Določena razmerja med zaslužki delavcev so ekonomsko in družbeno potrebna in utemeljena. Samo pravilna razmerja namreč vnašajo pravilno ekonomsko spodbudo. V politiki nagajevanja pa moramo računati z dvema skrajnostima. Ena je težnja za enakimi plačami, ki vodi v ekonomsko stagnacijo. Druga težnja pa je v tem, da bi se predvsem močno povečale razlike med najnižjim in najvišjim zaslužki, v korist najvišjih zaslužkov. To pa je birokratska težnja. S tem, da bi upoštevali kvalifikacijsko strukturo delavcev — sklepal dogovore o sorazmerjih med najvišjim in najnižjim zaslužkom v posamezni panogi, pa bi obvladali prej omenjene skrajnosti. Seveda pa bi morali ostajati predvsem v okviru razmerij, ne pa se spuščati v konkretne številke, v konkretne zaslužke. Zdi se, da bo treba v to smer osredotočiti izdelavo in predelavo tarifnih sporazumov. Roman Albreht

Razumljivo, dvakratno naročilo je zavrtlo delo! Prva dva dobavna roka sta bila zamujena!

Pripravljene dele je bilo treba spojit! Potrebni so bili visokokvalificirani elektrovarilci. Njihova oznaka: 08-09. A test. Metalna jih ima premalo! Brigadni štab prosi za pomoč Litostroj, I. Maj, Rade Končar, Jesenice, Trbovlje... To ni bila prošnja, to je bil povsem upravičen poziv naših železarskih industriji, naj se po svoji moči oddolži pomembni akciji naše mladine! Odziv: Trbovlje so poslale pet varilcev, Jesenice in Litostroj po enega, drugi kolektivi pa so se zvijali v raznobarno jadikovanje in niso poslali nikogar! Naši veliki industrijski centri nimajo varilcev. A otvoritev avtoceste je odvisna prav od mostu čez Savo pri Jankomirju! Posreduje vod.

stvo mladinskih delovnih brigad, posreduje mladinska organizacija, posreduje upravni odbor Metalne! Nič, nič in spet nič! Je bil to odgovor na poziv Partije mladini, je bil to odmer na besede maršala Tita na mladinskem kongresu?

Med vojno so partizanske enote poslane dragocene tovariše drugim v pomoč in se niso spravevale, češ kako bomo pa mi! A tedaj je bila vojna! In fronta!

No, dame je mir! In so akcije!

Pohorski bataljon je moral uvesti tretjo izmeno! Tako je lahko odgovoril raznobarnemu jadikovanju! Mladinci so žrtvovali svoje dopuste. Po rednem delovnem času so se vračali v tovarno. Mostna konstrukcija je pod sikajočimi plameni varilnih aparatov dobivala svojo podobo. Dan

Reportažna beležka o gradnji Jankomirskega mostu na »Cesti bratstva in enotnosti«

za dnem se je večala gora pripravljene materiala; načrti so dobili čvrstjeje podobo. Tretji rok dobave ni bil zamujen! Železarji vedo, kaj pomeni deset, dvanaest ur dela v prostoru, kjer je zrak nasičen z drobci kovin, kjer te slepi svetloba varilnih cevi, kjer škripljejo žerjavi, železne plošče, jeklene gredel! Železarji vedo, za kakšno celo služijo tovarno, ko se njihove oči spet upijejo z zeleno pokrajino, v modro nebo, ko vdihaš vovj domačega vrta, tedaj šele lahko pretehtajo vrednost svojega dela!

Bataljon je delal v treh izmenah! To so bile stopinje Sarhovich potomcev. V vrsto petkratnih udarnikov se je postavil ob varila Jožeta Kamenka rezkar Jože Pinterič, temu ob bok spet strugar France Dajčman. Brigadi sta bili do danes petkrat udarni, med dve sto mladinci je 50 udarnikov!

Mostna konstrukcija v celoti je bila izročena avtomobilski cesti 14 dni pred napovedanim rokom. Brigadi zdaj izdelujeta le še manjše dopolnitve, kot ograjo, svetilke in podobno.

Komandant Pohorskega bataljona Lojze Letonja mi je pripovedoval: »To je bilo vse, kakor domiselna organizacija tistih mladih ljudi, ki jih proizvodnja v kolektivu veže na delo, a bi vendar radi stopili v vrste mladinskih brigad, da bi se tako oddolžili skupnosti. Primer naše brigade je edinstven. Prepričan sem, da se nam bodo v drugem letu pridružili še drugi tovarniški aktivni mladinci, saj vsi ne bomo mogli v Djevdjelijo! S tem sem hotel povedati tudi našo odločitev, da bomo prihodnje leto spet prevzeli kakšen zahteven objekt na tretjem odseku naše avtoceste.

Njegove besede ne bodo izzvenele v prazno! Ze letos so nekatera podjetja usmerila svojo proizvodnjo v izdelavo raznih materialov za avtomobilsko cesto, vendar ne tako kot mladinci »Metalne«. Delovni uspeh Pohorskega bataljona, njihova organizacija prostovoljnega dela, pa sta posnemanja vredna, saj cesta »Bratstva in enotnosti« še ni sklenila kroga okoli Jugoslavije.

Dušan Kralj

Na dvorišču »Metalne« v Mariboru: brigadirji in delavci sestavljajo prve dele mostovne konstrukcije

POVEŽIMO ŠOLSTVO S PROGRAMOM ZKJ!

Študij gradiva VII. kongresa ZKJ in vloge prosvetnih delavcev pri izvajanju novega zakona o šolstvu sta bili osrednji točki ponedeljkovega plenarnega zasedanja Republiškega odbora Zdrženja učiteljev in profesorjev. To sta sicer dve nalogi, ki jim bodo sindikalne organizacije prosvetnih delavcev morale posvetiti vso pozornost, sta pa med seboj povezani, ker si brez temeljitega poznavanja bogatega gradiva VII. kongresa, zlasti še programa ZKJ, ne moremo zamisliti uspešnega izvajanja šolskoreformnih načel, ki jih vsebuje zakon. Razen tega morajo prosvetni delavci, ki z izobraževalnim in vzgojnim delom pomagajo pri osvoboditvi in idealnem osveščanju človeka, sami najprej dobro poznati zakonitosti ekonomskega in družbenega razvoja ter idejne osnove naše socialistične družbe. Zato bodo mimo študija, ki ga organizirajo partijske organizacije, prosvetni delavci v svojih osnovnih organizacijah v letošnjem šolskem letu organizirali poglavljen študij celotnega gradiva VII. kongresa, posebno še tistih poglavij, ki so kakorkoli vezana na prosvetno in vzgojno izobraževalno delo. Plenum je še posebej poudaril, da morajo prosvetni delavci ne le spoznati gradivo VII. kongresa, temveč ga v celoti osvojiti in z njegovo idejno vsebino bogatiti svoje vsakdanje delo v šoli in izven nje. Osnovno vprašanje šolske reforme, to je, kako se naša šola po svoji vsebini, vzgojnih ciljih in notranjih odnosih vrača v naš družbeni sistem, je treba neposredno vezati na program ZKJ. Zato mora ta postati sestavni del učnih načrtov v vseh naših šolah.

Med razpravo o nalogah Zdrženja pri izvajanju novega zakona o šolstvu, o čemer je poročal tov. Gabrovšek, sekretar Sveta za šolstvo LRS, so na plenumu govorili tudi o nekaterih nejasnostih oziroma nerazumevanju, ki se kaže med prosvetnimi delavci. Nekateri namreč očitajo novemu zakonu o šolstvu, da je premalo napreden, da odstopa od nekaterih načel, ki jih vsebuje Deklaracija o sistemu vzgoje in izobraževanja v FLRJ. Deklaracija je bila namreč iz čisto pravnih vzrokov (ker nista mogla biti istočasno sprejeta dva skupščinska pravna akta o isti stvari) sprejeta le kot priloga k zakonu. S tem pa ni rečeno, da se odrekamo tistim osnovnim principom, ki jih vsebuje deklaracija, ne pa tudi zakon. V zakonu med drugim niso postavljena pedagoška načela našega vzgojno izobraževalnega sistema, nadalje zaradi različne razvitenosti in v Jugoslaviji niso točno določene organizacijske oblike šolstva. V zakonu je tudi sprejeta drugačna rešitev glede financiranja šol (namesto skladov, ki so jih predlagali v Deklaraciji, zahteva zakon, naj šole vzdržuje ustanovitelj). Vsa druga načela Deklaracije pa je zakon v celoti sprejel.

Med prosvetnimi delavci je tudi mnogo tistih, ki očitajo, zakaj smo šole 13 let po vojni

dobili osnovni zakon o šolstvu, češ da smo zaradi tega mnogo izgubili. Ne glede na to, da se je naše šolstvo po vojni razvijalo tudi brez temeljnih zakonskih določil, je nemogoče zahtevati, da bi sprejeli zakon pred razvojem našega družbenega sistema, iz katerega šola črpa svoje naloge in kateremu končno tudi služi.

Te stvari je potrebno prosvetnim delavcem še pojasnjevati, ne bi pa bilo prav, če bi se sedaj, ko je zakon že uveljavljen in ga je treba izvajati, izgubljali v takih razpravah, temveč je treba od splošnega razpravljanja preiti k njegovi realizaciji. Pri tem pa imajo prosvetni delavci, in posebej še njihove sindikalne organizacije, mnogo konkretnih nalog.

Sindikalne organizacije bi se morale predvsem zavzemati za to, da bi se z vsebino in duhom zakona dobro seznanili vsi prosvetni delavci, pa tudi vsa naša javnost. Pri uresničevanju zakona pa naj bi si vsi prosvetni delavci prizadevali uresničevati predvsem tiste stvari, ki so v zakonu nove, to so predvsem tista področja vzgoje, ki so bila doslej najbolj zanemarjena, kot so družbena, moralna, tehnično gospodarska, estetska in telesna vzgoja, ki naj postanejo enakovredna intelektualni vzgoji. Zato ni treba čakati nobenih novih predpisov ali pa se izgovarjati, da niso urejeni še vsi materialni pogoji za uspešno delo. Z iskanjem primernih oblik tudi izvensolske vzgoje in ob pomoči drugih družbenih činiteljev (zlasti DS) bodo prosvetni delavci že letos lahko v marsičem spremenili vsebino pouka ter uvedli drugačne nortranje odnose na naših šolah. Tu pa se še srečujemo z novo nalogo — z utrjevanjem organov družbenega upravljanja: od šolskih odborov do svetov za šolstvo pri občinah, okrajih in republikah. Napredek šole ni odvisen samo od prosv. delavcev, temveč od vseh družb. organov, ki jih je treba bolj kot doslej zainteresirati za probleme šolstva. Zato ne bi bilo prav, če bi se prosvetni delavci zavzemali samo zato, da bi imeli v raznih svetih in odborih svoje zastopnike, njihova dolžnost je tudi, da v družbene organe šolstva pridejo tisti, ki bodo lahko šolam največ pomagali (predstavniki delavskih svetov, kmetijskih združenj in podobno).

Zakon daje prosvetnim delavcem pravico do samostojne izbire metod pri uresničevanju učnih in vzgojnih smotrov šole. Samostojno iskanje najboljših načinov in poti bo prav gotovo rodilo mnogo koristnih pobud in izkušenj. Sindikalne organizacije pa naj bi skrbale za stalno izmenjavo naprednih dobrih izkušenj med prosvetne delavce. V zvezi s tem so na plenumu predlagali več načinov aktivnosti sindikalne organizacije. Tako bi posamezni strokovni aktivni ali pa tudi osnovne sindikalne organizacije lah-

ko organizirale širše razprave in posvetovanja o posameznih načelih šolske reforme, o konkretnih problemih izvajanja učnih načrtov, metodah pouka v posameznih razredih in podobno. Več pomoči v idejnem in strokovnem pogledu bo moralo dati tudi glasilo Zdrženja Prosvetnih delavcev. Koristna je tudi pobuda, naj bi razvitejši šole, zlasti tiste, ki so že lani kot eksperimentalne šole delale po novih učnih načrtih, postale nekakšna hospitacijska središča za okoliške šole. Čeprav učitelji v višjih razredih osnovnih šol letos še niso obvezni poučevati po novem učnem načrtu, je plenum priporočil, naj bi v vseh razredih osnovne šole še poskušali praktično uresničevati načela novega učnega načrta, ki ga bo Svet za šolstvo LRS poslal vsem osnovnim šolam. Za uspešno pedagoško pomoč pa je treba čimprej razviti pedagoško službo po okrajih, kar je tudi ena važnih nalog Zdrženja.

Plenum je nadalje opozoril na nekatere težave in nepravilnosti ob letošnjem razpisu učnih mest, ki so v nasprotju z moralnim likom prosvetnega delavca. Nekateri prosvetni delavci so hoteli izkoristiti pomanjkanje učnega kadra z licitiranjem in z izsiljevanjem večjih nagrad, spet drugi si zaradi velikega povpraševanja puste preplačevati razne usluge, kot so pomoč prosvetnim društvom, pisanje skript, inštrukcije in podobno. Tako ponašanje nekaterih posameznikov meče slabo luč na vse prosvetne delavce, istočasno pa ograja razvoj amaterske prosvetne dejavnosti, ki so jo na Slovenskem doslej najmočnejše brezplačno razvijali prav poštredni prosvetni delavci. Čeprav ne gre odrekati tudi prosvetnim delavcem pravice do plačila za njihovo delo, je treba pri tem postaviti moralne kriterije in jih vslediti z vloge prosvetnega delavca kot izrazito družbenega delavca.

IZNAJDLJIVI GOSTAČI

O Delavskem domu, kulturi in pošolskem izobraževanju v Trbovljah

Zadnje čase skoraj ne mine popoldan, da ne bi nekaj trboveljskih mladincev trkalo na stanovanja in nagovarjalo gospodinje ali pa gospodarja, naj se abonira na letošnje prireditve Svobode — Center.

... Samo sedem sto dinarjev za sedem dramskih del in za tri koncerte. Na najboljših sedeh. Za reprize pa pet stotakov... Tisti, ki imajo malo trgovske žilice, se poslužujejo še primerjave med ceno domačega namiznega grozdja (ki včasih ni nič kaj namizno) in in več kot dvehurnega kulturnega razvedrila. Cena »navija« seveda za kulturo.

Propagandni aparat tega

volj prostora v tem »čebelnem panju«, kakor je imenoval dom njegov glavni projektant.

Okoli pedesetletniški moški pevski zbor »Zarja« se vadi v tako majhni sobi, da je polna če brez pevecov: 50 stolov in klavir na kakih 16 m² prostora! Nič bolje se ne godi mlademu v mešanemu pevskemu zboru »Slavček« ter orkestru, čeprav se vadijo v dovolj velikem in imenitnem prostoru, ki je med gledališkimi predstavami in tudi po gradbenih načrtih in opremi kadišnica. Vsa smola pa je v tem, da kadišnice iz znanih

Seveda je malo nerodna reč, če mora društvo plačati 1000 dinarjev za dvorano, v katero gre kakih 150 ljudi, kadar priredi na primer poučno predavanje. Nekateri sicer vedo, da bi kazalo upravljanje doma malce spremeniti, nihče pa ne ugrizne v to kislno jabolko.

Svobodi-Center že od nekdaj »ne leži« izobraževanje, vrhu tega pa še izdatki za predavalnico! Če bi jim še naprej pustili njihovo »ostarijo«, bi se še nekako sprijaznili s tem. Pa vse kaže, da se je občinski odbor naveličal gledati skozi vrste njim in tudi vsem drugim

movskih» načel ni čebelni panj, če izvažamo kino in kdaj pa kdaj gledališko dvorano.

Iz istih razlogov, delno pa tudi zaradi neustreznih prostorov, ni moč misliti, da bi se v Delavskem domu razvilo klubsko življenje. Težko je odšteti več tisočakov na mesec, če ne dobiš v zameno tistega, kar bi rad. Se za Svobodarje-gostače ni primernih družabnih prostorov. Iz majhnih sob ne narediš velikih, razen če podrže vmesne stene. V tistem veliki »foryeru«, ki je sicer sila lep in arhitektonsko nad vse zanimiv, pa bi se kar zgubili. Saj bi šlo vanj lahko okoli 2000 ljudi.

Trboveljčani se zavedajo vsega tega, zato si bodo novo knjižnico in čitalnico uredili v stolpnici, ki jo pravkar gradi Termoelektrarna Trbovlje. Izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju organizirajo v Partijskem domu. Vodi ga namreč občinski sindikalni svet, ki sme po najemni pogodbi brezplačno uporabljati tudi dvorano. Razen tega ima še občinski odbor Socialistične zveze lastno dvoranco, ki bolj ustreza seminarskemu delu kot tista v Delavskem domu.

OPRAVIČLJIVI ALI PRAZNI IZGOVORI?

Ko že govorimo o izobraževanju! Najbrž je res tudi neustrezna ureditev Delavskega doma delno kriva, da izobraževanje v Trbovljah še zdaleč ne dosega kulturno-umetniške priazdevnosti. Zdi se pa, da bi se dalo tudi to stvar spraviti na pravi tir, saj ne manjka ne prostorov ne strokovnjakov z raznih področij.

»Naši prosvetni delavci imajo bore malo razumevanja za izvensolsko delo,« se izgovarjajo tisti, ki bi morali organizirati pošolsko izobraževanje.

Izgovor je malce za lase priplečen. Laži bi mu morda še verjeli, letos pa ga ne kaže več uporabljati. Lahko, da je res, kar pravijo, toda zakaj niso mislili na to poleti in pred pričetkom šole, ob razpisu učiteljskih in profsorskih mest? V Trbovlje bi verjetno marsikdo rad prišel, ki ga veseli to delo.

In kaj zdaj? Treba je pač storiti, kar se še da, čeprav je za to sezono že malce pozno. Doslej je samo občinski komite Zveze komunistov izpolnil svojo obveznost in v seminarjih obravnava gradivo VII. kongresa ZKJ, vse druge organizacije in društva pa so še pri čela razpravljanja o izobraževalnih programih, ali pa še to ne.

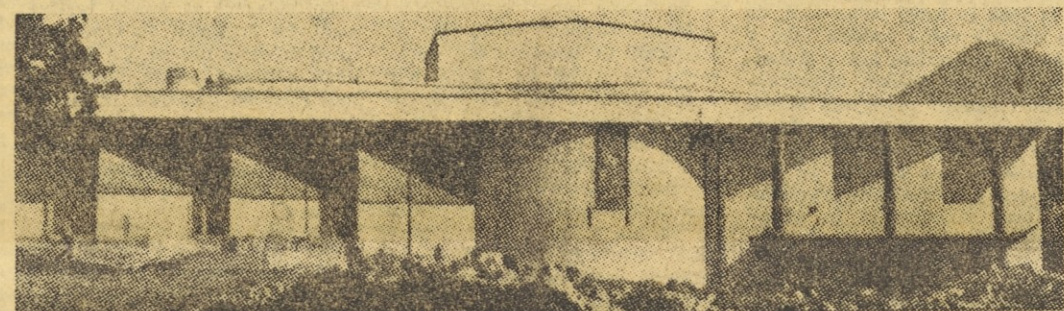
Verjetno se stvari ne bodo izboljšale, dolžer Trbovlje ne bodo dobile močne ljudske univerze in vsaj enega plačalnega prosvetarja v njej, ki se bo resno in stalno ukvarjal z izobraževalnim delom, se skupno z izobraževalnimi komisijami pri družbenih organizacijah in s strokovnjaki »osvetloval« glede programa ter vsklajeval njihovo delo. Da si ljudje žele dobrih predavajev, se je videlo v lanskoli Soli za starše, ki so jo organizirala Socialistična zveza. Predavanja so bila zmeraj dobro obiskana.

In še tole: v občinski svet Svobod bi kazalo izvoliti ljudi, ki bi se res brigali za društveno delo. Sam predsednik, pa če je še tako prizadeven, pač ne more misliti in delati z ves odbor. Isto velja za ideološko komisijo pri Socialistični zvezi in za izobraževalno komisijo pri občinskem sindikalnem svetu. Če bi bili povsod to pravi ljudje, bi se nemara tudi težave z upravljanjem Delavskega doma zmanjšale v prid vseh Trboveljčanov, ki so ga več kot 30 tisoč ur prostovoljno gradili

M. K.

Ive Šubic: Pod Starim vrhom (1958)

Nov Delavski dom v Trbovljah

društva deluje tudi v tovarnah, podjetjih in v raznih ustanovah. Predsedniki sindikalnih podjetij se letos ne morejo več izgovarjati, češ kadar je »začohano«, pridete ponujati vstopnice, če gostujete Ljubljancem, pa se nas nihče ne spomni. Letos bo namreč v Trbovljah na pretek gledaliških predstav. Zaradi tega gre Svobodarjem celo rahlo za nohte. Upravni odbor delavskega doma jim namreč počestno konkurira. — Razpisal je abonma za 6 predstav celjskega gledališča. Poklicnega, seveda. In ta abonma stane samo 660 dinarjev. Trboveljčani pa se, kakor vsi drugi, bolj navdušujejo za predstave poklicnih umetnikov, pa čeprav so domači amaterji dobili že več lovorik. Vrh tega je ponudilo še ljubljansko gledališče več gostovanj.

Pa je Svoboda — Center kljub temu že iz vode. Ze več ko polovico premierskih sedeh je razprodala. Za mladinske predstave pa si je dvakrat zagotovila polno dvorano. Da si boste bolj na jasnem, zakaj se to društvo tako zelo prizadeva pridobiti občinstvo: v Delavskem domu namreč samo gostate in mora za vsako uporabo gledališke dvorane odšteti osem tisočakov (v najboljšem primeru štiri), kje so pa še izdatki za scenografijo, za izposojanje kostimov itd. Vendar ne gre samo za denar, kar se gmotne težave so se že tako navadili, da jih skorajda ne motijo več pri društvenem delu. Gre tudi za moralno zadostitev okoli 440 pevecem, igralcem in instrumentalistom, ki izgubljajo veselje do dela. Ob nastopih jih je včasih več na odru kakor gledalcev v dvorani. Razen tega, kakor se zdi čudno, nimajo primernih vadenih prostorov, pa čeprav imajo za 13 tisoč dinarjev na mesec na razpolago najbolj reprezentančni kulturni dom na Slovenskem. Predvsem reprezentančen in, kar se foyera in gledališke dvorane tiče, tudi najbolj prostoren.

V drobni knjižnici, ki jo je izdelal gradbeni odbor Delavskega doma pred otvoritvijo, tako lepo piše o »novem kulturno-prosvetnem središču«, s katerim bo v celoti rešeno vprašanje za kulturno prosvetno delo v Trbovljah. Prav gotovo je tisti, ki je to napisal, tudi res tako mislil. Zdjaj pa je drugače — niti Svoboda — Center nima do-

razlogov nima ogrevalnih naprav in da tisti, ki so sodelovali pri izdelavi načrtov oziroma jih kasneje pregledovali, niso pomislili na to, da bi utegnili služiti še za kaj drugega kot za kajenje med odmorom... Razen tega pa še zvočno ni izolirano. Kadarkoli vadijo hkrati igralci in pevci ali orkester, je zmeraj narobe: na odru se jeziijo, ker jih oni v kadišnici motijo, pa naj pojejo ali igrajo še tako pianissimo. Kako bo šele, kadar se bo jugoslovanski godbeni prvak zatekel v ta dom. Kaže namreč, da se bo zdaj zdaj znašel na cesti. Hišo, v kateri vadi trboveljska godbena pihalna, nameravajo namreč podreti. Z njo vred bo do kajpak podrli tudi sobe, v kateri oodbeniki sami sebe bi jejo po ušesih. (Sicer pa se jih ne vadi več kot pet hkrati na različna glasbila.) Seveda bi se spodobilo, da bi bili še naprej pri vajah ločeni od drugih umetniških skupin. Če bodo pa ob streho nad glavo, pa jih bo prav gotovo minila tolikšna obzirnost do drugih.

ZVONJENJE PO TOČI

Kdor stvari ne pozna, bi morda zameril upravnemu odboru doma, da hodi Svobodi-Center v željniki in na lastno pest organizira gostovanja, mi-mo tega pa je pod nekakšno njegovo nadoblastjo tudi trboveljski simfonični orkester. Pa stvar ni tako huda, kar se gostovanj tiče, še manj pa zgorešana. Delavski dom je ogromna reprezentančna stavba z najmodernejšimi svetlobnimi, prezračevalnimi in ogrevalnimi napravami, kakršnih naše poklicne kulturne ustanove še dolgo ne bodo imele. (Trboveljčani so pač mislili ustanoviti vsaj polpoklicno gledališče, če že ne poklicnega, dokler se niso prepričali, ko je bil dom že zgrajen, da taka reč le preveč stane.) Vzdrževanje doma zato ni poceni, letno stane tri do štiri milijone. V občinskem proračunu pa je namenjen za to en sam milijon. Še pravi, da je treba še dva ali tri spraviti skupaj. Ker so pač v upravnem odboru doma vedel isti ljudje kot v nekdanjem gradbenem, se pravi po večini sami dobri gospodarstveniki, se že znajdejo: gostovanja, festivali, dohodki od kinematografskih predstav in še najemnina za »gledališko dvorano in predavalnico — pa je denar skupaj.

trboveljskim prosvetnim in športnim društvom, ki jih lastna gostišča oskrbujejo z nužno potrebnimi sredstvi. Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi. Na občini jim sicer zagotavljajo, da ne bodo pozabili nanje pri sestavi proračuna, a kaj, ko imajo zlasti prosvetna društva slabe izkušnje, kar se tega tiče. Če se občinski može uštejejo pri proračunu, so ta društva prva prikrajšana.

K sreči je v Trbovljah še nekaj drugih manjših dvoran, tako da se nihče ne more izgovarjati, da ni prostorov za izobraževanje. Tako Delavski dom tudi zaradi svojih do neke mere opravičljivih »daj-da-

Za prijetno delovno vzdušje

Zelo zakoreninjeno je mnenje, da je edino sredstvo za dvigavanje produktivnosti dela nabava novih strojev. Praksa pa nam čisto dokazuje, da uvedba novega, modernega strojnega parka še ne da zaželenega uspeha. Pogosto se s starim strojnimi parkom in brezhibno organizacijo dela lahko doseže večji delovni učinek kot s novim strojnimi parkom in slabo organizacijo dela. Tukaj pa zadene mo glavno vprašanje, to je na zmožnost strokovnega kadra, da z dobro organizacijo dela popolnoma izkoristi obstoječi strojni park.

Strokovna izobrazba in usposobljenost sta zato med bistvenimi činitelji pri dvigavanju produktivnosti dela. Od strokovne usposobljenosti in prizadevanosti vodilnega in strokovnega kadra je odvisen ekonomski uspeh tovarne.

V drugih državah so eksperimentalno ugotovili, da materialni položaj in plača nista tista glavna in bistvena elementa, ki ustvarjata dobro delovno moralo. Se mnogo drugih psiholoških činiteljev namreč ustvarja občutek zadovoljstva in veselja do dela. Tudi pri nas ni plača vedno in povsod tisti glavni in edini faktor, ki formira delovno moralo, čeprav nam videz kaže, da je prijetno delovno vzdušje odvisno samo od materialnega stanja, to je od višine plače. To nam potrjuje tudi anketa, izvedena v kranjski tovarni »Planika«. Na vprašanje, kaj delavce najbolj ovira, da ne dosežejo večjega uspeha pri

delu, je bila plača omenjena šele na tretjem mestu.

Za delovni uspeh je zelo važno, kako se delavec počuti na svojem delovnem mestu, kakšno so odnosi med nadrejenimi in podrejenimi in podobno. Pri uvajanju delavcev v nova delovna razmerja po novem skrb predvsem za tiste psihološke pogoje, od katerih sta odvisna prijetno počutje in delovno veselje. Ponekod, v velikih podjetjih, uvajajo celo psihologe, ki se ukvarjajo z osebnimi težavami delavcev izven podjetja. Seveda tega ne delajo iz kakšnih visokih humanih nagibov, marveč iz ekonomske in praktične računice.

Tovarna »Planika« v Kranju se tega močno zaveda, zato ima najbolj široko zasnovan in organiziran program strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja. Vse strokovno izobraževanje temelji na praktičnih potrebah in ekonomski računici. Namenjeno pa je strokovnemu kadru kakor tudi delavcem. V tovarni je poseben center za izobrazbo, ki se ukvarja zgolj z organizacijo strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja.

Iz ekonomske nujnosti in zaradi načina proizvodnje so v tovarni ustanovili posebni trenajni center, v katerem se vsi na novo sprejeti delavci pričnujejo tistemu delu, ki ga bodo kasneje opravljali. V okviru tovarne obstaja posebna industrijska-čevljarška šola. Dalje prireja center za izobrazbo seminarje za inštruktorje, dvodnevnice seminarje za uvajanje sprejetih delavcev, seminarje za

poslovojdje vseh svojih trgovskih poslovalnic po Jugoslaviji. Prireajo se tudi seminarji za mojstre, kontrolorje in uslužbenke personalne stroke, dalje seminar iz slovenščine in teta-ji iz nemščine in angleščine. Seminarji so obvezni za tiste, katerim so namenjeni. Vsebinska vsebina seminarja pa je vedno podrejena ekonomskim in praktičnim koristim podjetja.

Poleg tega izdaja podjetje svoj časopis, ki izhaja vsakih štirinajst dni na osem straneh. Časopis je zaradi svoje preprostosti in zanimivosti zelo priljubljen med delavci. Obravnava zgolj problematiko, ki je neposredno ali posredno vezana na podjetje. Zelo privlačen je tudi zato, ker lahko delavci sodelujejo v njem. Časopis jih seznaja z vsemi važnimi dogodki v podjetju, vpliva na ugodno delovno vzdušje, usvarja pri delavcih občutek skupne soudeleženosti in soodgovornosti. Tako je tovarniški časopis posredno spremljevalec produktivnosti dela.

Široko zasnovana mreža strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja v tovarni »Planika« je rezultat razumevanja vodilnega kadra do modernih metod izobraževanja. Čeprav je to izobraževanje zvezano z izredno visokimi finančnimi sredstvi, pa se prav gotovo ekonomsko izplača. To nam dokazuje tudi dejstvo, da je podjetje ekonomsko razmeroma trdno in da se tudi delavci v primeru z drugimi podjetji v Kranju počutijo dobro.

Janez Jerovšek

NOVA GALERIJA

Slikar JANEZ KNEZ se je rodil leta 1931 v Dobovcu pri Trbovljah. Slikarsko akademijo je končal v Ljubljani.

Barvni lesorez »Hrepene-nje« je zadnje delo Janeza Kneza. Mladi slikar je svojjo grafiko upodobil kot gotoko okno. Zato je med barvne ploške postavil močne črne obrise, ki predstavljajo svinčeno ograjdo gotških oken, to je tisto značilno ograjdo, ki veže med seboj posamezne kose barvastega stekla, skozi katero proseva svetloba, in daje s svojimi temnimi neprosojnimi in oglatimi linijami

mi tem oknom še prav posebno lepoto.

Motiv se je porodil ob morju. Slikar je hotel upodobiti ljubljenski trikot: galeb — moški — hrepene do dekleta poleg sebe, njegova družica pa od daleč ljubosumno opazuje, kako se ji oddaljuje njen izvoljenec.

Ta motiv je nosil v sebi celo leto, ga oblikoval, dokler ni dozorel v to končno varianto.

POMEMBEN JUBILEJ

Prav te dni se Jeseničani pripravljajo na pomembno svečanost. V svoji gledališki hiši bodo čez dober mesec uprizorili stoto premiero, med sezono pa tisočih predstav. To je za kraj, ki ima sicer že izpred vojnih časov bogato politično in kulturno tradicijo, vsekakor velik dogodek, plod dolgoletnega, vtrajnega in požrtvovalnega dela, polnega ljubezni, dobre volje in razumevanja, ki ga ni mogoče oceniti in nagraditi s še tako blestecimi besedami.

Nihče, ki jih spoznava in srečuje samo nekajkrat na leto v njihovi prostorni in hladni dvorani, ne more poznati resničnega dela teh ljudi in njihče ne ve, koliko dragocenih ur, dni in noči, koliko prostega časa, radostnih in žalostnih občutij, zatajevanja in preme-govanja je vloženo v vsako, na videz še tako neznatno in skromno delo. Ko jih čez dan srečujemo na cesti, v livarni, ob stroju ali za pisalno mizo, za šolskim katedrom, v trgovini ali na tržnici, v bolnici, kuhinji ali ob ugasajočih žlindri, se niti ne spomnimo, da bodo že čez nekaj ur prešli čisto v drug svet, v svet antičnega bajeslovja, Shakespearovga blišča in tragičnosti, Molierove ali Goldonijeve hudomušne in zajedljive komičnosti ali jeklih, realističnih Cankarjevih podob. Takrat je treba pozabiti na dom in družino, na dolžnosti v tovarni, šoli ali kjerkoli drugje in zaživeti z junakom, z njegovo voljo in njegovim čustvovanjem, kajti samo tako je moč doseči uspeh.

Ko sem jih pred leti prvič spoznal, igrali so Shakespearov poetično tragedijo »Romeo in Julija«, sem bila začudena in prevzeta hkrati. Začudena nad pogumom in prevzetostjo nad igralsko in tehnično popolnostjo predstave tega amaterskega ansambla. Od takrat je minilo že nekaj let in na odru jeseniškega gledališča so se izmenjale številne predstave od Cufarjeve delavske drame »Polom«, Škufčeve mladinske igre »Trnjulčica«, Cankarjevega »Kralja na Betajnovi«, Nušičeve komedije »Zaluzjoči ostali«, od nešteti drugih domačih in tuji del, od klasičnih do modernih in sodobnih dramatikov, od Molierove »Sole za žene« in Goldonijeve »Mirandolinde« do Tiemayerove drame »Mladost pred sodiščem«, Manghamovega »Deževja«, Tomažičeve »Lepe Vide«, Lessingove »Emilie Galotti« in podobnih del. S peštrim repertoarjem in kvalitetnimi izvedbami si je ansambl pridobil stalno občinstvo, ki zna ceniti njegove napore in plemenita hot nja in mu daje s svojo prisostnostjo razumevanjem in iskrenim priznanjem novih moči v ustvarjanju.

In tako je tudi to jesen, ko se pripravljajo na stoto premiero. Vse na Jesenicah je v živem, nenehnem in intenziv-

nem delovnem zagonu in nekaj podobnega je tudi z gledališkimi. Zato je bil tudi razgovor z upravnikom in umetniškim vodjo Bojanom Čebuljem nagen, jednat, nekajkrat prekinjen in speč nadaljevan.

Ko sem obračala debele strani velikih albumov ter se vživljala in si skušala predočiti razvoj in napredek gledališkega kolektiva v zadnjih petih sezonah, so se pred menoj zvrstile peštre in razgibane podobe scen, ki jih je dopolnjevalo upravnikov pripovedovanje: »V zadnjih letih smo stremeli predvsem po kvaliteti predstav ter izbirali med deli, ki bodo po svoji idejni in vsebinski strani dostopna in razumljiva našemu delovnemu človeku. Publikla je vedno zahtevnejša ter ima zelo izostren okus, čeprav je med njo zelo malo mladine. Mladino pogrešamo in poizkusili smo že večkrat, da bi si tudi med njo pridobili stalne obiskovalce pa tudi igralce. Zdaj je povprečna starost obiskovalcev med 40 do 50 letom, s prvo predstavo leta 1945 pa smo si pridobili tudi nekaj mladih igralcev, ki še danes uspešno delajo. Razvoj našega gledališča je zelo pešter. Tu so že pred vojno delali pomembni slovenski gledališki ustvarjalci, kot je dramatik in režiser dr. Bratko Kreft, sedanjí upravník Slovenskega ljudskega gledališča v Celju Fedr Gradišnik, igralec Janez Cesar in drugi.

Iz nedokumentiranih poročil lahko spoznamo tudi celoten razvoj, ki se je od Cankarjeve »Lepe Vide«, uprizorjene 1916, (katero uprizoritev je menda pristvoval celo sam avtor), gibal zelo različno, od lahkih, cenčnih in zabavnih, do zahtevnih domačih in tuji del. Kulturna dejavnost v teh obdobjih je imela več ali manj tipično prebujevalno vlogo in se je razvijala ob različnih peripetijah časa, ko se je v stiku s prelomnimi obdobji povzpela do višjih stopenj, ki pa so prišle do pravega izraza šele po drugi svetovni vojni. Šele takrat se na Jesenicah ponudilo tej kulturni dejavnosti prve možnosti kasnejših uspehov.

S prihodom članov umetniškega sveta je bil razgovor prekinjen. Začel se je drugi, vožnejši del: prvi sestanek novega umetniškega sveta, ki mu bo letos predsedoval direktor jeseniške gimnazije, prof. Jože Šifer. Prvo srečanje je bilo zanimivo, živahno in polno treznih in resnih predlogov. Bežnemu pretresu letošnjega repertoarja, ki bo imel za uvod svečano stoto premiero in tisočto predstavo, so pridružili še razgovor o proslavi 40-letnice KPJ in 90-letnice jeseniške železarne, razgovor o razčlembah dijaških predstav, o uprizoritvi primerne operete, kjer bodo uporabili predvsem nadarjene gojence glasbene šole, o dotaciji, ki znaša letos nekaj nad štiri milijone, o uvedbi literarno-glasbenih večerov, kot novi

zvrsti kulturne dejavnosti, ki bodo za šolsko mladino zaradi svoje pomembnosti obvezni, o avdiciji, s katero bi pridobili nekaj novih igralcev, o dvorani, o gledališkem listu, o petstotem nastopu komika Franceta Cegnarja itd.

Medtem so se v spodnjih prostorih zbrali tudi drugi člani gledališkega kolektiva. Tu sem srečala številne dolgoletne igralce in režiserje, kot so profesor Jože Tomažič, Bojan Čebulj, Alma Jeramova, Marjana Čebuljeva, Marjan Stare in številne druge. Ko sem se z njimi zapletla v razgovor, so mi pripovedovali ob svojih uspehih in razočaranjih, o naporih in radostih, ki so jih doživljali in preživljali med svojim dolgoletnim delom na jeseniškem odru. Razgovoru se je pridružil tudi prof. Jože Tomažič, ki je na jeseniškem odru doživel že nekaj krstnih predstav svojih del. Začel pa je z vlogo Pravdača v Kreftovih »Celjskih grofih« ter z največjim zadovoljenjem odigral vlogo patra Lorenza v Shakespearovi tragediji »Romeo in Julija«. Dolej je režiral 26 del, 4 dela pri DPD Svobodi ter 8 del na gimnaziji. »Posebno rad delam med mladimi, saj sem jim posvetil tudi mladinske igre: Pohorsko bajko in Trije bratje, pravkar pa pripravljam dramatičnijo narodne pravljice Sirota Jerica.« Podobno je o sebi pripovedoval tudi sedanjí upravník gledališča Bojan Čebulj, ki ima za sabo že 25 režij, 40 scen-skih osnutkov ter številne igralske vloge.

Zbranim članom kolektiva je lanske uspehe ter jih seznanil z načrtom za bodoče delo. Največji obisk je imelo gledališče lani pri mladinskih igran. V trinajstih letih svojega delovanja pa je imela 810, z gostovanji pa 957 predstav, ki si jih je ogledalo 33.400 gledalcev. Za letošnjo sezono bodo poleg Zupaničeve »Veronike Deseni-

ške« izbral med dramatizacijo Tavčarjeve »Visoke kronike«, Kislingerjevem delom »Na slepm tiru« in Remčevu »Magdo«. V izbiri imajo še Dobričninovo komedijo »Človek z Marsa«, Nučijevga »Navadnega človeka«, Shakespearovga »Beneškega trgovca«, Kleistov »Razbiti vrt«, Gogoljevo »Zemljo«, Steinbeckovo delo v dramatizaciji dr. Bratka Krefta »Ljudje in miši«, Manghamovo »Zakonsko matematiko«, Hulejev »Giocondin nasmehek« in druga dela. Med mladinskimi deli pa bodo izbrali med Djordjevičevim »Graškom«, Tomažičevo dramatizacijo »Sirota Jerice« ter na Delavskem odru v Ljubljani nedavno uprizorjenimi »Jezusovimi apostoli«. Letos bodo skušali uvesti stalen abonma za odrasle in mladino ter čim več gostovati.

Težnja po kvaliteti in težnja po množičnosti bosta tudi letos vodili njihovo delo. Prižadevali si bodo, da bo gledališče resnično ljudsko, se pravi, da bo iskalo čim tesnejše stike s številnimi gledalci.

Ivica Bozovičar

STEVAN RAIČKOVIĆ (roj. 1928 v Neresnici) sodi med vodilne lirike povojne srbske poezije. Doslej je izdal pesniške zbirke: *Detinjstva* (1950), *Pesem tišine* (1952), *Balada, o predvečerju* (1955) in *Pozno poletje* (1958).

Nekaj kod vode

Kot listje v vetru... kot vir... morda... tudi kot zvezde, ki padajo... sleherni dan nam prinaša nekaj kot vode, ki brez povratka odteka.

Premikamo se zdaj hitro, zdaj počasi. Z vedno bolj polno dušo. Bolj prazno. V noč: ki je luka — za mnoge. V noč: ki je morje — nemirnim.

Kot listje v vetru. Tako nekako. V novih vodah iščemo pravih zvezd. Ako jih najde, oko (ali: ne najde) zvezde zahajajo, neizprosno. Kot zvok izgubljen.

Kot vir. Plovemu med bregovi. Eden je naš začetek. A drugi... a drugi! Če je kaj resnično na svetu: to je ljubezen in podedovan sen kakor zemlja star.

Morda... tudi kot zvezde, ki padajo. (O zadnja podoba vsega). In vendar... sleherni dan nam prinaša nekaj kot vode, ki brez bregovi varno tečejo.

(Prevod: Kajetan Kovič)

Med dolenjskimi svobodarji

Ze med mojim prvim kratkim potovanjem po Notranjski, kjer sem obiskal nekatera prosvetna društva in Svobode, sem ugotovil, da so taka potovanja zelo potrebna in da je neposredno stik z ljudmi po naših družtvih tudi zelo koristen. Pogovori stebejo po domače in v tej sproščenosti pride na dan marsikaj, kar bi drugače ostalo prikrito. V takšnih pogovorih pa je poleg zanimivosti tudi dosti nasvetov za nadaljnje delo. O mnogih družtvih vemo zelo malo ali pa celo nič. Da je tako, so kriva tudi društva, ker nikdar ne poročajo o svo-

jem delu, kljub temu pa se čutijo zapostavljena, če o njih nihče ne spregovori. Skoraj nemogoče je, da bi vsa društva, kolikor jih je v Sloveniji, redno obiskovali in potem poročali o njihovi dejavnosti. Morala bi pač sama poskrbeti, kakor sem že dejal, da bi se glas o njihovem delu razširil, čeprav v takem poročanju lahko tiči tudi slabost. Pisci namreč tudi govore o uspehih in težavah, zelo redko pa analizirajo ali kritično presojujejo društveno delo in njegovo organizacijo. Tako poročanje bi koristilo vsem društvom, marsikateremu

bi celo pomagalo iz zagate.

Dostikrat sem že naletel na ljudi, ki jim je bilo nerodno, ker jim delo ne gre od rok, pa o tem molčijo, namesto da bi poprosili za nasvet. Cela vrsta društev ve, da v Ljubljani obstaja Prosvetni servis in da si tam lahko izposodijo kostume in dramska dela; malo pa jih ve, da dobe tam tudi marsikak dober nasvet. Ponekod živijo tako sama zase, da komaj vedo, da so vključena v zvezd. Od kod izvira ta nepovezanost ali morda brezbržnost, ne bi vedel povedati.

Repertoar naših amaterskih igralskih društin na podeželju je z nekaterimi izjemami še vedno nesodoben. In ravno zaradi tega je Prosvetni servis v Ljubljani začel izdajati kvalitetna dramska dela z vsemi napotki za režijo in s sceničnimi načrti za čim lažjo izvedbo. Toda še vedno se mnogo društev otepa teh del z vse-mogočimi izgovori, češ da so zanje pretežka, da imajo premajhen oder, da nimajo dovolj igralcev itd. Ko pa jih vprašam, kaj mislijo igrati v novi sezoni, pravijo, da »Miklovo Zalo« in »Divjega lovca«, kjer je potrebno najmanj dvakrat več igralcev kot v katerikoli delu, ki je izšlo pri Prosvetnem servisu. To poveljevanje starih del izvira predvsem iz predsodkov režiserjev. Le-tj se ustrašijo vsega, česar ne poznajo in česar niso že ne vem kolikokrat videli ali režirali. Boje se, da stvari ne bodo kve in iz strahu za svoj ugled pravijo, da je delo zanje prezahtevno.

Na svojem drugem malem potovanju, tokrat po Dolenjskem, sem se najprej ustavil na Turjaku. Ker pa sem že v gostilni zvedel, da nimajo prosvetnega oziroma nobenega društva, sem jo čez Rašico mahnil v Velike Lašče. Težav nimajo dosti, ker pač nič ne delajo. Nadežlivi, ki je predsednik, mi je dejal, da ima toliko funkcij in obveznosti, da v društvu ne more kaj prida narediti. Tukaj imamo uradno listino in kraj je še kolikor toliko velik, pa po vseh manjših vaseh naokoli bolje delajo. Če pa komu rečeš, naj bi pomagal, pravi: »Zato pa ste učitelj, da delate!« Ker je pri-

sostvoval izpitom, sva se morala kmalu posloviti.

Vas Sv. Gregor leži precej visoko v hribih, toda že na drugi hiši sem zagledal lepak, ki je vabil na predstavo »Namišljenega bolnika«. In to v mesecu avgustu! Torej je imel nadežlivi v Laščah prav, ko je dejal, da drugod več delajo kot pri njih. Prosvetno društvo Siemeno-Sv. Gregor ima tudi pevski zbor, ki je letos priredil samostojen koncert in sodeluje pri vseh proslavah.

Po isti cesti sem se vrnil in odšel in Dvorsko vas, Ker pa je bila učiteljica še na dopustu, je bilo mojega poizvedovanja takoj konec.

V Karlovcu, ki je precej oddaljena od Dvorske vasi, imajo KUD »Josip Stritar«. Kot po navadi, je tudi tukaj predsednik in režiser sama učiteljica. Bilo je malce nenavadno srečanje. Našel sem jo na travniku, ko je obračala seno, in sva se kar tam pogovorila. Nastela mi je bogat repertoar dramskih del, ki so jih uprizorili na domačem odru. Poleg celotnega Finžgarja so uprizorili tudi več drugih del. Obiskujejo pa jih še sosednje igralske družine.

V Ponikvah pri Dobrem polju mi je predsednik društva dejal, da sem jih jaz prvi obiskal. Ko sem ga vprašal, kako kaj delajo, je rekel, da zanič, ker smo jim vzeli učitelja. Možakar je vso prosveto in kulturo stlačil v en koš. Pokazal mi je njihovo dvorano, ki sicer še ni dokončno urejena, je pa prikupna in in domačna in v celoti zgrajena s prostovoljnimi delom.

»Ne da bi se hvalil, ampak 85 delovnih dni sem samo jaz vložil v novi dom,« je dejal, ko mi je razkazoval dvorano. »V nastru imamo tudi letno gledališče in športne naprave v bližini doma, da bi pritegnili mladino.«

Na vprašanje, kaj bodo počeli v novi sezoni, mi — kot mnogi drugi — ni vedel odgovoriti. Poslovila sva se kot stara znanca. On je odšel v svojo delavnico, kjer je pravkar dokončaval novo stiskalnico, jaz pa sem se namenil v Dobre polje. Zopet sem imel smolo. Vodilni ljudje v društvu so učitelji, ki pa so bili še vsi na dopustu in sem tudi od tu odšel praznih rok.

M. M.

Razmišljanja o delu z mladino v prosvetnih društvih

PROBLEMI SLOVENSKEGA AMATERIZMA

Izkušnje celjskega festivala torej kažejo, da je s požrtvovalnostjo in dobro voljo tudi v sedanjih, neobičajno rožnati pogojih mogoče doseči v delu z mladino lepe uspehe. Toda če smo s šolskim petjem še kolikor toliko zadovoljni, se nikakor ne moremo sprijazniti z glasbenim udejstvovanjem mladine v prosvetnih društvih. Ne gre nam za to, da bi šolske pevske zборе formalno vpljučevali v prosvetna društva, marveč je pritegovanje mladine v prosvetna društva osrednja težava, ki je še dolgo ne bomo premagali, če bomo ravnali tako kot doslej.

Ravno v zborovskem petju je manjši priti mladih pevcev. Marsi kak prosvetni aktivist zato zelo napačno ugotavlja, da pri mladini ni zanimanja za zborovsko peje, da se zanima samo za kino, ples in vespo, namesto da bi opiskal globlje korenine. Ni mi znano, da bi se kak zborovodja ali glasbenik resneje ukvarjal s tem, kakšna glasba je današnji mladini všeč. Ugotovitev, da predvsem jazz, je površna, kajti to glasbo naša mladina večinoma posredno sprejema, ob njej pleše, v manjši meri pa se v jazz skupinah tudi glasbeno izživlja. Veliko verjetnejša se mi zdi misel, da je zanimanje za tovrstno glasbo nastalo predvsem zaradi pomanjkanja izvirne slovenske lahke glasbe. Ze nekajkrat sem zapisal misel, ki je stara kot človeški rod, da je zabava sestavni del človekovega življenja, da jo ljudje nujno potrebujejo. Če nimamo na razpolago najboljšega, sežemo po tistem, kar pač dobijo. Veliko bolj pravištno kot to, da obžalujemo jazz, je, da skušamo iz njega odbrati najboljše in še bolj koristno — da ga izpodirjamo z novo kvaliteto.

Glasbeni zgodovinarji bi lahko našli zelo primerov, da je bila glasba zmerom pogojena v družbi, da je družbena formacija močno vplivala tudi na glasbene oblike in

družbena zavest na njeno vsebino. Ub vsem tem pa si zastavljam naslednje vprašanje: Ali dosedanja zborovsko glasbeno izročilo res najbolj ustreza glasbenemu okusu današnje mladine?

Prepričan sem namreč, da je večina naše zborovske glasbe nastala v povsem drugačnih pogojih, da je bila odsev povsem drugačnega okolja, pojmovanja, čustvovanja, da je — kar je povsem razumljivo — živel tudi pod glasbenimi vplivi od družbenih razmer.

VINKO TRINKAUS

zunaj. Njena velika pomembnost je ravno v tem, da se tem glasbenim vplivom ni povsem podredila, ampak je bila sposobna vnašati v slovensko pesem tudi izrazito slovensko noto: otožno zadržanost, melanholijo, redkeje pa smo v njej zasiedili svetlejša tona.

Današnji družbeni in tehnični razvoj, veliko večja možnost za zblizljanja mednarodnih kultur, povsem nova možnost tehničnega posredovanja preko radia in filma, so odprli današnji mladini nove poglede, ki izostrili okus, ki je povsem drugačen, kot je bil okus slovenskega fanta ali dekleta ob prelomu stoletja. Naša vokalna glasba pa še zmeraj črpa pesmi iz tega obdobja. Tudi večina priredb se bistveno ne razlikuje od originalov.

Če se torej povrnemo k ugotovitvi, da je mladina navdušena nad jazzom, potem se moramo hkrati vprašati, zakaj ravno nad jazzom in v čem je njegovo bistvo. Osrednja privlačnost in tudi osrednja značilnost jazza je predvsem razposajen, neverjetno živahen in celo divji ritem. Večina naših zborovskih pesmi pa je komponiranih v zelo počasnih ritmih, zelo malo imamo segavih pesmi in v tem najpogostejši vzrok, da naša mladina ne želi prepevati v zboru. Če bomo torej

hoteli pridobiti mladino za petje, potem bomo morali spoznati njene želje, njen okus in naša prizadevanja temu primerno uravnati.

Drug, nič manj važen problem je v nedružabnosti društvenega delovanja. Zdi se mi, da povsodje in drugi strokovnjaki v naših društvih skušajo svojo dejavnost prevleči z izredno resnostjo. Včasih meji ta resnost že na rahlo zastraševanje, češ to so takšni in takšni problemi, takšna kvaliteta, zahtevnost, odgovornost itd. S tem seveda ne nameravam propagirati površnost pri delu. Hočem le reči, da amatersko udejstvovanje ni zgolj trdo delo, ampak tudi razvedrilo in zabava. In to ne velja samo za izvajalce, marveč v veliko večji meri še za naše občinstvo. Če torej fant ali dekleta stopita v zbor in vidita same resne obraze, dirigenta, ki ga vsak šum ali beseda razburi do besnosti, potem se mu seveda zahoče družbe svojih vrstnikov, ki so veseli in razposajeni. Povsod tam, kjer so mladino razumeli, povsod tam so jo uspeji pridobili in društvu.

Zdi pa se mi, da čedalje bolj pozabljamo na pot, ki smo se je začeli izogibati. Redko kje namreč zasledimo pri društvu mladinski zbor, mladinsko godbo ali mladinski orkester, še redkeje pa mladinsko sekcijo. Nekateri društveni delavci se namreč strašno boje, da bi mladini pustili kakršnokoli samostojnost. Ne zaupajo jim v strahu, da ne bo sposobna voditi sekcije, da bo mlade ljudi navajala k razposajenosti, namesto k resnemu delu, da bodo premalo pazili na društveni inventar in podobno.

Izkušnje z mladino pa nas uče ravno nasprotno. V narodnoosvobodilnem boju niso bili 25-letni komandirji in komandanti nobena redkost. Naše vodstvo jim je zaupalo človeška življenja, najdražjocenejše, kar imamo. In to zaupanje so ti mladi ljudje ves čas boja

opravičevali. Vse naše mladinske delovne akcije kažejo, da je mladina sposobna veliko večjega delovnega poleta, požrtvovalnosti in iznajdljivosti kot pa starejši ljudje. Hkrati pa je z mladinskimi vaditeljji sposobna opravljati tudi zahtevnejša tehnična dela.

Prosvetna društva pa ravno na te lastnosti mladine prepogosto pozabljajo. Nameso da bi te njihove odlike usmerjala, jih pogosto zavirajo. Pozabljajo, da so bili sami v teh letih prav takšni in da so se prav tako kot današnja mladina pritoževali nad nerazumevanjem starejših.

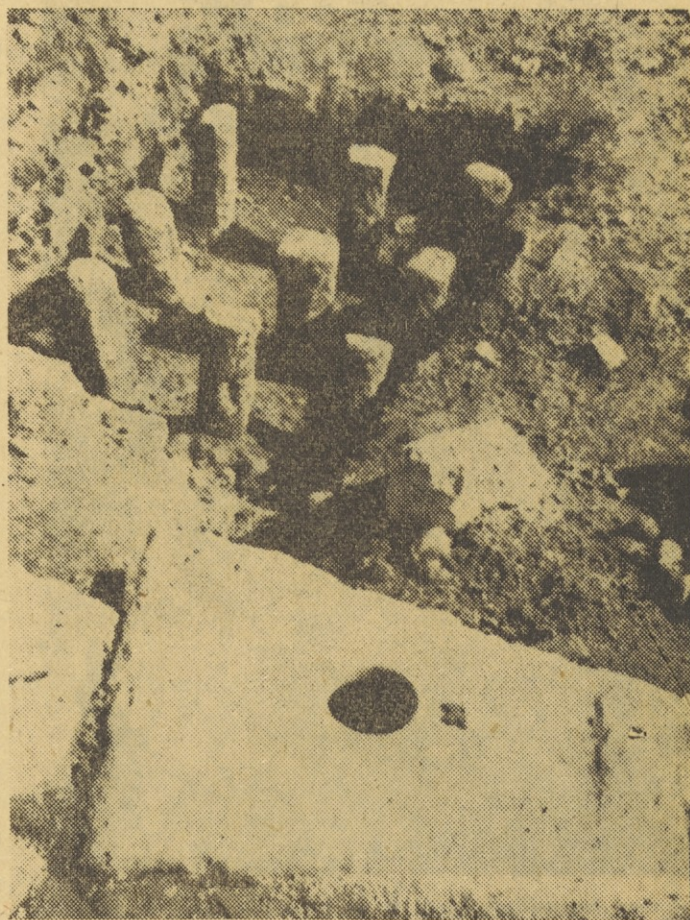
Če bomo v naših društvih načrtno skrbeli za vključevanje mladine, za kulturno razvedrilo, potem prirastka zanesljivo ne bo manjkalo. S tem pa bomo premostili jezo med šolo in prosvetnim društvom. Navsezadnje nam tudi boljši glasbeni pouk v osnovnih šolah ne zagotavlja, da se bodo mladi ljudje v svojih zrelejših letih sami od sebe vključevali v prosvetna društva. Večina današnjih društvenih članov je začela že v mladosti delovati v različnih sekcijah. Takrat, ko so končali osnovno šolo in pravzaprav niso vedeli kod in kam, je marsikoga zaneslo v prosvetno društvo. Vzljubil ga je in mu ostal vse življenje zvest.

Poleg tega, da moramo ustanoviti pri vseh močnejših društvih mladinske sekcije, kaže tudi več mladim ljudem vključiti v upravne odbore prosvetnih društev. Le ti bodo lahko najuspešnejše pomagali usmerjati prosvetna društva iz čitalniških tradicij v sodobnost, v njene zahteve in potrebe. Bolj dozretni za novo, sodobno in napredno bodo lahko v prosvetnem društvu propagatorji in organizatorji takšnih oblik prosvetnega delovanja, ki se doslej niso mogle uveljaviti. Toda kaj več o tem v naslednji številki.

(Nadaljevanje prihodnjici)

Prizor iz Puggetove komedije »Srečni dnevi«, ki jo je uprizorilo jeseniško gledališče

Ostanki kanalizacije in centralne kurjave iz rimskih časov. Odkrili so jih pred nekaj dnevi, ko so kopali temelje za novo osnovno šolo v Gregorčičevi ulici v Ljubljani

Ni dovolj razumevanja

kljub temu pa uspehov ne manjka

»Telekomunikacije« v Pržanju nad Ljubljano ne slovi- samo po odličnih radijskih sprejemnikih, marveč tudi po prizadevnih in kvalitetnih športnikih in športnicah. Te zvedke smo zapisali zato, ker si jih je ta kolektiv zares tudi zaslužil z vsestranskim delom v prid večjemu razmahu telesne kulture pri nas, še posebno v delovnih kolektivih.

Ze samo spoznanje, da gojijo v Telekomunikacijah osem športnih panog oz. iger, pove zelo veliko, skorajda več kakor številni uspehi mladih in starih športnikov iz pržanjskih elektrogospodarskih obratov. Sicer pa naštejmo, katere igre so ondaj padle na plodna tla: nogomet, kegljanje, namizni tenis, odbojka in šah, za nameček pa še streljanje, planinstvo in motorizem. Zares, delovni ljudje v Telekomunikacijah imajo zelo pestro izbiro za svoje prosto uro, možnostjo za zdravo razvedrilo več ko dovolj! Te ugodnosti pa se tudi poslužujejo, saj več ko četrtina vseh zaposlenih redno goji telesno kulturo ali pa zahaja občasnno med športnike.

»Številke pa bi seveda še zelo poskočile, če bi imeli na voljo dovolj objektov in naprav, rekvizitov, opreme in denarja. Pri prazni blagajni se pravzaprav vse ustavi, začnejo pa se naše vsakdanje težave in skrbi. Zelo dobro bi bilo, da bi vodilni možje v podjetju pokazali vsaj več razumevanja za potrebe in želje lastnih športnikov in športnic, predvsem pa podprli dejavnost športnih delavcev z denarnimi sredstvi.«

Takole so nam dejali pred dnevi športni delavci Telekomunikacij s fizikalnim referentom elektrotehnikom Viktorjem Ramovšem na delu. Pri tem pa niso pozabili povedati, kako so se pred približno dobrim letom dobora pomenili o telesnovzgojni dejavnosti v podjetju in jo postavili na trdnje temelje.

Med vsemi športniki v Telekomunikacijah so daleč najbolj prizadevni in redni pri delu strelci in strelke. Na vseh sindikalnih tekmovanjih jih je zaslediti, pa tudi na kvalitetnih preizkušnjah (Zlata puščica) ne ostanejo vselej praznih rok.

Povrhu vsega so si omislili še nekatera tradicionalna tekmovanja, n. pr. z zagrebškim Proleterjem ter prijateljska srečanja s strelskimi družinami Stane Rozman, Heroj Vitez in drugimi. Sekcija je med najmočnejšimi v podjetju in šteje kar 55 članov in članic. Vsi so hvaležni sindikalni organizaciji in upravi, ki je omogočila njihovo redno delo in tako prispevala k številnim tekmovalnim in vzgojnim uspehom.

Mnogo manj je namiznoten- ških igralcev in igralk (samo 8), čeprav je v podjetju veliko zanimanja za to lepo igro. Vzrok, da ta klub ni močnejši, je treba iskati predvsem v dejstvu, da nima na voljo nihč lastne igralne mize. Prav bi bilo, da bi podjetje oz. sindikalna podružnica naposled le »našla« toliko denarja, da bi se igralci lahko redno pripravljali za razna tekmovanja. Ze zdaj so se precej redno udeleževali raznih tekem in niso bili brez uspehov.

Šahistov in šahistk je v Telekomunikacijah kar precej, v svoji sredi pa imajo tudi enega izmed vodilnih slovenskih

igralcev inž. Krivca, Šahovsko moštvo je reden gost ljubljanskega sindikalnega prvenstva, ponasa pa se lahko tudi z dobrim plasiranjem (I. mestom) na II. letnih športnih igrah elektrogospodarstva Slovenije.

Odbojkarji so doslej sloveli kot dobro moštvo, letos pa so popolnoma spustili vajeti iz rok in jih skorajda ni več videti ob mreži.

Menda najmlajša športna skupina v Telekomunikacijah je nogometna enajstotica. Moštvo igra precej pogosto uspešne prijateljske tekme z drugimi ekipami. Srečanje s kranjsko reprezentanco (0:2) bo še dolgo ostalo v spominu vsem igralcem, pa tudi prijateljska srečanja z drugimi tovarniškimi kolektivi (TOPS) ter obratom Telekomunikacij v Sežani. Vsi igralci in njih vodje si zelo želijo, da bi lahko tekmovali v ljubljanskem sindikalnem prvenstvu, toda za to preizkušnjo žal ni dovolj denarja.

Se posebno veliko zanimanja je v Telekomunikacijah za delo avto-moto krožka, ki šteje več ko 50 članov. Vodstvo je letos pripravljalo dva tečaja in izsolalo že številne nove vozniške motornih vozil. Krožek si zelo želi še več podpore in razumevanja AMD Zdravko Vrhunec. To matično društvo namreč ne skrbi dovolj za svoje člane v tem podjetju.

Kegljači so člani osrednjega elektrogospodarskega športnega društva Elektro v Ljubljani. Letos so tekmovali tudi na sindikalnem moštvenem prvenstvu Ljubljane in zasedli častno peto mesto, med posamezniki pa se je najbolj izkazal Resman (8. mesto).

Pred dnevi je bila ustanovljena še planinska skupina, ki si je zastavila nalogo, da bo redno prirejala prijetne planinske izlete.

Športnik in športnice v Telekomunikacijah so zares lahko zadovoljni z dosedanjim delom, zlasti še zato, ker ne delajo v najboljših pogojih. Kljub temu pa so vztrajni ter dnevno kupejo nove načrte za prihodnje dni. Prav bi bilo, da pri tem delu ne bi ostali osamljeni; ves kolektiv naj bo na njihovi strani. Tedaj tudi še večji uspehi ne bodo izostali...

Odbojka je v ČSR izredno priljubljena tudi med delavsko mladino. Naš posnetek kaže tekmo dveh ženskih sindikalnih ekip

TELESNA VZGOJA DELAVSKE MLADINE V ČSR

Praksa je pokazala pot

Se pred dvema letoma je gostovala v Jugoslaviji reprezentanca telovadcev in telovadk iz ČSR, ki je zastopala delavsko telesnovzgojno organizacijo svoje domovine. Bila je to reprezentanca ROH, kar je okrajšava za Revolučni odborové hnutí, ali po naše — dobesedno reprezentanca Revolucionarnega sindikalnega gibanja. To je bila torej telesnovzgojna organizacija, ki je imela svoje pripadnike predvsem v tovarnah in podjetjih, kjer so bila tudi središča teh društev.

Prav pred dvema letoma pa so to organizacijo na Češkoslovaškem ukinili, tako da je bila Jugoslavija menda njena zadnja reprezentanca. Tisti, ki so gledali takrat nastop Čehoslovakov v Mariboru, Trbovljah ali v Kopru, se bodo gotovo še spomnili njihovih velikih uspehov. Bil je to res kvaliteten telovadec in marsikateremu se bo zdelo morda nerazumljivo, da so tako močno organizacijo enostavno ukinili. Vendar do tega ukrepa le ni prišlo tako čez noč, kot bi človek sodil, ampak je bila posledica daljšega ugotavljanja, da sta dve telesnovzgojni organizaciji v eni državi nepotrebni. To zlasti še zato, ker omogočata športnikom, ki ne goje športa iz čistih amaterskih nagibov, da tako stanje izkoriščajo v svoje sebične namene. Če nekomu ni ugajalo nastopati v prvi, je pač prestopil v drugo organizacijo, kar mu ni bilo težko doseči. Zadovoljstvo je, da je stopil v službo v kakšno tovarno, ki je imela tak športni kolektiv in že je zopet na »varnem«.

Po drugi strani pa je prišlo tudi do nesmislov, da so hodili n. pr. k telovadbi v društvo svoje tovarne delavci, ki so sicer stanovali nekaj kilometrov daleč, čeprav so imeli nako drugo športno društvo tako rekoč pred nosom. Skratka, v ČSR so 1. 1956 ugotovili, da je ločeno športno udejstvovanje po liniji ROH ne samo nepotrebno, marveč da celo škoduje telesni vzgoji v celoti in zato ni bilo prav nobene škode, ko so to ukinili. S tem pa je enotna telesnovzgojna organizacija (Svaz tělesné výchovy a sportu) pre-

vzela seveda tudi skrb za delavsko mladino.

Delavska telesna vzgoja ima tako sedaj podoben položaj kot v Jugoslaviji. Športna društva po tovarnah so ponekod sicer še ostala, vendar niso več tako za- prtega tipa, če se tako izrazimo, kot poprej. To se pravi, da so lahko člani teh društev tudi mladinci, ki ne delajo prav v tisti tovarni ali podjetju, ampak morda le stanujejo v bližini, imajo v tem športnem kolektivu prijatelja in podobno. Pač pa so kot spomin na bivšo organizacijo ostala še tradicionalna tekmovanja med tovarniškimi športnimi kolektivi, podobno kot pri nas sindikalna tekmovanja. Merijo pa med seboj svoje moči predvsem v odbojki, nogometu in namiznem tenisu, torej v športnih panogah, ki so najbolj priljubljene tudi med našo delavsko mladino in za katere ni tveganja posebnih stadionov ali drugih naprav.

NEKAJ JE ŠE OSTALO DELAVSKIM KLUBOV

Izjemo tega pravila so si ohranili samo športni kolektivi rudarjev, železničarjev in energetskih podjetij (elektrika, plin). Ti imajo namreč še nadaje svoje posebne športne oddeke, ali, kot bi jim po naše rekli, športna društva in klube. Vse to pa ima seveda zopet svoj vzrok, v tem primeru — praktičen. Ta podjetja imajo namreč za športno udejstvovanje svojega delavstva na voljo precej denarja in je torej popolnoma naravno, da imajo tak poseben položaj. Zakaj?

Denarno vprašanje športnikov v ČSR je rešeno namreč na nekoliko drugačen način kot pri nas. Isto je sicer s financiranjem investicij, to je z gradnjo športnih objektov, za kar daje država, kot pri nas znatno zneske. Vse ostalo, med drugim tudi plačevanje vadijteljev, rekvizitov in stroškov tekmovanja, pa leži na klubskih blagajnah, ali bolje rečeno na iznajdljivosti klubskih funkcionarjev, kako priti do denarja (vendar ne s interesi!) V tem pogledu pa imajo veliko prednost prav športni klubi v sklopu svojih podjetij. Precejšnje vsote denarja dobe ti tovariši oz. rudarski klubji že avtomatično iz članarine, ki jo je vplačala delavstvo sindikalne podružnice, še dosti več denarja pa pride iz direktorskega fonda, v katerem je določen odstotek namenjen tudi telesni vzgoji. Podjetja, ki imajo ta fond primer- no visok, si zato lahko privoščijo.

jo celo gradnjo stadionov. Za primer navajamo Vitkovické železárny, ki so si postavile (podobno torej kot pri nas Železárna Jesenice) celo zimski stadion.

NOVE METODE ŠPORTNEGA UDEJSTVOVANJA

S tem pa skrb za delavsko mladino v ČSR še ni zaključena, ampak je deležna ta mladina še posebne pozornosti. Za delavsko mladino iščejo posebne in predvsem nove metode športnega udejstvovanja, da bi izvajali razne pojave specifičnega razvoja telesa delavske mladine, ki nastanejo pri delu. Sredstva za dosego tega cilja so razdeljena na štiri dele na temelju teže in posebnosti delovnih pogojev mladine. V prvo skupino sodi mladina, ki opravlja težko delo in v četrti tista, ki dela v prašnem prostoru ali zdravju škodljivih pogojih. Takšna specifična telesna vzgoja je vsekakor ne samo izredno koristna, ampak tudi nujno potrebna za dvig in ohranitev de-

lovne sposobnosti, zato ji posvečajo posebno pozornost tudi na šolah telesne vzgoje, kjer se za to področje nekateri učitelji prav specializirajo.

V delovnem procesu ima posebno funkcijo tudi jutranja telovadba, prav posebno pa še telesnovzgojni odmori, ki jih uvajajo postopoma v tovarnah in poljedelstvu. Ker se zavedajo, da sta dve ure obvezne telesne vzgoje po tovarnah za mladino vse pre malo za ohranitev razpoloženja v razvoju telesa mladince ali mladinke, uvajajo še posebno telesno vzgojo za zabavo. Delavska mladina je pokazala namreč veliko veselje zlasti za sproščeno tekmovanje, posebno priljubljeno pa so tudi tradicionalne tekmovanja, nazvana Igre delavske mladine. Telovadnice v tovarnah so sicer dobro založene z orodjem, pomanjkljivost pa je v tem, da ima še vse pre malo tovarnih telovadnic. Zato streme za tem, da bi to pomanjkljivost v najkrajšem času odpravili.

Zdeno Vahtar

Po temeljiti pripravi -- na kongres

Kongres telesne kulture preložen na prve dni novembra

Pripravljalni odbor za jugoslovanski kongres telesne kulture v Beogradu se je te dni na posebnem sestanku odločil za pomemben korak: z željo, da bi se vse organizacije, ki so sklicale ta edinstveni telesnovzgojni posvet pri nas, lahko kar najbolje pripravile nanj, je odgodil začetek kongresa od 16. oktobra na prve dni novembra. Jugoslovanski kongres za telesno kulturo bo tako od 6. do 8. novembra v veliki dvorani Doma sindikatov v Beogradu.

Pripravljalni odbor je hkrati pripravil tudi teze za referate in koreferate tega kongresa. Temeljne točke, o katerih bodo razpravljali na tem kongresu, so zares take, da bodo zagotovile učinkovit nadaljnji razvoj telesne kulture jugoslovanskih narodov.

Posebna teza za ta kongres govori tudi o športu v delovnih kolektivih in njihovih nalogah in dolžnostih do lastnih delavcev in delavk.

Teza št. 11 pravi dobesedno: V težnji za utrjevanjem zdravja, povečano produktivnosti in humanostjo dela vobče, morajo podjetja in ustanove posvetiti več pozornosti telesni kulturi delavcev in uslužben- cev. Podjetja morajo zagotoviti delavcem in uslužbencem ustrezne prostore, objekte in tudi čas ter strokovno pomoč za redno telesno vzgojo.

Vzporedno z dozorelimi pogoji je treba postopno zagotoviti delavcem in uslužbencem med delovnim dnem posebne odmore, v katerih bodo lahko po prosti izbiri gojili telesno kulturo.

Teza o športu v delovnih kolektivih in podjetjih je nedvomno pomembna pridobitev za jugoslovanski delavski šport. Vse tudi kaže, da bo naša pravo mesto in vloga tam, kjer je to najbolj potrebno za boljši razvoj telesne kulture sploh. Te in še vse ostale teze ter seveda referati, predvsem oni sekretarja Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije tovariša Miše Pavičevića o »Telesni kulturi kot sredstvu razvedrila in aktivnega odmora in njenem vplivu na delovno sposobnost« bodo nedvomno mejniki jugoslovanskega delavskega športa.

Kongres je pred durni. Prav bi bilo zato, da bi vse organizacije in njihovi delegati do- dobra proučili vse teze in se kar najbolj pripravili za razpravo. Še posebno velja to prav za zastopnike delavskega športa, ki je pri nas — vsaj organizacijsko — še v povojih. Izku- piček tega kongresa bo tedaj nedvomno še večji in zares prava spodbuda za nadaljnje delo na tem področju.

(Opozarjamo naše bralce, da bomo v prihodnjih številkah objavljali razgovore z delegati za kongres telesne kulture.)

- O TEBI, TVOJEM DELU,
- TVOJIM USPEHIH IN
- TEZAVAH PIŠE
- »DELAVSKA ENOTNOST«

Na belo - crnih poljih

POTEZE NA DALJAVO

Moti se, kdor misli, da je ži- va šahovska partija možna le tedaj, če se sestane dva igralca. Običajno je res tako, toda razen neposrednega srečanja imamo še srečanja na daljavo med dvema šahistoma ali kar med dvema ekipama. In o tem svojvrstnem šahu, ki ima kakor problemski svoje posebno ime — dopisni, sem se danes namenil napisati nekaj več.

Torej: pri dopisnem šahu nasprotnika ne vidiš, največkrat ga tudi sploh ne poznaš. Veš samo za njegovo ime, njegov naslov, morda še za kak podat- tek več in to je vse. Pa vendar se prek potez, ki po pošti potu- jejo do njega in spet nazaj, spoznaš z njim kot šahistu, kajti tudi takšna partija je ži- va transmisija človeka, ki jo igra.

Včasih, že precej let nazaj, je dopisno šahiral tudi pionir slovenskega šaha univerzitetni profesor dr. inž. Vidmar. Da-

leč je prispel kot reden šahist, kot »dopisnik« pa je prav tako odnesel visoko lovoriko. Danes je ta stvar že močno razširjena. V Beogradu obstaja poseben odbor za dopisni šah, migabi so tudi že začeli v posameznih re- publikah, za Evropo pa je taka organizacija v Hamburgu. Prav zdaj teče pri nas že četrto po- samično dopisno državno prvenstvo (s šestimi udeleženci iz Slovenije oz. Ljubljane) in tudi že prvo moštveno dopisno prvenstvo Jugoslavije z ljub- ljanskim šahovskim klubom kot predstavnikom Slovenije. Ra- zen tega pa so stalni kategoriji turnirji in tudi meddržavnih srečanj na več deskah ne manj- ka. Zato je prav, če povemo nekaj podrobnosti o tej vrsti šaha, ki pa se od normalne turnirske partije razlikuje le po nekaterih tehničnih določil- lih.

Sama partija je prav tako kot na vsakem drugem turnir-

ju. Čas pa je drugačen: traja- nje ni določeno recimo na pet ur, temveč povprečno na tri dni od prejema poteze do odgo- vora. V tem času lahko delaš s partijo, kar hočeš, preizkusaš na deski razne poteze, segaš po strokovnem šahovskem materi- alu, ki ti je na razpolago, če ne najdeš prave poti, pokličeš ce- lo prijatelja na pomoč (najlep- še to ni, vendar tudi ni prepo- vedano!) itd., torej same take reči, ki sicer niso dovoljene. In ko si se naposled le odločil, odpošleš pošto. Potem se isto ponavlja pri nasprotniku in spet pri tebi, dokler ni partija končana. Seveda nestrpno pri- čakuješ odgovora ali več odgo- vorov in spet imaš za več ur dela, pa tudi lepega užitka. Pri vsem tem si lepo doma, na- sprotnik pa samo v mislih s teboj. Ta zabava je naposled tu- di najcenejša: dopisnica za 10 ali 17 dinarjev za potezo, dve in nič več.

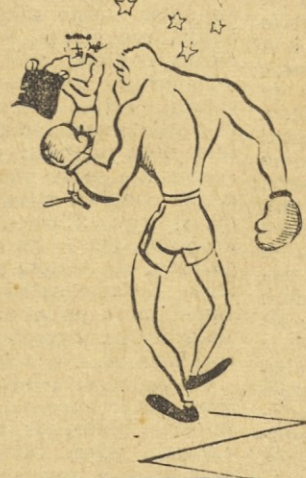
OHO - AHA

Oho, to pa res ni lepo. Tako so dejali pri kakanjskem Rudarju, enakega mnenja pa so bili tudi nogometaši Odreda. Le zamislite si to bombo z vedrega neba! V Kaknju so se ravnokar dobro znašli v družbi drugoligašev (po rezultatih sicer še ne, zato pa takole razpoloženijsko), se vesellili v nekaj dneh urejenega travnatiga igrišča, nato pa nekdo ni znal držati jezika za zobmi in vse delo je bilo zaman. »Po gobe« ni šlo samo tistih 120 tisočakov, ki so z njimi v kvalifikacijski tekmi podkupili igralce iz Metkoviča, marveč še sto dodatnih, ki jih bo treba od- šteti za kazen v Beogradu. Konec pa je tudi vseh ostalih drugoligaških sladkosti. Pri tem pa je bil oškodovan še Odred in z njim vse slovenski nogomet. Edina letošnja zmaga v tem tekmovanju (in še kaka — 8:0!) ne velja nič več. Mimogrede so zato Ljubljancem zdrknili še malo po lestevici navzdol in če po kakšnem naključju izklju- čijo iz lige še osiškanske Proleterja (ta je pred leti že bil zapleten v nekakšne afere), lahko ostane Odred do konca še brez vsake točke. To bo potem poročilo na iz- rednem običnem zboru!

Aha, seveda je pa stvar taka (pri Odredu namreč). Če bi Ljubljancem čitali vse najnovejši o psihologiji nogo- meta, bi gotovo dosegli boljše rezultate. Naj spregovori samo podatek, ki smo ga vzeli iz domačega strokovne lista: barve dreves niso brez vpliva na sposobnosti nogo- metašev. V Nemčiji so na primer ugotovili, da v kričče rumeno ali rdeče odeti vratar brani mnogo uspešneje. kakor njegov — sicer boljši — vrtnik v črnem, ki pa ne izživa in ne meša tako oči nasprotnih napadalcev. To- rej — samo to in Odred bi s Slobodo igral namesto 0:1 — 0:0. Ali ni preprosto?

Oho, moderno pa moderno! Organizatorji ženskega fi- nala zvezne atletske lige v Zagrebu so zares v korak z modo. V časih si so brali o tem, da bodo na olimpijskih igrah v Rimu izvedli maratonski tek ponoči. »Nikakor nečemo zaostajati«, so sklenili. In res — na omenjenem finalu je bil met kopja izrazita nočna disciplina. To je bilo smešno. Metalka se zaleteli in zaluča orodje. Vsi so- dniki zavzamejo položaj popolnega kritja, nakaar po dolo- čenem roku vendar dvignejo glave. Tipaje iščejo kopje in zatikajo znakmike. Seveda pa je bilo največ veselja ob koncu — pri merjenju. Droben plamenček žvlgalnika, ki je svetil pri odditavanju rezultatov, bi prav lahko pro- glasil za zagrebško turistično privlačnost. Posnemajte!

Aha, živel revanš! Te so si želeli boksarji Odreda, ko so v nedeljo ven- dar stopili v ring z za- grebško Lokomotivo. Saj se še spominjate, kaj se je zgodilo pred tednom. Lokomotiva enostavno ni prišla na dogovorjeni dvo- boj v Ljubljano. Tokrat pa so Zagrebčani vendar prišli, videli in bili po- raženi. Odredovci so se gotovo veselili še bolj kot beograjski boksar Bogu- nič, ki je bil v soboto ob- sojen zaradi pretepa na javnem mestu na 30 dni zapora, še naslednji dan pa je boksal v ekipi Par- tizana (funkcionarji tega kluba so rekli, da glede kazni še nimajo nič črno na belem!) proti krajevemu tekmeču Crveni zvezdi. Ni- kogar naj ne čudi, da je Bogunič premočno zmagal. Verjetno si je mislil, da ima pred seboj sodnika za prekrše. Mižal je in tolkel — tako dobro, da so sodniki po dveh rundah morali neenako borbo prekiniti. Vidite, taka je — velja za oba primera — boksarska vendetta.

S prvimi jesenskimi dnevi se je poslovila tudi sezona po- letnih športov. Zdaj so ostali le prijetni spomini na lepe dni v vodi, na soncu in na zraku. Zato pa bo lepo spet prihodnje leto...

KDO JE IZDAJALEC?

»Zdaj pa imamo enega več. Brez tebe res nismo mogli.«

Pravkar je pospravil arhiv. Milan mu je pomagal. Oba sta bila v polni opravi. Stab je bil razpremljen. Vse je bilo v zavojih in zabojih, saj ni nobeden vedel, ali se bodo še kdaj vrnil le-sem.

Gjuro je pogledal Zaimu naravnost v obraz, nato pa jezno rekel:

»Eden več ali manj — to ni isto. Tvojih šal sem sit.«

Zaim ga je pogledal s svojimi rdeče obrobjenimi vodenimi očmi. Malo je ublažil glas:

»Če jih ne bi mogel prenašati, bi te pustil v miru.«

Nato je Stevan začuden rekel:

»Tak nehajta z neumnostmi! Povej, kaj nam pri- naša novega!«

Gjuro je preslišal vprašanje. K Milanu se je obrnil in rekel čisto preprosto in mirno:

»Že dolgo te nisem videl, kolega? Kje si bil včeraj?«

Milan je neodločno odmahnil. Vtem se je vnovič vpletel Stevan:

»Brate, ne utegnem čakati. Preden odriremo, moram še čete pregledati. Če imaš kaj zame, daj, — če nimaš, odidem.«

»Bo nekaj,« je rekel Gjuro in obrisal usta. »Saj zato sem pa prišel.«

Ko je brskal po torbici, ki mu je visela z ramena, je izpod čela pogledal Smaja. Smajo je sedel tik ob steni, vzvišen v svoji resnobi in nepristopnosti. Negibno je sedel, nikogar ni pogledal. Izpod ramena mu je štrlela cev kratke brzostrelke.

Gjuro je izvelkel novo povelje odredovega štaba.

»Včerajšnja odločitev je spremenjena,« je rekel po- vsem ravnodušno. »Ored bo danes napadel, toda ne Belanova, marveč Romirje. Tule je novo povelje. Zborna mesto bo drevi pred Zvonikom, pri mlinu ob potoku.«

»Ti,« je siknil Zaim, ki mu kar ni verjel. »To ni mogoče.«

Gjuro ni odgovoril. Gledal je v Milana, ne da bi trenil, in ni umaknil oči z njegovega obraza. Milan se je vidno spremenil, ko je zaslišal novo povelje. Obraz je bil zelen kakor bledele, bil je živčen in naguban.

Zdaj se je Gjuro razvnel. Cvrsto je stisnil čeljusti, da se ne bi izdal. Gledal je v Milana hladno, ostro, negibno. Naposled ni vzdržal:

»Kaj ti je? Mar ti ni dobro?«

»Nič ni,« je precedil Milan rahlo šepetaje. »To me preseneča.«

»Verjamem,« je Gjuro suho privrgel in mu gledal kar naprej v oči. »To ti rad verjamem.«

Tedaj je opazil ledene srage na Milanovem čelu. Brž je odvrnil pogled. Medtem so se nanagroma odprla vrata, vstopila je Mirjana, zasopla in potna. Gotovo je vso pot tekla, ker so ji lica gorela in je dihala pohlepno, z od- prtimi usti. Obstala je na pragu in uprla v Gjura svoje modre, nemirne oči.

Zaim se je obrnil k nji.

»Važen pomenek imamo?« je osorno rekel. »Počakaj zunaj, dokler ne bomo opravili.«

»Zakaj bi čakala zunaj?« je posegel Gjuro vmes.

»Vstopi, Mirjana, in sedi! Kmalu bomo opravili.«

Molče je ubogala in sedla na trinožnik k Smaju.

Tedaj je rekel Stevan:

»Ce je tako, tedaj na Romirje! Zastran mene, rajši grem v Romirje kakor na Belanovo. Mitar vé, kje bo bolje. A zdajle ne tratimo časa. Milan bi lahko šel ob- vestiti prvo četo, pa naj z njo krene proti Zvoniku. Zaim, ti pojdi z drugo četo. Zaj bom šel s tretjo in četrto.«

Gjuro je iznenada ovrgel:

»Milan in Zaim ne moreta oditi. Z menoj morata, v štab odreda. Mitar zahteva, da takoj prideta.«

Zaim je zardel.

»To je pa že od sile! Kaj pa bova zdaj tam? Z Mitrom se bomo videli dnevi pri mlinu.«

Tedaj je treslo v sobo. Gjuro se je obrnil k Milanu in rekel, poudarjajoč besedo za besedo:

»Je nekakšen vzrok, da morata tja. Ponoči je prišel Ivan v štab odreda.«

Pri tem je nepremično meril Milana. Ta je mahoma začel drhteti. Gjuro je jel naglo vleči dim iz cigarete.

»Čuješ, ti,« se je razvnel Zaim, ves osupil. »Nikar ti ne brij norcev iz nas.«

Gjuro je obrnil pogled k Mirjani. Njune oči so se srečale. Ona si je z rokami zakrila obraz.

Stevan je bil še najbolj priseben. Skoraj radovedno je vprašal:

»Od kod je prišel Ivan?«

»Z Romirja je pobegnil,« je odgovoril Gjuro. »Iz za- pora. V gestapovskem zaporu je bil, zatrjuje, da je odkril Matildo. Zato zahteva Mitar, da prideta Zaim in Milan takoj v štab odreda.«

Ko je Gjuro to govoril, ni umaknil oči z Milana. Gle- dal ga je drzno in izzivalno. Drob se mu je obrnil, ko je opazil grozo na Milanovem obrazu. Milanov obraz se je ves skremžil. Milanova levica, spuščena ob kolk, se je vidno tresla.

Se celo Zaima je imelo, da bi nekaj zinil. Pa ni ni- cesar rekel.

»Vse kaže,« je nadaljeval Gjuro povsem zbrano, »da so Nemci namenoma omogočili Ivanov beg, da bi nam razkrinkal Matildo, za katero je vsekakor moral zvedeti od njih. Najbrž so jo sami izdali Ivanu, ker so divji nanjo. Verjetno so posumili o nji, zato bi radi, da jo mi likvi- diramo. Obvestila jih je, da bomo napadli Zvonik, pa ga nismo napadli. Nemci so zaman privlekli pomoč in so vso noč čepeli v zasedi. Nato jih je Matilda potegnila z napa- dom na Kamenico, mi pa smo rajši napadli in uničili vlak pri Zagorju. Zdaj bi se ji gotovo radi maščevali.«

Gjuro ni bil videti razburjen. Počasi je govoril in ves čas opazoval Milana. Stevan je po navadi grizkal brke, Smajo je osuplo požiral Gjurove besede, Zaim pa je zamišljeno molčal, a na koncu se mu je pokazal na obrazu izraz nezaupanja.

»To je lahko tudi potegavščina,« je naposled rekel. Gjuro je odločno zavrnil:

»Nikakor ne, Ivan je prinesel pismene dokaze iz Ge- stapa. Matildine izjave in zasliševanja z njenim lastno- ročnim podpisom.«

Medtem se je začel Milan kopati v znoju. Strahotno je prebledel. Izjeljal je:

»Mar veš, kdo je Matilda?«

Gjuro ga je ostro poveril:

»To ti bo Mitar povedal. Pojasniti mu boš moral ne- katere reči iz lanskega avgusta, ko si bil v gestapovskem zaporu v Romirju.«

Ko je to izgovoril, je odvrnil glavo od njega. Stopil je korak, dva po sobi. Čutil je, da znotraj drhti, kri mu je silila v slapovih v glavo. Da bi ostal kolikor toliko zbran, se je obrnil k Stevanu:

se je obrnil k Stevanu:

»Zdaj lahko svobodno odrineš proti Romirju. Poročila imamo, da so Nemci napotili ponoči precejšen del svojih čet iz Romirja proti Belanovu. Zdaj lahko razumeš, zakaj je štab odreda spremenil sklep in sklenil napasti Romirje. Ampak zdaj bomo varno napadli. Matilda ne bo več mogla obvestiti Nemce.«

V Zaimu je vidno prekipelo. Njegovo ščetinasto obličje se je podaljšalo. Živčno je sikal:

»Kaj naj bo vse to? Razloži do konca!«

Gjuro se je pomirljivo zarežal. Glas mu je zvenel razbito:

»To pa lahko Milan bolje pojasni. Bilo je avgusta lan- skega leta. To je vroč mesec. Strašno vroče je tedaj v zaporu, zlasti če ne preneseš batin. Tam je bil tudi neki stražar, Blento po imenu. In neki Nemec, ki pripornikom ugaša zavest. Milan se obeh dobro spominja...«

Čutil je, da delj ne more govoriti. Grlo se mu je stisnilo. Oči mu je zalila kri, ogenj mu je sežgal pljuča.

Z roko se je prijel za srce in odvrnil glavo od Milana. Misli je, da bo bruhal in klecaje je odtaval k steni. Milanov obraz, ki ni bil več ne temen ne zelen ne bel, marveč izsušen in mrtvaško raztegnjen in voščen, je iz- zival v njem nezasiščen gnus. Zazdalo se mu je, da na svetu ni večje muke kakor gledati ta obraz. Hrbet mu je moral obrniti, da ne bi blijuval. In tedaj mu je stopil pred oči prizor, ko se mu je črv prezira prvič zalezal v možga- ne. V poveljstvu druge čete tistega hladnega jutra, ko so prišli Ivana. Gjuro je še enkrat jasno in razločno za- slišal strel iz pištole. Takrat je bil preveč vznemirljen in ni takoj dojel, zakaj je Milan streljal in tudi ni takoj sprevidel, da je hotel Milan ubiti Ivana, preden bo le-ta zaslišan. Šele pozneje je spoznal, da nikakor ni bilo treba streljati v Ivana, saj ta nikakor ni nameraval ubiti ko- mandirja. Tako nevarno ni bilo. Ampak Milan je zgrešil. Zgrešil je komaj na nekaj metrov. Zgrešil je še enkrat, pozneje, ko je streljal nanj iz gozda. Te strahotne potan- kosti kakor tudi nekateri prepričevalni trenutki med za- sliševanjem Ivana in Mirjana so Gjuro odprli oči in pri- pomogli, da se je otreseel prvotne zablode.

Ko je taval k steni, so mu kolena klecala. Strašen gnus in slabost sta ga prevzela, glavobol, drhtavica in omedlevica.

Zaim je ta čas spreminjal barvo v obrazu. Pogledal je Milana in že mu je zabrenčalo v ušesih. V trenutku je vse razumel. Gjurove besede so dobile pravi pomen. Brž je pogledal Gjura, ki je bil s hrbotom obrnjen proti njemu, sključen in skrčen. Vstal je in stopil k njemu.

Tisti trenutek je Mirjana zavrisnila. Hkrati sta od- jednili dva strela.

Gjuro se je zamajal na nogah. Milan je izpustil pištolo in klonil. Brž nato se je vzravnil in bliskovito stekel k vratom. Mirjana je drugič ustrelila. Milan je prijel za kljuko pa je bil preslah, da bi se obdržal na nogah. In že ga je tudi zgrabil Stevan za vrat. Gjuro se je drhteč obrnil. Kropla mu je prestrelila prazni levi rokav. Opla- zila je štrcelj levica, ki je začel krvaveti. Gjuro se je zdelo, da se bo zadušil. Čutil je, neznošen gnus in pri- skutnost, ko je Milan v klečah med Smajem in Stevanom raztegnil usta na jok, začel vekati in rotiti, naj mu pri- zanesejo. Milan je bil ranjen in okrvavljen. Mirjana mu je zdrobila s prvim strelom čenek desnice, tako da je moral izpustiti pištolo, preden je utegnil drugič ustreliti Gjura v hrbet. Z drugim strelom mu je prebila desno ramo.

Stevan in Smajo sta odgnala Milana ven. Gjuro ni hotel prisostvovati ustrelitvi. Njegova usta so bila še pol- na gnusa. Pljunil je in obrnil glavo k steni. Tudi Zaim ni odšel. Solze je imel v očeh. Morda prvič v življenju. Solze zaradi bolečine, ki jo je doživel. Zaradi nizkosti človeka, kateremu je verjel, ga imel za tovariša in sotorca. Zaim je dolgo molčal, blede in negiben.

Mirjana je opazila, kako je kri kapljala iz Gjurovega rokava. Velike kaplje so padale iz levega rokava na tla. Pristopila je, s takšnim obrazom, kakor da bo vsak čas zaihtela. Nčesar mu ni rekla, samo pogledala ga je, dol- go in nežno. Tako nežno in tako od blizu, da se mu je zazdelo, kakor bi mu bila naslonila glavo na ramo. Toda tega ni storila. Njemu se je samo tako zazdelo, ker je v tem trenutku to zaželel. V glavi se mu je začelo vrteči, ne zaradi rane, saj ga ni bolela. Ujel je topli sijaj njenih las.

Tedaj se je Zaim zganil. Pristopil je k Gjuru in ga čvrsto prižl na prsi. Hotel je nekaj reči, pa mu besede niso hotele iz ust.

Ostale so v srcu.

KONEC

SIN BRIGADE

PIŠE: TONE SELISKAR

RIŠE: MARJANCA JEMEC

229. Železniška proga, zlasti pa mostovi so bili močno zastraženi z bunkerji in z vsemi vrstami orožja. Zato so v štabu brigade skrbno pripravili napad na želez- niški most. Se preden se je znočilo, so bataljoni ne- opaženo zasedli vse izhodiščne položaje za napad. Martinčeva četa je morala prečati daleč pred mostom na vlak, da ga zaustavi in uniči.

232. Kmalu zatem se je vdrguč stresla zemlja. Želez- niški most se je v bleščečem plamenu razkral na dvoje in se sesedel. Vsi trije bataljoni brigade so se naglo umaknili na zborna mesto. Železniška proga je one- mela in sovražnik iz bližnjih postojank je besno bruhal granate po okoliških gozdovih. Brigada je spet mrknila v noč brez izgub.

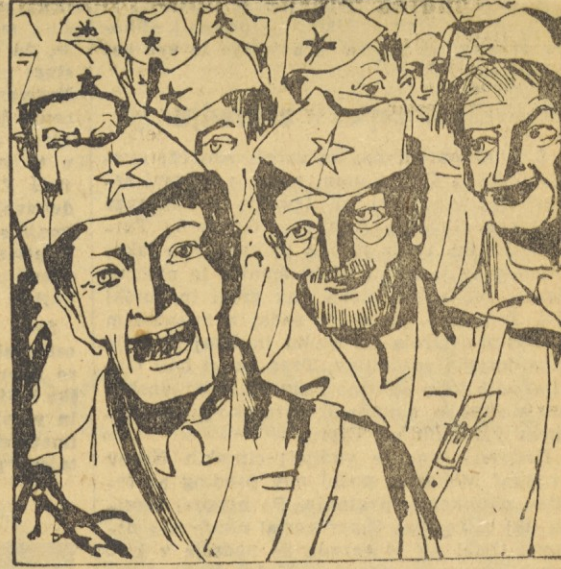
230. Že od daleč se je slišalo bobnenje težke lokomo- tive, ki se je bližala mostu. Minerji, ki so postavili mine pod tračnice, so se umaknili v zavetje. Kakor ogromna žival iz pradavnih časov je rohnel železni orjak po napeti progi, bruhač iz dimnika roje isker. Martinček je s čudnimi občutki pričakoval smrt tega orjaka. Toda glej za zlomka! To ni bil tovarni vlak, temveč nemški oklopni vlak.

233. Bil je prelep sončen pomladni dan. Brigada se je postrojila na jasi v smrekovem gozdu. Ko sta ko- mandant in komisar pregledala vse tri bataljone, je stopil komisar na sredo jase in spregovoril. — »Tova- riši, prišlo je povelje glavnega štaba, ki smo ga vsi skozi vso vojno tako željno pričakovali. Osvoboditi moramo Ljubljano. Pripraviti se moramo na poslednji boj. Zmaga je že naša!«

231. Kakor, da bi se zemlja pretrgala na dvoje in bruhalna ogenj, tako se je razletela mina pod lokomo- tivo, ki se je vzpela ko ranjena zver, nato pa zgrmela po strmem nasipu. Za njo so se kotilile s strašnim hrupom železne gmote oklopnih vagonov. — Kolikor je ostalo nemških vojakov živih, so pričeli streljati iz vseh lin, toda njihov ogenj je le slepo sikal v temno noč.

234. »Hura, hura, hura!« so zavpili navdušeni borci. — »Toda tu imam še drug ukaz glavnega štaba!« je na- daljeval komisar. »Ukaz, s katerim podeljuje glavni štab najpogumnejšim borcem odlikovanja za hrabrost.« — Vsi so onemeli in napeto poslušali imena odliko- vancev. Lepo število jih je bilo.

»KONUS«

USNJARSKI KOMBINAT V SLOVENSKIH KONJICAH

Oddelek za umetno usnje v tovarni »KONUS«

Usnjarski kombinat »KONUS« v Slovenskih Konjicah je nedvomno eno najpomembnejših industrijskih podjetij v naši državi. Poleg vseh vrst zgornjega in spodnjega usnja, umetnega usnja »KONIT«, opetne, pogonskih jermenov proizvaja v svojih obratih tudi vse vrste tekstilnih utenzilij in pikerjev. Ta usnjarski kombinat se je razvil iz male obrtne delavnice s pe- šiči delavcev in skoraj brez prepotrebniš strojev. Te- danji lastnik je bil zaradi cvetočih poslov prisiljen zaposeliti še nekaj delavcev in nabaviti najpotrebnejše stroje.

Po osvoboditvi je imel delovni kolektiv mnogo težav, preden je demolirano podjetje usposobil za delo in preden je dobil nazaj stroje, ki jih je nekdani lastnik, Nemec, odvlekel v Avstrijo.

Povojna leta so pomembna za podjetje zato, ker je stalno večalo asortiment proizvodov, večalo je kapaci- teto, mimo tega pa je ob neprekinjeni proizvodnji gradilo nove tovarniške objekte.

Izdelki tovarne »KONUS« se lahko glede proizvodne kvalitete in izbire merijo z znanimi evropskimi tovar- nami usnja.

Podjetje izdeluje komerc. podplate, okrajce in vr- tove, lahke podplate, tako imenovane AGO, specialno podplatno garnituro, primerno za šivno obutev, kakor tudi druge posebne vrste spodnjega usnja. Od gornjega usnja izdeluje vse vrste boksov, telečji velour in še

druge vrste telečjega in govejega gornjega usnja. Po- seben oddelek podjetja izdeluje vse vrste kromovega in vegetabilnega jermenja, ne smemo pa pozabiti tudi na oddelek, ki oskrbuje našo tekstilno industrijo z visoko kvalitetnimi tekstilnimi utenzilijami in pikerji.

V letu 1955 je podjetje uredilo še oddelek za izde- lavo umetnega usnja, ki uporablja za svojo glavno surovino usnjene odpadke. Prednost te proizvodnje je v tem, da iz odpadkov izdeluje usnje za vmesne pod- plate pri čevljih, za podplate pri copatah, notranjke in končno za opetnice, ki jih uporablja industrija čevljev.

Zadnja leta je tovarna zaradi vedno večjih težav pri nabavi surovine za boks pričela proizvajati bokse z brušenim licem. Izdelek je enakovreden običajnemu klasičnemu boku, čeprav je iz cenejše surovine. Za modernizacijo in izpopolnjevanje tega obrata bo pod- jetje nabavilo strojno opremo, vendar le, kolikor bodo na razpolago devizna sredstva. Brez te opreme pa skoraj ni mogoče racionalno proizvajati tovrstnega usnja.

Podjetje se namerava v prihodnje še izpopolniti in modernizirati. Nujno je zgraditi še nekaj oddelkov, ki so za neovirano in dobro delo podjetja potrebni, kot n. pr. oddelek za izdelavo najpotrebnejših kemijskih pripomočkov, oddelek ekstrakcije in še nekaj drugih. Prav tako kaže delo modernizirati, česar pa ni moč izvesti brez boljših in modernejših strojev.

S trdom vseh delavcev v podjetju kakor tudi z do- brim delavskim samoupravljanjem bo podjetje svoje cilje doseglo in s tem doprineslo k boljšemu življenju delovnih ljudi.

DOGODKI V SVETU OD TEDNA DO TEDNA

Delo generalne skupščine OZN

Tudi pretekli teden je pokazal, da je na letošnjem zasedanju generalne skupščine Združenih narodov občutiti vpliv napetosti, ki že nekaj časa zajema celotno mednarodno življenje. Odgovornost za tako vzdušje leži kajpada na velikih silah, ki skušajo izkoristiti svetovno organizacijo za medsebojne obtožbe in za propagandno tribuno. Ne kažejo pa dosti volje za konstruktivno reševanje raznih sporov. Po zaslugi ameriškega odklonilnega stališča tudi to pot niso rešili vprašanja sprejema LR Kitajske v svetovno organizacijo. Vendar pa so letos zbrali za svoje stališče manj glasov kakor ob zadnjih razpravah o tem vprašanju. Vse več dežel je prepričanih, da bi prisotnost LR Kitajske v OZN dosti pripomogla k rešitvi spora na Daljnem vzhodu. Nasprotno pa je pogorel ameriški predlog, naj bi vzeli v razpravo vprašanje Madžarske. Večina je to odklonila, menec, da razprava o Madžarski ne bi prav nič pripomogla k pomiritvi na svetu. Temo menju se je pridružila tudi jugoslovanska delegacija.

Kljub takemu vzdušju pa je le upati, da bodo Združeni narodi dosegli vsaj delen uspeh pri drugih vprašanjih.

Referendum v Franciji

O tem, ali bo de Gaulle zmagal na splošnem glasovanju za ustavo ali proti njej, že precej časa pred referendumom ni dvolmil nihče, kdor je poznal razmere v francoskem političnem življenju. Referendum so bolj ali manj vsi tudi vsemu prebivalstvu v francoskih čezmorskih posestvih. V Alžiriji so začeli z volitvami že v petek, ne da bi vnaprej sporočili, kateri kraji bodo morali v določenem času voliti. Vojska je raznašala po vaseh volilne listke. Alžirska fronta narodne osvoboditve je že prej sporočila, da ta vsiljeni referendum ne bo imel za Alžirijo nobene veljave. Zdaj je bolj važno vprašanje, po kakšni poti pojde francoska politika po referendumu. Pričakujejo, da bodo poostrih akcijo proti Alžircem in proti levici, zlasti proti Komunistični stranki, ki se je odločno postavila proti de Gaulleu in novi ustavi.

Alžirci imajo svojo vlado

Nedavno ustanovljeno začasno svobodno alžirsko vlado so do zdaj priznale skoraj vse arabske dežele in LR Kitajska. Kaže, da jim bodo v kratkem sledile še mnoge druge države. Predsednik prve alžirske vlade Ferhat Abbas je izjavil, da je njegova vlada vedno pripravljena pogajati se s Francozi o mirni rešitvi sedanjih naspotij. Kot pogoj pa je postavil, da se Alžirji prizna pravica do neodvisnosti. Če tega priznanja ne bo, Alžirci ne bodo položili orožja. Dejal je tudi, da bi Alžirija rada vzpostavila s Francijo dobre odnose na podlagi enakopravnosti in medsebojnega spoštovanja ozemeljske nedotakljivosti. Predsednik alžirske vlade je tudi napovedal, da je njegova vlada pripravljena združiti se s Marokom in Tunizijo v enotno zvezno državo Magreb.

V Parizu niti niso pokazali nobene volje, da bi se zlepa pobotali z Alžirci in priznali njihove pravice, za katere se bojujejo že več kot štiri leta.

Ciper zopet v ospredju

S 1. oktobrom naj bi začeli Angleži uveljavljati na Cipru znani načrt o začasni sedemletni vladavini na temelju nekakšnega trojnega vladanja Angležev, Grkov in Turkov. Turška vlada je bila pripravljena takoj pristati na ta načrt. Njen smoter je namreč doseči razdelitev otoka na grški in turški del. Zato upa, da se bo sedaj z britanskim načrtom usidrala na otoku in kdaj pozneje laže dosega razdelitev. Tega pa se boji Grčija, zato tako odločno nasprotuje britanskemu načrtu o skupnem britansko-grško-turškem vladanju na Cipru.

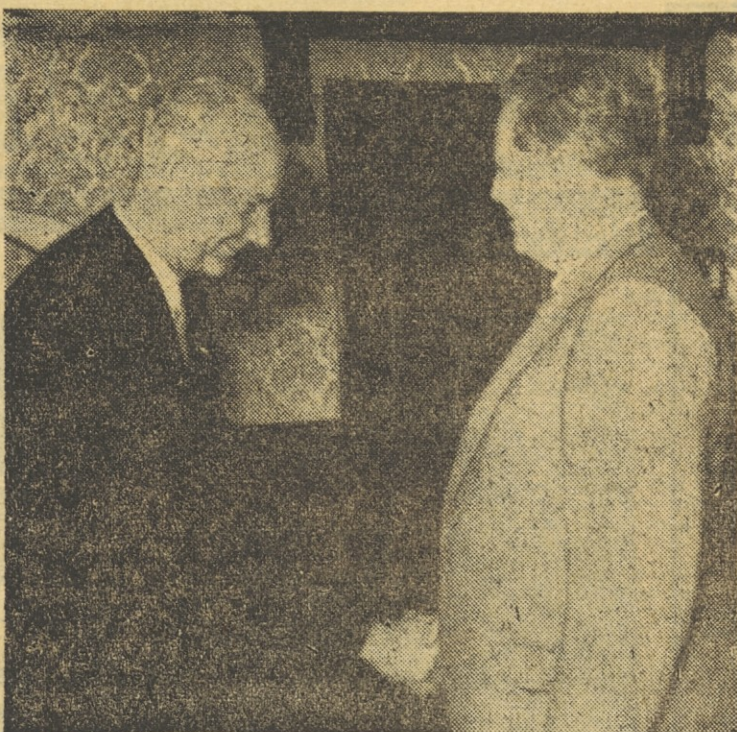
Nedavno tega je voditelj ciprskih Grkov nadškof Makarios podal nov predlog za rešitev ciprskega vprašanja. Po njegovi zamisli naj bi čez čas Ciper postal neodvisna država. Ostal pa bi seveda še nadalje v britanski skupnosti narodov. Kaže, da bi grška vlada pristala na tako rešitev, ker na tistem upa, da bi se neodvisni Ciper, na katerem je velika večina prebivalstva grške narodnosti, nekoč tako ali drugače odločil za združitev z Grčijo. Turki seveda iz istega razloga nasprotujejo Makariosovemu predlogu. Tudi Angleži niso preveč vneti zanj, vsaj vlada ne, ker se boje, da se jim ne bi to važno strateško oporišče kdaj popolnoma izmuznilo iz rok. Tako se vedno teče pravda za ta otok, zaradi katerega je preteklo že toliko krvi. Rešitev vprašanja pa je kaj preprosta: dovoliti je treba Ciprcem, naj sami odločijo o svoji usodi. Toda besedo samoodločba kolonialisti najbolj po strani gledajo.

Spremembe v Libanonu

Od 24. septembra dalje ima Libanon novega predsednika, ki so ga izvolili ondan. To je general Šehab, dosedanjí načelnik glavnega povelstva libanonske vojske. Ob prevzemu predsedniške dolžnosti je poudaril, da bo deloval za pomiritev v deželi. Hkrati pa je zahteval, naj se ameriške čete čimprej umaknejo iz Libanona. Za novega predsednika vlade so postavili uporniškega voditelja Rašida Karamaja, ki je že sestavil svojo vlado iz predstavnikov muslimanov in krščanskih političnih predstavnikov. Vlada je napovedala tudi svoj program, ki ima za smoter pomiriti deželo in odpraviti posledice upora. Novi vladi pa so se skušali postaviti po rabu pristajati bivšega vladnega predsednika Solha, ki je odšel v Turčijo. Kljub temu pa kaže, da bo novi vladi le uspelo v kratkem vzpostaviti normalno stanje v deželi.

Za pravice koroških Slovencev

Koroški pokrajinski poglavar je ondan pooblastil okrajne šolske oblasti, da smejo ukinití dvojezične šole na južnem Koroškem. S tem odlokom so pravzaprav odpravili obvezen pouk slovenskega jezika na Koroškem. Zaradi tega je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem protestirala in pozvala vse Slovence in ostalo demokratično javnost v Avstriji, naj podpre protest proti nezakonitemu postopku. Ukinitve dvojezičnih šol pomeni potuho tistim šovinističnim silam, ki jim je še vedno trn v peti vse, kar je slovenskega.

Prisrčen stisk rok: predsednik norveške vlade Gerhardsen se pozdravlja s predsednikom Titom

FORMOZA: razplet ali zaplet?

Cep rav se zdí nemogoče, da bi tak malenkosten povod, kot je posest otokov Kvemoj in Matsu, mogel povzročiti svetovni požar in nevarnost, da poseže vanj tudi atomsko orožje, spor glede teh otokov le skriva v sebi to nevarnost. Cankajšek je nagradil na

pa napredujejo bolj po poljevo. Nobena stran ni kazala dosti pripravljenosti k popuščanju. Seveda je to vznemirjalo ves svet, ki mu je do tega, da se spor reši zlepa. Zato si mnoge vlade prizadevajo, da bi s posredovanjem ublažile nasprotujoča si stališča obeh strani. Težišče takega prizadevanja so, razumljivo, Združeni narodi, kjer sta veliko dejavnost razvili zlasti indijska in britanska delegacija. Britanska kot indijska javnost sta izredno zaskrbljeni zaradi položaja na Daljnem vzhodu. Britanski sindikati pritiskajo na vlado, naj ukrepe vse, kar more, da se bosta nasprotnika kakorkoli že pobotala. V New Yorku je britanski zunanji minister imel pogovore z ministrom Dullesom, pa tudi angleški vojni minister je bil nekaj dni v New Yorku. Britanski zunanji minister je

po vrnitvi v London izjavil, da so možnosti za rešitev spora nekoliko večje kot pred nedavnim. Kaže, da je ameriška vlada voljna prepricati Cankajška, da opusti otoka Kvemoj in Matsu. Indijska delegacija, ki jo vodi zunanji minister Krišna Menon, pa si prizadeva, da bi pripravila sestanek zunanjih ministrov, na katerega bi povabili tudi Ču En Laja.

Glavni razlog, ki sili ameriško vlado k popuščanju in k temu, da skuša najti možnosti za sporazumno rešitev formozske krize, je dejstvo, da so vsi njeni zavezniki proti zaostritvi spora zaradi Formoze. Če se bomo spustili v vojno s Kitajsko, se bomo morali bojevati sami. To spoznanje, ki prevladuje v Ameriki, bo vsekakor moralo vplivati na vlado, da bi privolila v mirno poravnavo formozske spora.

SE NI PREPOZNO... (Po The Akron Beacon Journal)

Kvemoj velikanske količine vojnega materiala in poslal je tretjino svojih oboroženih sil. Znano je, da ta general, ki mu je po zaslugi ameriške zaštite ostala le Formoza z nekaj manjšimi otoki, sanja in se tudi pripravlja na vrnitev na Kitajsko. Seveda skuša v to svojo pustolovščino potegniti tudi ZDA, ki imajo Formozo za del svojega obrambnega področja in imajo s pogodbo s Cankajškom tudi pisane obveznosti do njega. Prav s temi obveznostmi pa računa Cankajšek.

Spor se je tako rekoč hkrati zaostrel in blažil. Okoli Kvemoja so neprestani topniški boji, ameriške ladje pa ščitijo prevoz materiala in vojaštva na Kvemoj. V Varšavi imata veleposlanika ZDA in LR Kitajske pogovore o rešitvi spora, ki

Nova zahodnonemška armada je imela pred kratkim svoje prve velike manevre. Na njih je sodelovalo okoli 80.000 vojakov iz vseh rodov vojske in preizkusili so menda tudi že taktično atomsko orožje, ki ga nameravajo uvesti v svojo nemško vojsko. Hanibal ante portas...?

NAŠ KOMENTAR

Že takrat ko so se — pred in med kongresom ZKJ — začeli prvi napadi na Jugoslavijo, je bilo jasno, da ne tlee za njimi nikakršni ideološki razlogi, marveč čisto določeni politični smotri. Vsa dosedanja vsebina protijugoslovanske gonje, ki je po svoji grobosti, nekulturnosti in nesramnosti skorajda prekosila gonjo iz časov po letu 1948. Kaže, da so laž izbrali za glavno orožje in so ji zato odprli vse zapornice. Posebno vlogo sta v tej gonji dobili Bolgarija in Albanija.

V Bolgariji so se vrgli na nedavno našo proslavo 40-letnice prebitja solunske fronte, kjer je srbski narod veliko žrtvoval za osvoboditev izpod turškega jarma. Osvobodilnega značaja te zmage nič ne zmanjšuje dej-

so vsemu svetu odkrivali njeno dosledno miroljubno politiko. Vendar pa vsa ta premišljena pripravljenost kampanja le ni rodila kdo ve koliko sadov. Zato so pripravili in sprožili nov val protijugoslovanske gonje, ki je po svoji grobosti, nekulturnosti in nesramnosti skorajda prekosila gonjo iz časov po letu 1948. Kaže, da so laž izbrali za glavno orožje in so ji zato odprli vse zapornice. Posebno vlogo sta v tej gonji dobili Bolgarija in Albanija.

V Bolgariji so se vrgli na nedavno našo proslavo 40-letnice prebitja solunske fronte, kjer je srbski narod veliko žrtvoval za osvoboditev izpod turškega jarma. Osvobodilnega značaja te zmage nič ne zmanjšuje dej-

tar CK bolgarske partije Ganev je v nekem govoru javno zatiral, da Makedonci sploh niso poseben narod, marveč Bolgari in da so makedonski jezik vsilili »srbski šovinisti«. Torej toliko klevetanj jugoslovanski revizionizem to, da uživa makedonski narod v Jugoslaviji vse narodnostne pravice, da ima svojo republiko, svoje šole in gradi svojo kulturo, da je skratka enakopraven član jugoslovanske skupnosti. Jugoslavija in ZKJ, ki je zagotovila te pravice makedonskemu narodu, pa je prav zaradi tega predmet napadov od strani tistih, ki se štejejo za pravo-verne marksiste in leniniste.

Taki napadi na Makedonijo imajo čisto določen namen. Za njimi se skriva šovinistični velikobolgarski pohlep po LR Makedoniji, kakršnega poznamo iz časov, ko je bila na oblasti najhujša bolgarska reakcija. Te težnje vsestransko podpirajo tudi druge

hiji, o preganjanju škptarskega življa, o zapiranju njihovih šol, o zatiranju itd. Celo to trdijo, da so albanski partizani osvobodili Kosovo in Metohijo. S tem člankom si albanski voditelji niso pridobili samo nečaste slave, da so v protijugoslovanski gonji prekosili vse druge, marveč so se popolnoma izenačili z vsemi nekdajnimi propagatorji albanskega šovinizma. Mimo tega pa članek pomeni odkrito sovražno dejanje proti Jugoslaviji, pomeni poziv na upor proti zakoniti vladi. Ta članek je bil kajpada albanskim stalinistom naročen od zgoraj z namenom, da bi Jugoslavijo očrnil pri drugih narodih, predvsem pri narodih Azije in Afrike, kjer uživa Jugoslavija največji ugled prav zato, ker je vnetja zagovornica tlačenih narodov. Zdaj naj mala sosednja Albanija dokaže naproti s trditvami o preganjanju albanske manjšine v Jugoslaviji.

Smisel in smotri protijugoslovanske gonje

socialističnega tabora, drugič spet pod pretzo zvestobe proletarskemu internacionalizmu.

Ideološke »kritike« so kaj kmalu dobile zelo otipljive oblike v poskusih gospodarskega pritiska na Jugoslavijo od odpovedi raznih sporazumov o kreditih pa do prepovedi kitajskim podjetjem, da bi prevzala blago z jugoslovanskimi ladjami.

Najvažnejša naloga pa je bila dodeljena celotnemu propagandnemu aparatu od Tirane do Pekinga. O jugoslovanskem »revizionizmu« so popisali tone papirja. Nešteto krat so v vseh mogočih časopisih in radijskih oddajah obrali Jugoslavijo do kosti. Prisodili so ji vse, kar so se mogli sproiti najhujšega in gršega izmisliti. Treba je bilo Jugoslavijo po vsi sili spraviti ob ugled predvsem pri lastnih ljudeh, pa tudi pred svetom. Sam potek te gonje kaže, da gre za premišljeno, organizirano kampanjo, ki spretno izbira ugodne momente in tudi vrste orožja. Pred pričetkom zasedanja OZN je bilo treba očrtniti jugoslovansko zunanjo politiko in dokazati, da jugoslovanski »revizionizem« ni nič drugega kot sredstvo, s katerim skušajo imperialisti razbiti socialistični tabor. Zato so molčali o korakih jugoslovanske vlade, ki

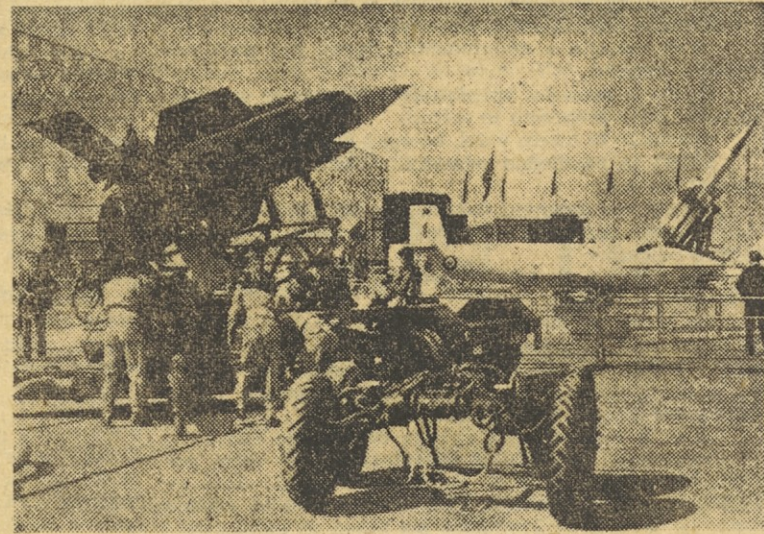
stvo, da jo je velikosrbska buržoazija pozneje izkoristila za vzpostavitev svojega izkoriščevalskega režima nad vsemi narodi Jugoslavije. V drugi svetovni vojni je jugoslovansko ljudstvo temeljito obračunalo tako z domačo buržoazijo kot s tujimi okupatorji. Pa vendar je bila ta proslava bolgarskim voditeljem povod za vrsto klevetniških napadov na Jugoslavijo. Hkrati pa v Bolgariji vsako leto proslavljajo zmago carske Rusije nad Turki, ki je bolgarskemu narodu sicer prinesla svobodo, toda obenem pa je bolgarski buržoaziji pripomogla do oblasti.

Bolgarski »kritike« jugoslovanskega »revizionizma« so šli pri svojem nečastnem početju tako daleč, da so svojo protijugoslovansko gonjo, ki jo proglasajo za »čisti marksizem, popolnoma izenačili s svojočasnim stališčem najbolj črne bolgarske reakcije. Glavna tarča napadov ne le bolgarskih časopisov, marveč tudi odgovornih partijskih in državnih voditeljev je Makedonija. Po časopisih in knjigah pišejo, da je narodna samobitnost Makedoncev zgolj utvara in da makedonski jezik ni nič drugega kot posrbljena bolgarščina. Član politbiroja in sekre-

vzhodnoevropske dežele. O bolgarski Makedoniji pišejo na Češkem in v Romuniji, pa tudi po sovjetskih časopisih. Albanski časopisi imenujejo Bolgarijo sosednjo deželo, čeprav je vsakomur znano, da ti dve deželi nimata skupnih meja, marveč leži med njima ravno LR Makedonija, ki pa je sestavni del Jugoslavije. Potemtakem je to odkrit napad na ozemeljsko nedotakljivost Jugoslavije, sovražno dejanje, ki je v nasprotju s vsemi miroljubnimi načeli. In tako politiko proglasujejo za dosledno izvajanje načel marksizma-leninizma. S takimi sredstvi se borijo proti jugoslovanskemu »revizionizmu«, ki ga proglasajo za največjega nasprotnika socializma.

Prehodno zastavico v klevetanju Jugoslavije pa nosi sedanje vodstvo Albanije. Tej deželi so namenili še posebno vlogo, zato ker je majhna in ker je sosedja Jugoslavije. Nedavno je bil albanski časopis Bashkimi objavljen dolg članek, ki je po svoji grobosti, neokusnosti, nekulturnih izrazih in lažeh prekosil vse, kar je bilo do zdaj napisano proti Jugoslaviji. V članku se nizajo trditve o pokoljih Šiptarjev na Kosovu in v Meto-

Kje so duhovni očetje vsega tega početja, dokazuje nedavna številka sovjetskega časopisa Izvestija, glasila Vrhovnega sovjeta, ki je vsa posvečena Albaniji, vsebuje pa zgolj napade na Jugoslavijo, ki so jih pripravele razni albanski voditelji na čelu z Enver Hodžo. Iz vsega naštetega je očitno, da gre za nov val protijugoslovanske gonje, ki ima za smoter očrtniti Jugoslavijo in njeno dosedanje socialistično politiko. Glavno orožje te gonje so postali laž, natolecevanje in falsifikati. Ves velikanski propagandni aparat je vključen v to gonjo. Vsek posamezni članek prepišejo v vseh deželah od Tirane do Pekinga. Mi takega aparata nimamo, da bi sproti odbijali udarce. Vendar pa imamo vse močnejše orožje. To je resnica, ki je vsa na naši strani, to je socialistična stvarnost, ki je še toliko laži, še toliko ton popisane papirja ne more skriti, še manj spraviti s sveta. Ni pa samo Jugoslavija tarča teh napadov. Z Jugoslavijo vred skušajo zadeti tudi vse tiste napredne, dejanske socialistične težnje, ki se v njihovih deželah postavljajo po robu zaviralnim silam, ki so dobile stroho pod birokratizmom stalinistične sorte.

Poleg atomskih in vodikovih bomb so vodilji izstrelki glavno orožje sodobne oborožitve. Na nedavni razstavi v Farnboroughu so obiskovalcem pokazali nekaj najnovejših tipov tega orožja.

gledi na mednarodno življenje. Seveda pa bo obisk visokih norveških gostov pripomogel tudi k še boljšemu razvoju medseboj-

nem sestanku. Predsednik Tito pa je glede sestanka na najvišji ravni dodal, da bi bil tak sestanek potreben, toda velike sile vse preveč propagandistično, namesto stvarno obravnavajo vprašanje takega sestanka. Čeprav je le-ta še vedno važen, pa je treba, po mnenju predsednika Tita, dati prednost Združenim narodom pri reševanju najbolj perečih mednarodnih vprašanj.

Bilo je tudi govora o vlogi in delu majhnih držav pri odpravljanju napetosti v svetu. Premier Gerhardsen je menil, da se to delo odvija v dveh smereh, v medsebojnih stikih in v aktivnem delovanju v okviru Združenih narodov. Norveški narod in vlada, je dejal dalje predsednik Gerhardsen, menita, da je zelo napak, ker se ni sprejeta LR Kitajska v OZN. S tem je vlada dežela izključena iz skupne odgovornosti za mir na svetu.

Seveda so veliko razpravljali tudi o medsebojnih odnosih in o možnostih za izboljšanje le-teh. Pravo bistvo jugoslovansko-norveških pogovorov pa je izrazil predsednik Tito z izjavo, da taki pogovori vodijo do zblizanja stališč, do enotnega gledanja in do trdnih zaključkov, ki jih je treba skupno izpolnjevati. Ni nam bilo treba na dolgo pojasnjevati svojih stališč, je zaključil predsednik Tito, ker smo se povsem strinjali glede vseh najvažnejših mednarodnih vprašanj.